

Martin Benetović

Hvarkinja

**(Komediya
od Bogdana)**



SADRŽAJ

PROLOG	5
AT PRVI. ŠENA PRVA	6
AT PRVI. ŠENA DRUGA	7
AT PRVI. ŠENA TRETA	9
AT PRVI. ŠENA ČETVRTA	11
AT PRVI. ŠENA PETA	12
AT PRVI. ŠENA ŠESTA	12
AT PRVI. ŠENA SEDMA	13
AT PRVI. ŠENA OSMA	14
AT DRUGI. ŠENA PRVA	16
AT DRUGI. ŠENA DRUGA	16
AT DRUGI. ŠENA TRETA	18
AT DRUGI. ŠENA ČETVRTA	19
AT DRUGI. ŠENA PETA	21
AT DRUGI. ŠENA ŠESTA	22
AT TRETI. ŠENA PRVA	23
AT TRETI. ŠENA DRUGA	24
AT TRETI. ŠENA TRETA	25
AT TRETI. ŠENA ČETVRTA	28
AT TRETI. ŠENA PETA	29
AT TRETI. ŠENA ŠESTA	30
AT TRETI. ŠENA SEDMA	31
AT TRETI. ŠENA OSMA	32
AT TRETI. ŠENA DEVETA	32
AT TRETI. ŠENA DESETA	33
AT TRETI. ŠENA JEDANAESTA	35
AT ČETVRTI. ŠENA PRVA	36
AT ČETVRTI. ŠENA DRUGA	36
AT ČETVRTI, ŠENA TRETA	37
AT ČETVRTI. ŠENA ČETVRTA	37
AT ČETVRTI. ŠENA PETA	38
AT ČETVRTI. ŠENA ŠESTA	40

AT ČETVRTI. ŠENA SEDMA	40
AT ČETVRTI. ŠENA OSMA	41
AT ČETVRTI. ŠENA DEVETA	41
AT ČETVRTI. ŠENA DESETA	42
AT ČETVRTI. ŠENA JEDANAESTA	44
AT ČETVRTI. ŠENA DVANADESTA	45
AT ČETVRTI. ŠENA TRINADESTA	46
AT PETI. ŠENA PRVA	50
AT PETI. ŠENA DRUGA	50
AT PETI. ŠENA TRETA	52
AT PETI. ŠENA ČETVRTA	53
AT PETI. ŠENA PETA	53
AT PETI. ŠENA ŠESTA	56
AT PETI. ŠENA SEDMA	57
AT PETI. ŠENA OSMA	58
AT PETI. ŠENA DEVETA	58
AT PETI. ŠENA DESETA	59
AT PETI. ŠENA JEDANADESTA	60
AT PETI. ŠENA DVANADESTA	61
AT PETI. ŠENA TRINADESTA	62
AT PETI. ŠENA ČETRINADESTA	62
AT PETI. ŠENA PETNADESTA	63
AT PETI. ŠENA ŠESNADESTA	63
AT PETI. ŠENA SEDAMNADESTA	63
AT PETI. ŠENA OSAMNADESTA	64
AT PETI. ŠENA DEVETNADESTA	65
AT PETI. ŠENA DVADESETA	65
AT PETI. ŠENA DVADESET I JEDNA	67
AT PETI. ŠENA DVADESET I DVI	67
RJEČNIK	73

Martin Benetović: Hvarkinja

JIMENA

od onih koji dolaze u komediju

Karlo, mladić, sin Nikolin

Fabricio, mladić, sin Mikletin

Nikola, avokat, starac Hvaranin

Mikleta, starac Dubrovčanin

Bogdan Plavjanin, sluga Mikletin

Radoj, vlah

Izabela, žena Nikolina

Goja, službenica Izabelina

Polonija, udovica

Perina, kći Polonije

Dobra, službenica Polonije

Barbara, vlahinja, starica glasonoša

Kavaler

Placar

Dva brata Izabelina, ki ne govore

PROLOG

Plemenita gospodo i uzvišene gospoje, koji ste se skupili slišati ovu družbu, koja se siluje dat van ugodan razgovor ove dneve, kako je običaj. Od strane svih govoru da vele sumje, da van nete ugodni biti. Prva rič, zač stvar koju jimaju prikazati prid vas razumnijeh, nije toliko razumna, za budući izašla ispod ruke novoga meštra, da uzdajući se u ljubav vašu pušćaju se prikazati vam ono ča mogu, moleći vas da primete srce dobrovoljno ako je moć i mala; i narediše mi tolikoje da vam rečem dilak ča hoćete viditi u ovoj našoj pripovisti. I ne budući vam ugodno ča van jiman reći, da prija nego počnu, morete pojti i ostaviti nas. Govoru¹ dakle vašem gospostvu da ovde drugo nećete viditi nego starce mahnite, mladiće neposlušne, divojčice nerazumne, žene prezočne, stvari ujistinu ke svakomu vridnu dodiju; vi, budući vridni i razumni, možete pojti kad vam drago. Nu ja vidim da se nikor ne diljuje², od česa poznaju da ćete svaki po dobroti vašoj za dobro prijati; navlastito vi, plemenite i vridne gospoje, ako uši oskvrnite slišajući koju stvar ne dobru, budi van za nauk čuvati se, ako li slišite koju dobru, upišite ju u srce. Ni van drugo jiman reći, nego da bi mi još ugodno bilo postati ovde, gledajući svitlost i lipotu od urehe vaše, da me ne tiraju ki ishode početi.

¹ **govoru** - govorim

² **diljuje se** - djeluje se, odjeljuje se, rastaje se, odlazi (od infinitiva djeljevati se)

AT PRVI. ŠENA PRVA

KARLO i FABRICIJ mladić

KARLO: Koliko sladak i vesel bi život bio mladih neženjenih, koji nimijući misli od stvaru nijedne ovoga svita, nahodimo se po božjoj milosti zdravi, čilovati i u svemu izvrsni, puni kriposti, žujeni od svakoga plemenita srca, a vele veće oni, kojih jedna plemenita ljubav probudi na svake kriposte misli i činjenja. Da jaoh mi nevoljni većekrat, mneći po kih godire umrlih očijuh doteći koje veliko dobro, nastupimo na gorući živi oganj, koji, van svakoga razloga, porazi naša nevoljna srca. Kako to dakle, o čudnovata silna ljubavi, slatka i medena na vidinju, a žuka i čemerna na kušanju, ja nevoljan prihinjen od zraka sunčenoga očijuh moje drage Perine, mneći doteći koje izvrsito dobro, upal sam, o ljubavi, u tvrdju uzu tvoju nego si podala dosada umrlomu³ tilu, i koliko si većma užgala plamenom srce moje, toliko veće si mramorom ustinula njeje, da evo za nju naslidujuć, došal sam jedna ljudska pripovist. Ja izgubih sram ljuski, neposlušan i neugodan mojim starijim, razmitnih⁴ moja dobra, ostavih na stranu knjige, roditelje i prijatelje. Izgubih oblištvo čovičasko, bdeći na studenih i zvizdenih noćnih vedrinah, mimo hodeći noćne strašne sini, zimnjinih godinama i litnjimi vrućinjama na tisuća i tisuća pogibili. Kolikrat izmučivši vazdan ovi trudni život moj, kada noć odivaše svit tminami, svaki umrli človik trud radnjeni ošavši, daval bi pokoja tilu svomu, svaka zvir i ptica u jame i u gnizda svoja pohojaše, a mukon zemja mučaše, ja vrhu svega stvorenja trudniji, ne mogaše san na ove trudne oči dojt. A poslija, kad zora rumena iza gor počela bi prosvitljevati, ptičice žuberom se veseliti, umrle budeći, nikoga na trude a nikoga na veselja, tada moje trudne oči izmučene za mal čas bi usnule, oto sni strašni prikazali bi strahovite sini prid obraz moj, da jedva duša u tilu nevoljnomu ostavaše i od straha tamo san ostavivši povračah se na prvanje trude moje. O nevoljni ja vrhu svih inih, koji ov' ljubav slide! Ako ubrzo ne budu jimat koji razgovor⁵ od moga sunca, sasvin će potamniti cvit mladosti moje.

FABRICIO: Ako se ne varam, čujem glas Karlov. Ni jinoga željah za moći projti vrime. Dobar dan, Karlo! Sve ti samahan, sve ti zamišljen, kako koji o kriposti misle.

KARLO: Kako koji o žalosti misle ostavivši kriposti.

FABRICIO: Ne tako, braje, priko puta; svaka stvar sridovična dobro stoji, dali priko mire huda je.

KARLO: Ovo se je toliko priko mire ukorenila ljubav nemila u srce moje, da hudim časom mojim ostavil sam na stran svaku jinu stvar.

FABRICIO: Mladić ali mladica prez ljubavi, koliko i travica prez cvića. Ljubav u plemenitu srcu probudi i uzdvigne kriposti do nebes i svaka jina hvaljena činjenja. Dakle, budući ti plemenite krvi i srca, ne može nego i u tebi ljubav te hvaljene kriposti probuditi, kako no se i vidi. Jere ne govoreći ti u oči nimaš protive⁶ u ovomu gradu od tvoje vrsti, ma se

³ umrlomu - smrtnomu

⁴ razmitnih - razmetnuh, izgubih

⁵ razgovor - utjehu

⁶ nimaš protive - nemaš sebi ravna

nemoj izgubiti u zli voji, jere ne hode stvari na toj način, zašto⁷ ljubav jest takova: slaja od meda i gorčija od nalipa.

KARLO: Ja tebi zavidim, brače, jere život provodiš u slobodi prez ove gorke ljubavi.

FABRICIO: A ja tebi, Karlo, zavidin od dobra brjemena, koga uživaš, jere človik koji ni-ma jinu misal, ljubav i kripost nasliduje kako i ti, a ja to ne mogu naslidovati, jere znaš, kako sam ti povidal, život moj od ditinstva provodî sam pod zapovid družih; nu sada, ka' bih rad u slobodi poživiti, jiman muku i treplju kako list na vitru, da izaznan, je li tko živ od mojih, i znaš, koliko brjemena, jere sam u Hvaru, nimah odgovora iz Dubrovnika od mojih knjiga, zašto sam se i prija zakleo da ako po nesrići ne bih našao da mi je otac ali mati u životu, ne bih veće pošao viditi moga mista. Ma ostavimo ove riči. Kako tebe ljubav nosi, što se tužiš? Jeda ti se je što dogodilo?

KARLO: Ne drugo nego što znadeš koliko je vrimena da služim suncu momu, koje je priko mire užgalo srce moje a svoje omramorilo, da ne mogu najti prigode za mal hip slišan biti ili čuti njeje slatki glas k meni; i da bih nimal ufanje od prijazni koju jiman s nje divojkom, napokon da neću kugod slatkost iz ovog gorčila izneti, scinim, bih jur svršio dni moje. I za reći kako drugu svrh svih dragu, sega jutra uzdal sam se poslati joj po njoj jednu kitu cvitja i ginu kako led na suncu dočin čujem je li 'u prijala, gdi, ako je jinao učinila, držim da ćeš domala viditi me živa⁸.

FABRICIO: Ljubav hoće dugu i ustrpljenu službu, ni može po lasnu putu nijedna velika stvar doteći, kakono ti je ta divojčica, koju čujem mnogo lipu i razumno. Služi, napokon ćeš prijati plaću, tiraj i dostignuti ćeš.

KARLO: Molin te, podaj mi koga svita u ovomu, jere sam izgubljen.

FABRICIO: Pojmo šetajući, ljubav ti će, znam, dati boljega svita u to nego ja.

AT PRVI. ŠENA DRUGA

MIKLETA, DUBROVČANIN, i NIKOLA AVOKAT, HVARANIN

MIKLETA: In effetto, signor mio⁹, ništo mi je omilio ovi gradak vaš otkad sam došo ov-dje, da san skoro zaboravio domom poći.

NIKOLA: Gospodaru Mikle, ovi naš gradak nije toliko lip koliko je ugodan gostu, jer je ovdi prijat, a navlastito vi družu Dubrovčani, zašto i vi nam činite, i vidila se je večekrat ljubav vaša skupno govoreći.

MIKLETA: Da rečeš, signor, Hvarani su dobro vijeni u našem gradu. Ma ću t' riti, sig-nor Nicolo, zašto me nje kako i ne delekta vele domom poći, jere, kako ti sam i pri povi-dio, da nieman nikoga u kući, pokle hoće tako moja nesrića da izgubih domaću, a prvo sina jedinoga, da je ovo jur dvanadeste godišta otkad ga poslah put Đenove da nastoji na trgovinu pri jednom momu rodjaku, i tako idući iz Napule pogibe drijevo, ni se veće zna od njega. Sedam godišta imiše. Uh, uh, uh, uh.

⁷ zašto - jer

⁸ da ćeš domala viditi me živa - da me nećeš dugo gledati živa

⁹ In effetto, signor mio - Zaista, gospodine moj

NIKOLA: Gospodine, bolje jih je komu godir ne jimati, nego jimavši jih neposlušnih i neugodnih, kakono ja sada.

MIKLETA: Ne srđi boga, signor, er bih ga ja kontenat imat i zločesta, a tvoj Karlo mi se čini jedan juven de inportantia¹⁰, kripostan u svemu.

NIKOLA: Reći van ću, ditac je dobar po naravi, da kada u zal čas poda se i stavi na niku ljubav, ostavil je rad te mahnitosti i knjigu i kriposti ostale.

MIKLETA: Što ćeš da čini? Jeda more sve nad knjige gledat? Veće je brijeme, da i druge knjige privraća, a jedan đoven prez amura¹¹ kako stablo bez voća; a vardate de grazia¹², da to ide po ljudih nobijelih, a ne po pasalirih ni komardarih i, giura dio¹³, bih ti reko jednu stvar, ako me ć' sekreto držat.

NIKOLA: Gospodine, ako ste poznali da vam sam prijatelj, morete se pouzdati.

MIKLETA: Vardate, signor Nicolo, ti se njemu čudiš, ma što bi rekao meni kad bi našo da sam i ja ustriljan za jednon lijepon personom.

NIKOLA: O gospodine, to se vam ne pristoji, vi se šalite sa mnom.

MIKLETA: Da bih tako šalio, kako na zbilju pravljju!¹⁴

NIKOLA: Tako mi vire, vam se čudim.

MIKLETA: Meni se čudiš, za viru božu, a ne čudiš se sebi gđi si se i sam otišo oženiti divojčicom od osamnaest ljeta, ti budući sijed kako i ja, i još gore, imijući sina na oženjenju, gđi ga ja ne imam.

NIKOLA: Gospodine, meni se je potriiba bilo oženit zač mi priminu domaća u najveću potriibu, kad mi sin biše od četrnadest godišć, a u kući nitkor veće, a ja nebog odam.

MIKLETA: Ma zašto nijesi vazeo protivu tvoju od godišta?¹⁵

NIKOLA: Oto se, gospodine, i plaču; to me nagovoriše, a drugo van ću istužiti i zato ne bih rad da nitko veće upade u ovo kako ja.

MIKLETA: Ma da t' ja kažen, većma bih se z dobre volje oženio ovde mojom protivom udovicom, kako i ja, a ne divojkom koja mi 'e omilila, da bi mi ne bilo rad ljudi, po vjeru božu, bih joj naplico na ulicu tisuća puta na dan.

NIKOLA: Povijte mi 'u, dragi gospodine.

MIKLETA: Ja ću t' riti, ma bud meu nami. Ona udovječica štono polak tebe stoji, gospoja Polonija.

NIKOLA: S jistinom jedna vridna žena; a to će i moj sin nje kćeri dobra. Da nu mi recite, kako vas lipo pogljeda.

MIKLETA: Brž¹⁶ ona jošte i ne zna, ma bih reko po sinjalih da mi će dobra.

¹⁰ juven de inportantia - ugledan mladić

¹¹ đoven prez amura - mladić bez ljubavi

¹² a vardate de grazia (tal.) - a gledajte, molim vas

¹³ giura dio (tal.) - tako mi boga, boga mi

¹⁴ pravljju - govorim

¹⁵ protivu tvoju od godišta - vršnjakinju tvojih godina

¹⁶ brž - valjda, možda

NIKOLA: Vele bi mi drago, gospodine, da se ovdje u našem mistu nastanite. Bog vam dal tu misal na dobro uzvršiti. Prostitute mi, ostavit ću vas jer jiman moje oprave. Hoćete li mi ča zapovidit?

MIKLETA: Komandajte vi meni, signor mio, arrivederci¹⁷. Ah, desventurato¹⁸ Mikleta, na što s' došo, gdje nimam komu otiti domom, a svak ide allegramente¹⁹ k svomu stanu. Ah, da bi mi, moja udovičice, s tobom se goljati na mon stanu, ne bi me Placa²⁰ vidila, giura dio, in un mese²¹. Ma ću iskati meuto jednoga ditića od ovoga paiza ki bi me servao, zašto me ove goduljine izješe, kredu i sve zlo čine. Horsù, otići ću dati due spasseggiate²² jeda udovicu vidim, neka allegro pođem obidovat.

AT PRVI. ŠENA TRETA

BOGDAN PLAMNJANIN. RADOJ VLAH i GOJA

BOGDAN: Zla srića vazela pravdanje i komu je najdraže; ne samo da bidan človik život trudi, da i uboštvo trati, i za dobit marcel, na preposit strati u pravde libru, da bi jino neg samo obuću, ku san oderal simo hodeći. Pomoći moje san stavil nove svinjake kad sam išal iz doma, a sad jih nî ni ruba; al ča je daž bil, zač svinjaci neće mokrine, a kasno se spomenuh stavit jih u nidra, ter sam ovo sve bičve oderal; da grem se obut, pokle sam jur u gradu, neka me ovako ljudi ne vide. Na, a, a, a, ovako će dobro bit. Sad ne znam, kamo upraviti. Otac me je poslal da ponesu avokatu kozleta, a ne znam di stoji. Ovo jur devetoga od nas jî sega godišća, devet ga kug utisklo, a onomadne smo mu dvisca poslali. Da kamo ću ja sad ovako nepratik; ja ovde nisam prî bil; otac je svej brata slal. Da, žî mi t', me već ne priša u nova na Plame²³ kad je ovako ovde lipo stanje. Nuti lipih dvori! Lipo t' ih je ovdje živo držat. Ča ću ja već k ocu? Meni je bolje pojt ovde u najam; ki će vrag sve pasti i odrt hoditi. Ovi družu ki su stali u najmu donesu lipih haljin i svega, a najveć tusta rila, zač se dobave kad su, dubitan, gdi u tujoj kući, hvala njihovim dobrim rukam, da jim se sve prilipljuje. Da ako me srića namiri na kakova gospodara, bogme ti ću u dobri čas po me pojt zač od konjusa ne bojim se drugoga od moje vrsti. Eto nišće tot, ako ja budu ovdje vas dan plest, najti ću avokata u guzici, niki je rekal. Da ovo niki človik gre ovamo; jeda mi pravi gdi stoji.

RADOJ: Veliki bože, ti mi pristani k misli u ovoj mojoj prvoj srići.

BOGDAN: A dobar prijatelju, jeda znaš gdi ovdje naš avokat stoji?

RADOJ: Što ti ve ja znam što je ta vaš abokat? Meni je jino u glavi.

¹⁷ signor mio, arrivederci (tal.) - gospodine moj, do viđenja

¹⁸ desventurato (tal.) - nesretan

¹⁹ allegramente (tal.) - veselo

²⁰ Placa - dubrovački Stradun

²¹ giura dio, in un mese (tal.) - tako mi boga, za mjesec dana

²² Horsù, otići ću dati due spasseggiate (tal.) - Ajdemo, malo ću se prošetati

²³ Bogdan je iz sela Gdinja u Plamama, istočnom dijelu otoka Hvara.

BOGDAN: Reci mi, ne biži, molim te. Otac me je poslao da mu ovo ponesu, a ne znam ga di bih ga našal.

RADOJ: E čoviče, ohaj me se. Što ja znam, koga išćeš.

BOGDAN: Jišću našega avokata, to sam ti rekal. Reci mi, tako ti zdravo imanje, znaš li ga?

RADOJ: Nuti vraga, što me se je ovezajo danaske; ako ga ti ne znaš kî ga išćeš, hoć' da ga ja znam. Gledaj, tamo se.

BOGDAN: Ne znaš onoga ki pri knezu govorava kad se ljudi pravdaju?

RADOJ: Jeda će toj biti od koga ja ovo ijen, gospodin Nikola se zove, starac sid.

BOGDAN: A, a, to je toj. Prem mi ćeš ukazat kuću mu. A do me vire²⁴, mi se čini da te poznaju.

RADOJ: Mene li? Može bit.

BOGDAN: Kako je tvoje jime? Prošćen reć si.

RADOJ: Radoj Blitvenović iz Tučepi²⁵. Da tvoje?

BOGDAN: Bogdan Vantasanić, na tvoje poštenje. Čini mi se da sam te ne vele odavna vidî. Tukaj mi 'u.

RADOJ: Prohodio sam priko Plam često ovamo gradu.

BOGDAN: Da ali si s kon trgovinom došal al na rabotu?

RADOJ: Tako mi puta²⁶, ti ću riti pravo: došal sam jednim velikim poslom, a da ti pravo kažu, dojuh na kopatvu i otijoh na Vis k tomu gospodinu, za koga ti uprašlaš. I stah niko-liko dana, ali, brate, ali tako htijaše moja srića: jes u njega nika divojka²⁷, ime joj je Goja, iz vašega je sela.

BOGDAN: Znam je, znam; ter ča?

RADOJ: Virom mojom, ti ću riti: nikako milo čeljade; tako ti mi, brate, nikako ulize u srce, zašto nam na tegu kuaše²⁸. I ovo ti velim da mi iz pameti ne ishajaše i odlučih u do-bar prositi je za ženu. Tako otidoh ovih dana do doma gdi se s mojim dogovorih i ispro-sih testir i blagoslov od starijih, i ovo sam sega jutra došajo i hodio sam tomu gospodinu prositi je. Odgovorio mi je da će promisliti, da se povratim i rad toga od njih ovo prem ijah.

BOGDAN: Sve ti, brate, u dobri čas bilo. Ja ju dobro znam. Dobro je čeljade, dobra roda, jema svega, neće t' s njom tisno biti ako je ča u najmu dobila.

RADOJ: Eto, brate, u ruke sriće, da bude istom što je bolje. Hod' već da ti pokažem gdi stoji, zašto jimam oprave do noći. Oto ti vrata, kucaj, najti ga ćeš domom.

BOGDAN: Hvala, moj dobri prijatelju, nuko da se vidimo, tamo malo posteć, hoćemo se napiti zajedno.

RADOJ: U dobri čas; najti me ćeš na bikariju, zbogom.

²⁴ do me vire - vjere mi moje

²⁵ Radoje je iz Tučepa, sela u Makarskom primorju (koje se tada nazivalo Krajina).

²⁶ tako mi puta - tijela mi (put je ovdje u muškom rodu!)

²⁷ divojka - sluškinja

²⁸ zašto nam na tegu kuaše - jer nam je kuhala na radu

BOGDAN: Hod' u dobar. Nuti ča mi reče od Goje, to je jur naresla za odaju. Lani ovcna divnjina²⁹ biše kad je išla u najam. Ovo je, ča ja govori da je u najmu dobro, brine se izist ali popit. Pitati ću ju, der hoće li tamo. Već grem klapat. Da neka mi prî haljom pokrit kozleta; ča t' ja znam, ako on ne bude domom ter da me čine ostavit ga, a pak da ne mogu s njim besidit. Neću, žî mi t'. Ja, mile, na! tik, tak, tak.

GOJA: Ko je?

BOGDAN: Prijatelji.

GOJA: Zdrav, Bogde, to si ti; ča se čini?

BOGDAN: Zlo, ako se dobro ostavi. Kako ti?

GOJA: Dobro, bogu hvala, kako mi otac i ostali?

BOGDAN: Lizu svi³⁰; žî mi t', ti si vela divojka.

GOJA: Jeda gospodinu htiše ča reć?

BOGDAN: E, dušo. Hoću li naprid?

GOJA: Neka jim se javin; sad grem, počekaj.

BOGDAN: Aj, braće, do me vire, lipo čeljade, ter će u Krajinu³¹. Polako, Rade, brz će na Plame. Do moje duše, nî čudo, da joj će ov vlašetina dobra: ljuska je; kako se je raščinila, jima cice kako trbuhe; jedna lipost!

GOJA: Hodi, Bogde, unutra, zove te gospodar.

BOGDAN: Neka mi 'e s desnom stupiti.

GOJA: Hodi gori uz škale.

AT PRVI. ŠENA ČETVRTA

POLONIJA UDOVICA i DOBRA, NJE GODIŠNICA

POLONIJA: Dobra, hodi, jur je kasno, neka prispijemo na vičernju.

DOBRA: Evo sam, gospe! Hote, kad vam drago.

POLONIJA: Nuko, hod mudro putom, ne obziri se kako luda. Vele mi hovizaš.

DOBRA: Namor nisam ni toliko luda, kako me mnite.

POLONIJA: Eto bo sve smušena jes'.

DOBRA: Vrag vazmi najmudrijega ovde; oto hote, ako ćete.

POLONIJA: Kako me dopeljaš, hoćeš se udilj vratit. Znaš ča te gljeda u kući. Tribuje mlit, i ne stoj zagovarajući se po putu.

DOBRA: Ah, da bi se ta žrvna raspala; istrgaše mi snagu.

²⁹ ovcna divnjina - ovlišna djevojčica

³⁰ Lizu svi - svi se miču, tj. živi su i zdravi

³¹ Krajina - Makarsko primorje

AT PRVI. ŠENA PETA

MIKLETA sam

MIKLETA: Sada virujem ovizim đovenom inamoratim³² što je ljubav i koliko j' bestijala. Već sam se oznojio nego da bih fatigo od kovača. Po vjeru božu san se vas zgobiško i treman što ju sam delongo susrio i bijah penso lepih rabota, što joj ću riti kad je srjetju. A kad me inkontra, zaveza mi se favella, da joj numih ni mangure rit. Ma jesam vidio comodamente³³ gdi u crkvu idaše s godišnicom ter se nješto meu njima³⁴ dogovarahu, io credo³⁵ da mene mentoahu. Jaoh, lipo ti me pogljeda, allegro s jednim zgvardom gentilim i nobilijem da je jedan plakir. In effetto, neka ide na stranu Dubrovnik, kuća i baština u Konavlah i trgovina u Sofiji³⁶, i drijevo ali conti i sve što imam na momu, e ben speso. Vardate de grazia,³⁷ tko joj ne bi dobra htio³⁸: ima jedne očice kako u vedeleta³⁹, crne kao od veluta đenoeskoga. Ima jednu facciu⁴⁰, da Krile, pengatur naš, ne bi 'u upengao onako lijepu, de color rosao incarnatu⁴¹. Nije tu čerse kao u ovizih družih, ma ima naturu⁴² tako lipu bez penganja. Horsuso e fatta⁴³, ja ću se ovje nastaniti; ili njon da se već vjerim ili nijednom.

AT PRVI. ŠENA ŠESTA

BOGDAN pjan iz kuće i GOJA

BOGDAN: Nuti, nuti, bratjo, kako se obratja grad okolo; ah, ah, ah! -

GOJA: Ah, ih, ih, bidan ga popil.

BOGDAN: Draga Goje, hra, hra, hra, onu za žrvna pod pinjatom.

GOJA: Znam, znam, pinjatu pod žrvni. Muči u za čas, da gospa ne čuje, dobro bi se u njoj jel.

BOGDAN: Dobro, braje, ah, ah.

GOJA: Hodi, sit ga si, kamo ć' sada, čekamo li te večeras.

³² ovizim đovenom inamoratim - ovim zaljubljenim mladićima

³³ comodamente (tal.) - lijepo, polako

³⁴ meu njima - među sobom

³⁵ io credo (tal.) - vjerujem

³⁶ Sofija - danas glavni grad Bugarske, u to doba važan grad i trgovište u Turskoj carevini

³⁷ e ben speso. Vardate de grazia (tal.) - i dobro je potrošeno; gledajte, molim vas

³⁸ dobra htjeti - voljeti

³⁹ kako u vedeleta - kao u ševe

⁴⁰ faccia (tal.) - lice

⁴¹ de color rosao incarnatu (tal.) - obojenu crvenom bojom

⁴² natura (lat.) - priroda; prirodna boja lica

⁴³ Horsuso e fatta (tal.) - Hajdemo, gotovo je

BOGDAN: Gre - gre - grem, O - o - o - parit jedan osal.

GOJA: Ih, ih; opraviti jedan posal, polako, ne ubij se.

BOGDAN: Zbogom, Goja, ti si moja, prosti, grem, ah zamaknul se je trak od gać, prosti, vas stol ah, ah, ah, truf.

GOJA: Tako, lezi! Ubi li se? Ča velite? Grem udilj.

Leže Bogdan i zaspa na putu.

AT PRVI. ŠENA SEDMA

PERINA, kći Polonijina, prid vratih i DOBRA

PERINA: O slobod na slobodi, koja vrhu svega božjega dara za zdravjen si najvridnija i ugodnija človičku! O nevoljno sužanjstvo, u komu trudnu stanju se nahodim pokle meni nî ugodno stanje prez slobodi, na moj način, ka sam evo jedina hći u matere u obilju i u svakomu dobru bludjena⁴⁴, uzdignuta kako kita basilova. Da jaoh nevoljnim divojčicama ovako prez slobodi, gdi ne smimo radi časti prag od kuće pristupiti, a toliko veće meni nebogoj pokle mi se je ova srića al nesrića dogodila. Srića, ako bi prošla na oni način ki bih rada, a nesrića ovako u ovomu trudu steći, pokle ni je oni mladić ovako priko reda obljubil. Ja nevoljna ka ne znam srca muška kakova su, a navlastito videći stvari svaki dan ke se dogajaju, ne znam kako učiniti. Mučim se i trudim u pameti mojoj, zač ga je evo toliko srce moje obljubilo s onom pravom i čistom ljubavju, ne sramotnom ni himbenom, a ne znam kakovu on misal jima. Ljubavi, molin ti se, ako će ovo biti s priroka moga i sa zla, odnesi ga iz pameti moje. Ako li će biti ljubav stanovita i vikovnja naša, ti jure izvrši misal našu i dovedi na dobru svrhu. Zač, neboga, evo veće ne mogu tajati u sebi ovoganj ki me prži, a tribuje pokrivati cića časti moje. Otkrila sam sva skrovita moja Dobri, divojci našoj, na veliku pogibil moju, znajući svak kako su malo skrovite, da jinao nisam mogla, i evo sam izašla ovdje čekati 'u da se vrati iz crikve otkad mi 'e majku popeljala. Ne mrim prija dat joj ovu kitu cvitja da ju ponese momu Karlu za uzdarje od njegove. O ljubavi, užez mu srce da me ljubi prez himbe s pravom ljubavju, kako i ja njega.

DOBRA: Bidna se ja zastala, dosta mi gljeda⁴⁵, a evo mi mlada gospa prid vratih. Ča ste tot sami?

PERINA: Nebogo, koliko si stala i da te čekanj ovdje sama. Daj, draga, da on posal opravimo pri neg majka dojde.

DOBRA: Uh, prem zastah se na večernji, toliko lipo arganjahu.

PERINA: Na, Dobre moja, ponese to momu Karlu i pozdravi ga i reci od moje strane da mi prosti, da je ovo dar priprost, samo da zna da nisam neharna, ča su oni meni poslali, i moli jih da jim je moja čast priporučena, da se to ne bi izaznalo, da se ne pogubimo. A ti, Dobre moja, bud mi virna i skrovita. Evo ti vira moja da te nigdar ne ostavim, jedaj i s tobom bog providi jednoć.

⁴⁴ bludjena - čuvana, pažena

⁴⁵ dosta mi gljeda - očekuje me dosta (posla)

Martin Benetović: Hvarkinja

DOBRA: Ne govorte mi to, molim vas. A nî li pravo da se srčeno u me poufate? A vi ste divojčica mlada, ovo se vam pristoji, a ne drugim starim oslicam i odanin⁴⁶ ke jih još lip-ljih cine. Da ča ćete pak, kad stari budete? Onamo oni veras govori:

Ako za mladosti - ljubav ne dobudeš,
gdo će te ljubiti - kada stara budeš.

PERINA: Poj, moja Dobre, i ne zahodi s njim u velike riči zač su muži mudri, ne valja kako s nami. Jimaj pomnju zaboga da te tko ne vidi s njim, za koliko smo žive.

DOBRA: Ne brinite se, ah, jeda ga još i ja najdem, da bih vidila pri luču. Hote u kuću.

PERINA: Potežî se!

DOBRA: Ne brinite se. Grem vidit ča mu je ovdî zavila. Nuti, draga, ko je lipo nakitila ovo s biserom i zlaton ovo. No tot divojčica u kući ne zna nijednoga zla. Bogme se ne rode dobro, udilj bi se vagižale. Oboj meni! Tko ovo na putu leži? Jeda je mrtav? Da ni, žî mi t' ja, dobro hrope. Ti ga nisi lačan. Bog zna. A, drazi, ustani se, da ti tko beritu ne ukrede.

AT PRVI. ŠENA OSMA

BOGDAN, DOBRA i GOJA

BOGDAN: Goje, dones' tot kaplju, usahoše mi usta, ter lez' uza me; ugas' svijeću; hra - ru - ruf.

DOBRA: Ti mi zdrav, tko će leć uza te! Žî mi t', kad tebi gori svića u se doba, ti ga nisi san, ah, ah, ah. Bidan ga popil i zahropal! Ustan' se, bidan, ne lez' tot!

BOGDAN: Pokri me čim god, draga.

DOBRA: Ja ću te pokrit, tad se steplil! Rec' malo, ali 'e bolje u Žednića ali u Murata?⁴⁷

BOGDAN: Pod žrvni, pod žrvni u pinjati!

DOBRA: Ah, ah, ah, ah.

GOJA: Ki se ovi smiši na putu? Kumice Dobra, to si ti, ča se to smiješ?

DOBRA: Evo jedna naliza! Tko se ne bi smijal? Nitko je zaspal ovde za vašom kućom.

GOJA: U, bidna ne ja! Drž da je Bogdan. Grem doli, gdi 'e?

DOBRA: Evo, no.

GOJA: A bidan ga ne zaspal, ustan' se, nî l' te sram!

BOGDAN: Muči, muči, skoro je dan, još ću malo.

DOBRA: Još nî noć, polako.

BOGDAN: Izren' živo⁴⁸, dočin oči stisnu.

⁴⁶ **odanin** - udanim (u rukopisu: odunim)

⁴⁷ podrazumijeva se: vino; Žednić i Murat su očito gostioničari

⁴⁸ **Izren' živo** - Istjeraj blago (stoku)

Martin Benetović: Hvarkinja

GOJA: Tebi se mni na Gdinju biti. Ustan' se, hodmo u kuću. Gospodin te zove, čuješ!

BOGDAN: A, a grem, grem.

DOBRA: Ko je to, draga Goje?

GOJA: Jedan prijatelj iz našega sela, pak ti ću reć. Hod' simo, Bogde. Prosti, Dobre, poslićemo govorit.

DOBRA: Dobro, javit ću t' se. Grem i ja nič opravit. Zbogom!

GOJA: Poj u dobar.

DOBRA: Po dušu moju se nasmijah. Zagovorih se, ja gren tikom⁴⁹. Držim da se je dospila vičernja. Ako ne vidih gdi Karlo grede, grem u dilj gospu dopeljati, a ja ću paka ovo Perini opravit ako vrmena budu jimat.

⁴⁹ **tikom** - trkom

AT DRUGI. ŠENA PRVA

FABRICIO i KARLO

FABRICIO: Znam, Karlo brače, da si razuman dovolje i da s ton tvojom ljubavju nećeš pogrditi glas od dobrote divojčine ni od kriposti tvoje i da nisi ti kakovi su ovi druzi ki sve jišću nepoštenje. Ljubav je stvar naravska i dobra hotiti plemenitoj i dvornoj divojci lipa je stvar, ma ne projti priko mejaša. Toga se čuvaj, a znam da nimaš potrebu od moga svita⁵⁰; nič ne manje⁵¹, što mi se vidi dobro, to govorim.

KARLO: Riči su tvoje dobre, brače, i razumne, dali ljubav moja ovako steći biti će skončanje života moga ako na kugodir svrhu ne dojde meni ugodnu.

FABRICIO: Svrha druga ne može dobra bit od ljubavi vaše nego ili da ju izvadiš iz srca ili da ju vazmeš za pravu ljubi tvoju.

KARLO: Fabricio, dragi družo, lipota anjelska Perinina i zrak nje očiju toliko je ustanovila ljubav u srcu momu, da je od potrebe - hteći 'u izneti iz srca moga - izneti jisto srce iz života moga, a to je neuzmožno. A od drugoga ča mi govoriš, i to je neuzmožno, zašto po nesrići velikoj mojoj otac moj se oženî mladom ženom po smrt majke moje, da ne tribuje to ni spomenuti za njegova života, a prez njegove volje oženit se ja, žî mi t', ne mogu, osim ča bi mi zamirno mnogo bilo od ljudi, toliko da ne ufam nikako pokoj dati ovoj trudnoj misli mojoj, van ako ka srića me pomože ili vrime koje svaka⁵² skončaje.

FABRICIO: Kada budeš razložito u tomu se vladati, kakono i u ostale stvari tvoje, vrime će svaka skončati, a jeda tebi u dobro.

KARLO: Pojdimo hodeći, neka ti povidim sve pokle smo ulizli u to.

FABRICIO: Pojdimo.

AT DRUGI. ŠENA DRUGA

BOGDAN i MIKLETA

BOGDAN: Čul sam nikako latinski reći: Bona pjandura osan zorni dura.⁵³ Da žî mi ste, ja s' nasvurnah lipe lozove jušice. Nismo nikako naučni uritko vino pit; nalijemo se onoga piva od mlika, tako nam hladi trbuhe, dokle se vina dobavimo da nas svrući. Bog pomogal Goju ka me lipo guvernaše i bogme muče⁵⁴ iz pinjate ter svake peče mesa po malo urizovaše da se ne poznaje, pak mi tamo navilja bila kolača punu jednu veliku zdilu i

⁵⁰ **svita** - savjeta

⁵¹ **nič ne manje** - ništa manje, ipak, pored toga, također

⁵² **svaka** - sve

⁵³ **Bona pjandura osan zorni dura** - Zbog igre riječi (pianura - pjandura) iskvarena uzrečica: Mirno more sedam dana traje.

⁵⁴ **muče** - šutke, krišom

izne mi 'z lonca skvaru; vazam četire jaja, vrže na ono, pak pokri skvarom i zaduši. Bogme t' izismo mi tustilo, a gospodaru suho rilo. Aj, braje, lipo ti se ove najmene divojke tove; kad kuhaju gospodarom, prvi je zalogaj njih. Rekoše joj tamo: utoč' mu pitja, ter mu se daj napit, a ona ti izvuče ispod žrvan jednu pinjatu od sića, ter mi se da natriskat boljega vina nego sam u moj dan pil. Ne bih ti ga ja onako o vodnici spal. Blago bi ti meni bilo, da bi mi žena bila, a do moje duše mi je tako omilila, koliko najliplja kravica u našem stadu. Bogme ju sam veće dvi volte ušćinul i pogajaše⁵⁵. Orben⁵⁶, gren jeda koga od naših seljeni vijju, da pošalju ove dvi cedule ocu i naporučiti ću mu da me već ne čeka, da ću se u najam akurdat. A gospodin mi namira jednoga vlastelina Dubrovčanina bogata gdi mi će dobro bit. Govori da neću u njega ništar činit nego samo servicijale po kući.

MIKLETA: Koliko bi mi valjalo imati jednoga djetića ki me serva. Tribuje mi za svaki poso hoditi na Placu samu i ako ću penjat⁵⁷ dvije mjed. Ma sam se rakomando gospodinu Nikoli ako mu se što namiri. Ma evo jedan čovik! Gren ga zvat, da mi jedan poso opravi. Amo ti, čojče!

BOGDAN: Jeda mene, gospodine?

MIKLETA: Tebe, nut hod' malo amo. Hoću da mi poneseš jednu knjižicu na jedno misto. Ovdje u jednu kuću.

BOGDAN: Ja ću ponit gdi van drago, da pokažite mi, zač ja nisam pratik ovdj.

MIKLETA: To nisi ti od mjesta ovdj?

BOGDAN: Nisam, gospodine, nego s Plam, na vašu zapovid.

MIKLETA: Da jeda bi došo služit gospara?

BOGDAN: Bih s dobre volje. Jeda je vaša milost vlastelin dubrovaški, zač mi ga namira gospodin naš avokat?

MIKLETA: Jesam, brače, u dobri čas. Ako išćeš sriću, našal je si.

BOGDAN: To ja boga i molim.

MIKLETA: Da nuti, brajo, ja jimam potribu od jednoga djetića verna, a da od mene budeš namiren kako sam htit budeš. I da ti 'e spenza i vestiti gospodski.

BOGDAN: Namor ti, gospodine, i obraz kaže da si vas dobar; a od mene ti drugo neću reć neg da ti san vazda viran i poslušan na svako tvoje dilo, ili kopat ili orat.

MIKLETA: Ja neću od tebe ni kopanja ni oranja. Imam kmeta u Župi i u Konavlah, na Orašcu, na Brsečinah, u Slanom, u Markuletih, u Stonu, u Rtu⁵⁸, na Mlite⁵⁹, na Šipanu, na Koločepu, u Zatonu i Rijeci⁶⁰, istoj naše države⁶¹. Ja hoću da ti ideš za mnom kakono knez spadon in centura⁶². Naučit ću te, ako ne umiš, i legat.

BOGDAN: O ležat! Ne bojim se toga drugoga od moje vrsti, ako sam se malo prî ustal!

⁵⁵ **veće dvi volte ušćinul i pogajaše** - već dva puta uštinuo i dobro je prihvatila (nije se protivila), slagala se je

⁵⁶ **orben** (tal.) - u dobar čas, dakle, tako

⁵⁷ **penjati** (tal.) - potrošiti

⁵⁸ **Rt** - poluotok Pelješac

⁵⁹ **na Mlite** - na otoku Mljetu

⁶⁰ **Rijeci** - Rijeci dubrovačkoj (Ombli)

⁶¹ **naše države** - misli se na Dubrovačku republiku, kojoj su pripadala sva navedena mjesta

⁶² **kakono knez spadon in centura** (tal.) - kao knez s mačem za pojasom

MIKLETA: Ah, ah, ah, ah! Legat, pravljju, knjigu.

BOGDAN: E, makar iša bih za kancilira na Zastrazišće⁶³.

MIKLETA: Horsù, da t' konkludan rabotu u dvije riči: u mene jimaš malo fatige, a jesti kad ti drago. I pođimo u dobri čas!

BOGDAN: Tako budi. Hodmo!

AT DRUGI. ŠENA TRETA

DOBRA i KARLO

DOBRA: Popeljala sam gospu iz crikve na pohode. Tamo se kupe. Rekla mi 'e da ne grem po nju do noći. To je naše dilo s Perinom. Ona, kad se tamo stane s ostalimi, govore da smo mi najmene divojke jazičnice, a one se za vragutu rič drugu ne staju po tih radovanjih, po tih plačih, po tih pohodih, nego za raspravljati koliko će jih odat i oženit, koliko će jih tamnih i dobrih učinit⁶⁴; ta je bila, ta nî pri bila; oputeni im jazici, biči općenski! Ko ovo gre odovda? Žî mi oči, je Karlo; i, či, či. Neka van nič reku.

KARLO: Dobre draga, ke mi glase nosiš: ili smrt ili život.

DOBRA: Dobre i pridobre.

KARLO: Dobre ne može neg dobro reći. Da rec' mi, draga.

DOBRA: Pozdravljaše vas gospa Perina i ovo vam šalje za uzdarje od vašega dara, moleći vas da ne zamirite da je dar priprost, da ljubav je bogata.

KARLO: Uh, uh, uh.

DOBRA: Ljah, ča vam bi?

KARLO: Muči, Dobre, uzdah mi se javi tja iz korena od srca, da evo do veselja ne znam ča je od mene. O kito, veselje moje neizmirno. I dnevnu blaženi i zvizdo i sričo vrhu svih jinih najsrećnija, pokle sam dostojan ovoliko lip dar prijati od sunca koje goji ovi život moj. Da ujstinu ne mogaše se čekati nego ovo odvrćenje od onako plemenite i kripodne mladice kojoj reci da ja druge hvale ne mogu njoj odvratiti nego ono ča sam od počela otkad sam vidil svitlost liposti njeje, da san se vas podal u oblast njeje. Toliko reci, da sam ja na to rojen njoj biti navike drug veran, kako grlici drug njeje; da joj budu sluga od jiste vernosti verniji; da ne drug, da ne sluga, nego, reci, sužanj u verugah od liposti i kriposti njeje. I molim nebesa da me bude ljubiti od tisuća tisuć dili, koliko ja nju najmanjim načinom ljubim. Dobre draga, ja toliko tebi dužan ostaju, da se niman s čin iskupiti nego ti se obećati i podvezati toliko haran i prijatelj biti u svaku tvoju dogodu koliko jistomu meni. I daj mi bože ta dan dočekati da zajedno s nami budeš radosna za sve dni tvoje.

DOBRA: Molin vas, dragi gospodine, od nje i od moje strane, da van smo priporučeni radi časti naše da budemo skrovite.

KARLO: Kako zaboga, za čast vašu ne ov nevoljni život bih izgubil, da tisuća jimajući ih. Da evo te ja molim, reci suncu momu, pokle mi 'e užgalo srce tako naredno, da se i smi-

⁶³ **Zastrazišće** - mjesto u Plamama u kojem je boravio kancelar

⁶⁴ **tamnih i dobrih učinit** - oklevetati i pohvaliti

luje ohladit ga, kako zora ružno⁶⁵ cvitje, davši mi se često viditi, i ako je uzmožno, da razdilimo kugod rič slatku meu nami.

DOBRA: Dragi gospodine, prostite mi, vele biste htili u malo vrimenta. To nî uzmožno radi veće stvarî. Nič ne manje, ja ću joj reći i dati van odgovor. Ostavit vas ću, prostite mi, na putu smo, da nas tko ne vidi, a jimam i drugoga posla.

KARLO: Pojte, Dobre, zbogom i s dobrom srićom; i priporuči me srčeno suncu momu i ja se tolikoj tebi priporučujem pokle mi život u tvojih rukah stoji; i čekat ću odgovor.

DOBRA: Ne brinite se, ča budu moći s častju i s poštenjem, bit ću vaša u svemu.

AT DRUGI. ŠENA ČETVRTA

DOBRA i GOJA

GOJA: Vidih Dobra gdi govori s Karlom, mojim gospodarom mladim. Nič ni mani⁶⁶, grem ju pitat. Dobre, stani malo; dobar dan!

DOBRA: Spasena Goje, pače ja namor vrime da se i mi porazgovorimo; jedva se vidimo u toliko dan.

GOJA: Dosta da si mi se s gospodarom porazgovorila, ako sa mnom i ne govoriš.

DOBRA: Aj, dobri ti oči jimaš! Otkle s' vidila, bidna ne ja⁶⁷, da nas nî tko drugi vidî; od tebe ne haju.⁶⁸

GOJA: Ča je novo? Ča bihu vaša većanja?

DOBRA: Na moju viru bih ti rekla, da strah me je.

GOJA: Hi, bog zna li se, li što čuju, ča se od učer znamo ter te je strah meni reći.

DOBRA: Eto ti ću reći, da molim te ne pogubi me, da ovo pri tebi ostane.

GOJA: Ih, željna prez neželinja⁶⁹, kako mi moš toliko reći koliko ovom kamiku. Ako se jedna drugoj ne ufa reći, komu ćemo?

DOBRA: Sestrice, dogodila se je jedna stvar od ke ćeš se čuditi. Tvoj gospodar Karlo gljeda našu Perinu odavna.

GOJA: Eto mniš da nisam znala. Koliko je jur da znam. Je l' njoj drago?

DOBRA: Lipo je za njim smamna. Ako nam gre okol kuće dnevom i noći versajući da bi zamamil ne znam koga.

GOJA: Zato su ta vaša većanja zajedno.

DOBRA: Nut neka t' reku, draga. Nî zlo nijedno, nego onomadne me sta⁷⁰ gdi s vode gredih, tako mi vrže kitu cvitja u vidricu moleći me da bih ju Perini dala. A ja ti, draga,

⁶⁵ ružno - ružino

⁶⁶ nič ni mani - ništa manje, ipak, pored toga, također

⁶⁷ bidna ne ja - jedna ja ne bila

⁶⁸ od tebe ne haju - zbog tebe ne hajem, nije me briga

⁶⁹ željna prez neželinja - Uzrečica-zakletva: da bi uvijek za nečim uzalud čeznula.

⁷⁰ sta - susretne

napadom na nj, kakono mi druge užamo, da ga malo ne opsovah, a nisam prî s njim progovorila, ne uzvturnula se⁷¹. Doneh si tu kitu doma. Dobra Perina: "Otkud ti 'e? Hoću da mi rečeš!" Napade na me, da joj rekoh svu jistinu, a toliko veće zač mi se biše odavna otkrila da joj je drag. Vaze ti 'u onde. Tako danas toliko j' okolo mene činila da mu ponesu od nje strane drugu kitu, da joj se nisam mogla ujati. I s tolikim san mu strahom to dala, da se ovo još tresu kako prut.

GOJA: Kmu, kmu, kmu; nuti, ča mi reče? Ko bi rekal od Perine, kako svetica je vidit.

DOBRA: Tih mi se i čuvaj; nisu samo Dumjavice ke uz bandu glavu nose ka konj⁷². U, bidna ne ja, vele ti se bolim da sam to učinila.

GOJA: Zač? Na moju veru, je dobar kako kruh.

DOBRA: Ča t' ja znam, sestre, niki se je svit nastavil toliko zal, da se ne smi s nikim ni pogledat, ni progovorit, sve na zlo miste.

GOJA: Da nuti, Dobre, kad smo na to došli, ja sam i dva našla. Žî mi duša, neka t' na svu prav reku; neću ni ja moje stvari prid tobom tajat. Sestrice, ovih dan onomadne kad sam bila na Visu gospodinom na kopatvi, kopaše u nas nekoliko Krajinani⁷³, meu kimi biše niki Radoj, dobar, sestre, kolik dan u godišću, i mlad, pren ga se nadjusnica ujala⁷⁴. Tako ti mi on svej pomagaše kuhati i ostalo opravljati, ter ti se nikako pomalo zdragovasmo pri mlaću stići se⁷⁵. Danas, sutra, koliko mi jednoć poče govoriti, bih li došla za nj. Ja t' mu, drazi, odgovorih da to s gospodarom govori, a on ti ne bud lud, hodi i reci gospodinu. A gospodin mu odgovori: čekaj; ter ti ga drži na ričah. To je jedan. A sega jutra toli-koje dojde k nama Bogdan, Vantanasića sin, tamo iz našega sela, on ki na putu ležaše. Tako ti sa mnom obidvajućî reče mi da mu je ta Radoj sve rekal, ter me moli da ne grem u Krajinu nego da njega čekam malo vrimena. Da blago meni, i po dušu moju ću ti reći, toliko mi 'e u srce ulizal da sam u razmisli: ali ću ovoga čekati ali onoga vazeti.

DOBRA: Drago mi 'e bog zna, Goje, svako dobro tvoje. Sve ti bilo ča bih sebi rada, da ja bih se onomu ter ondi na putu ležaše.

GOJA: Ča ćeš, draga, odveć mu bih prislužila⁷⁶. I išal je i akordal se je za junaka⁷⁷ s onim starcem Dubrovčaninom jeda bi haljinicu dobil; a ja ću nastojati jeda bi ča stisnula, neka nas prem prvo godišće ne pritisne golinja.

DOBRA: Goje, prosti mi, nimam kad već stat⁷⁸, mliti mi 'e i do dne omisiti; niko ga ne izmlje prez mene.

GOJA: Da i htilo bi se.

DOBRA: Nuko, ča smo govorili, da meu nami bude. Zbogom!

⁷¹ **ne uzvturnula se** - ne povratila se, ne došla kući

⁷² **Dumjavice** - djevojke iz Dumja u Krajini (Makarsko primorje) kojima su se, kako vidimo, Hvarani rugali da drže glavu kao konj.

⁷³ **Krajinani** - stanovnici Krajine, tj. Makarskog primorja

⁷⁴ **pren ga se nadjusnica ujala** - upravo su mu se počeli javljati brčići nad usnom

⁷⁵ **pri mlaću stići se** - stisnuti se, doticati se pri udaranju, tj. pri radu

⁷⁶ **odveć mu bih prislužila** - previše sam mu dala da popije

⁷⁷ **junak** - sluga

⁷⁸ **nimam kad već stat** - nemam vremena više ostati

GOJA: S dobrom srićom, ne brini se. Bidna se ja ovdi nazijala, a evo, žî mi duša, on vlašetina ki me pita. Grem ga pogljedit prî neg me vidi. Hi, na moju veru, je grub, neg ča lipa pleća jima! Mrske ti mi su ove obliguzice!

AT DRUGI. ŠENA PETA

RADOJ i GOJA

RADOJ: Goje, ružo moja, dobar dan ti.

GOJA: Nesrićo, otkud se izvuče?

RADOJ: Jošće ti ću srića biti, akobogda; ne biži! Volja tvoja, neka ti rečem dvi beside.

GOJA: Daj govor' brzo; ne čin' da ko vidi da sam s tobom ovde.

RADOJ: Ter ako te ko vidi, s mužem te vidi. Zahvali bogu. Ma nuj mi reci što već mislite, jesi li se dogovorila?

GOJA: Eto poj s gospodinom govori; ja prez njih nišće, i zbogom.

RADOJ: Aj, što mi zatvori vrata u obraz. Ne čini se tako, tako mu kruha! Kako ću sest ovde prid vrata, i ne dilih se dočim gospodin ne dojde da imam već ta odgovor. Naaa, vira t' i duša Radoje, nikako je ovo čeljade prihirno, mila lišca a male pameti. Daj srićo, stoj bolje, ništo mi se uzdrima; nisam spao ovih noći misleći ob ovomu da bi se već spirilo ovo. Zvati ću na pir iz priko vrha, čak od Cetine, rodbinu; istom da mi se je vina dobiti. Ubit ću desetero goved i najmanje četrdeset ovan i zaobllice. Staroga ću svata Vuletu Jugovića Podgornjanina⁷⁹; kume venčane Miloša Planinčića i Grgura Dorotića Bilajane; vojvodu prid svatove Radosava Oblačinovića Dumnjanina; bandiraša Dragića Vojkovića; i ostale svatove po izboru Primorjane i za gorom vladike. Uz nevistu Barbara i Madalena Zoričića, Milica Miličića, Stanuša Petkovića, Ana Vinovića, Ljubuša Vojkovića, Dorotija Vučića i neviste po izboru od Imotskoga do Radoboljice⁸⁰. Haj, haj, haj! Goje, lipa mi te čast čeka!

GOJA: O zlo t' nam je prez lavela, ovde ni gdi kaplje prolit; sfi, sfi, sfi!

RADOJ: Jao, ja, up, up, opari me; pogiboh, oh!

GOJA: A, ča s' tot? Ne mnjah, prosti mi!

RADOJ: Ah, prostrla se u sramoti! Ovu li čast od tebe pričekah, tebi brojeć svatove i vladike? Ma što mnjaše da nisam krstjen? Ubio te bog. Kamo bi, ah, već crna hodila, nego ja ovako oparem⁸¹ kako prase! Ja ću te, ne boj se! Bižim tja, da me ljudi ne vide, da nije ruga mnom. Ako ti 'u ja prostin, prostrl se mrtav kako magare!

⁷⁹ Podgornjanin - stanovnik Podgore (mjesta u Makarskom primorju)

⁸⁰ Bilaj, Dumje, Radoboljica - sela u Makarskoj krajini

⁸¹ oparem - oparen

AT DRUGI. ŠENA ŠESTA

IZABELA, žena Nikolina, i GOJA, nje divojka

IZABELA: Goje, ti znaš najbolje, otkada si u našoj kući, da sam te ja vazda držala ne za službenicu nego za drugu i za sestru moju; i svaka moja⁸² očita i skrovita ti znaš najbolje, a navlastito koliko sam malo vesela u ovom stanu. Da evo malo vrimena sam dočekala, grem se isplakati majci mojoj ka mi 'e kriva od svega raspa moga.

GOJA: O draga gospe, jur vas ni ča viditi. Od plača ča ćete dobiti? Dajte se dobru vrime-nu. Da bi tako meni bilo od sto dili u mom uboštvu! Eto vam ne utiče za gospodinom, bogu hvala, da ćete ptičega mlika, niki je rekal, a odivena kako kneginja. Samo ovo znam, draga gospe, da vam je neugodno, jer se nigdar mlad starim ne pogaja, kako ni vi s gospodinom. To mi vas je naveće milo; da ča ćete! Stvar je učinjena; ne bihote reći: ho-ću!

IZABELA: Muči, Goje, silom me daše i pod pritnjom; zato ne mogu nego kleti onoga ko je uzrok od ove moje nesriće ka me je dopala u najliplji cvit od mladosti moje da grem dramatna i neplodna kako suho stablo.

GOJA: Na moju veru, kako zlo čine ovi oci i matere ki ovako silom hćere odaju. Sagrišuju smrtno nahodeći zete napamet, ne gljedajući je li zal ni dobar, nego samo da ni hćere u kući. Namor kad kâ od nas žen vreteno kupuje, gljeda, tiče i privraća je li upravno, da ne perduca; do pastira ako surlu kupi, kuša ju; a tast vazme zeta kako mašku u mihi i prî nego ga pozna. Ah, ako se kada htih odati, žî mi duša, ga ću prî svega gola vidit, manjka l' mu ča; kušat ga dva ali tri miseca prî dobro. Da ča ćete veće, vi gospe? Veće ste u tancu, tribuje se obraćati kako se može; a žî mi, ja vas držah u brimenu!⁸³

IZABELA: Da bi tako on zdrav! Gdi ćeš, draga, da dice može jimat? Ima sedamdeset go-dišć, star, nunav, gdi mi kašlje, hreče, sipa⁸⁴ kako da bi pilom trl. A još je južiljuz toliko u me; kad se probudi obnoć ter me najde studenu, govori mi: "Jeda s' kamo hodila?" A ako sam vruća: "Ča s' rabila?". Ako se smiju komgod: "Ki su dobri glasi?" Ako sam zlovoljna: "O komu misliš?" Ako se uresim: "Komu išteš lipa biti?" Ako sam zlorušna: "Ja t' nisam drag?" Da sve bi to nišće bilo, da bi zač drugo dobar bil.

GOJA: Brž je opčaran. Neka se upiša kroz prsten.⁸⁵

IZABELA: Ee, sedamdeset godišć opčaran! Hodmo tja, da nas ko ne sliša.

GOJA: Bog zna, bih vas volila udovicom peljat; hrlo biste ga dotekli ki bi refal šćetu, ih, ih, ih!

IZABELA: Na moju veru ću se osvetit dobro.

GOJA: Znete ča, gospe? Provrste se kroz obruč.

⁸² **svaka moja** - sve moje (stvari, poslove)

⁸³ **Veće ste u tancu ...** - Tko se kola hvata treba i da igra kako može; a ja mislila da ste noseći, tj. da ste u drugom stanju.

⁸⁴ **sipati** - sopiti, teško disati

⁸⁵ Očito se radi o nekakvom vulgarnom protučarolijskom receptu.

AT TRETI. ŠENA PRVA

RADOJ i GOJA

RADOJ: Ki su ovo sudi, koja li 'e ovo nesrića, ali je čes zala ali dobra? I držan od ove divojke na ričah toliko vrimena, ja narugan i oparen kako svinja, a da se ovako mamin za njom; ovo su nike nemani ali 'e vilovito. Prisegoh se da je ne pogljedan, a ja ne mogu ni usnuti, ni okusiti, ako o njoj ne mislim. Što ću, kako li ću? Ni mi već do sida ni do stanja ovde u tuju mistu latinskomu⁸⁶ gdi ne koristim⁸⁷ neg svoje tratim, a ne mogu pomisliti pojt prez Goje. Ma na meni kako magarcu; jes u nas lipih seljanka na izbor: ili u Primorju ili za vrhom⁸⁸ neviste divojke kako triski, a ja se ovdi meju Latini⁸⁹ gubim, koja brže neće ukropi ni sirćenice, jer se j' naučila lizati gospodara pliticu. Idi od mene! Što mi ovo u srcu bije ter govori: Goja, Goja, da je moja! Uh, trudni Radoje; što bi mi zamirili od ovako lipe Latinke, rekal bih: gospodaruje od galije svoje⁹⁰. Što li bi me štovali! Haj, haj, haj, ala veće odlučih: il imati 'u il glavu ostaviti, da bih vidija u Senjane uskočiti!⁹¹ A nut sriće, evo je bogme!

GOJA: Dopeljala sam gospodaricu u matere. Ostala se je tamo plaćuć na muža nje. Mi smih dojde gdi govoraše joj mati: "Budi, hćerce, ustrpljena, blago tebi!" A ona većma kazашe: "Ko mi će blago bit, gdi me, reče, pita⁹² on starčetina suhim celovima, ustinami studenimi, kako kozja pljućina, ter mi, reče, pripovida ča je u mladost činî. - "Stepli me, dušo!", - "A da bi ga, reče, steplila nagla smrt, u koj se u prah obrati!"

RADOJ: Već joj se idem javit. Goje, mîsli moja, poklon ti kako carici mojoj!

GOJA: Zdrav onžinja; kako t' ime?

RADOJ: Jaoh, ali mi ni imena ne znaš: tvoj sužanj, tvoj rob. Ma nu mi reci, što mi činiš? Jesi li mi lipo, eskerice, zdrava?

GOJA: Dobro ja, zač sam užinala.

RADOJ: Ali bi, Goje, pravo bilo da već zajedno krušimo⁹³ na mom domu. Ma nu mi reci: što ćemo već od našega posla što govorismo? Hoćemo li već to u dobar spirit?

GOJA: Ča ćeš, dragi, da t' reku? Meni družu zapovijaju i sam pod posluh. Govor', to sam t' i prî rekla, s gospodinom, zač ja nimam drugoga za bogom; on mi 'e otac i mati.

RADOJ: Pošteno veliš, da nikako toliko to udugo ide, da bi se čovik odvratija toga puta i da bi mi nikako toliko u srcu ne bila, poboga bih te veće ostavio.

⁸⁶ **latinskomu** - talijanskomu, tj. mletačkomu; Makarska je u to vrijeme pod turskom vlašću; možda u značenju katolik (ako je Radoj pravoslavne vjere)

⁸⁷ **koristim** - zarađujem

⁸⁸ **za vrhom** - iza brda, iza Biokova

⁸⁹ **Latini** - Talijanima; katolicima

⁹⁰ **gospodaruje od galije svoje** - vlasnica je svoje galije, tj. bogata je

⁹¹ Spreman je na sve (i na ubojstvo), pa makar morao nakon toga pobjeći k uskocima u Senj

⁹² **pita** - hrani

⁹³ **krušiti** - jesti kruh zajedno, živjeti zajedno

GOJA: Ostav', za me kad ti drago; meni ne utiče dobra srića na drugo misto.

RADOJ: Ali, tako mi krsta, neću prem zato, da vidim tko je bolji od mene i prem na sramotu svakoga junaka hoću te sad poljubiti; bi, bi, bi.

GOJA: Hod' vragom od mene! Nut, nut, ča čini ovdî na putu! Ča mni tko sam ja! Eto no, vele ti se je dalo. Znaš, ča je. Čin' tvoja dila, a ostav' me se dočim ja drugu ne prominju.⁹⁴

RADOJ: Jaoh, Goje, što mi se rasrči? Ako sam te za dragost busnuo, kô sam ti zlo učinio? Ne biži, molin te, draga; umirmo se.

GOJA: Umirit? Ne po jistinu svetu! Bih se prî išla utopit, vražji trišćenjače! Platiti ćeš, ne boj se. Ča t' se mnji, u dobre divojke ovako na općenom putu tikat!

RADOJ: Valahe nećeš otit dočim se ne nasmiješ na me! Eto si ti mene malo prija oparila kako svinju; bogme se bojah da mi kika opuzne, da bih obrijan ne bio, a još se ne žalim kao ti, er te ljubih. Što bi, kad bih ja tebi kao ti meni?

GOJA: Ih, ih, ih, a ti ne biše onde ležat. Ko ti 'e kriv.

RADOJ: Ala već se umirismo; nu što mi odgovaraš?

GOJA: Eto poj zbogom, evo nitko gre, da mi ne reče gospodaru, da po putu s tobom govorim, a ti se povrati poslija kad gospodin bude.

RADOJ: Hodi, i to ti ću zgodit! Hoću dojt do vas po vas dan danas da mi se odgovori: Neć' se kajat, zbogom!

GOJA: Hod' k nesrići danas od mene, napasti! A evo on drugi! Nuti čuda danas od ovih mojih virenikov. Grem stat vidit kamo će.

AT TRETI. ŠENA DRUGA

BOGDAN i GOJA

BOGDAN: Ne govorah li ja, da nî boljega vrîmena neg u najmu. Na, na da t' mi se sad brine prî dne živo izagnat, svu noć ne spat u osiku radi lupeži, vazdan se po gori tuć litnjom vrućinom i zimnjom godinom i snizi; brašance u mihu i pivo i živo nosit, a sad ne zavidin dvorniku⁹⁵. Ja ti, moj si dragoviću, spavam do visoka neba, ne sprobudim se po svu noć, sit i pjan najliplje hrane; odiven kako sâm hoću, da još mi ni nišće strogi, toliko da mi ne dohodi već Plame na pamet, a počel sam i vagižat. Goja mi 'e omilila, grem joj začet:

Na slugu se smilit - htij Bogdana tvoga,
ter ćeš gospoja bit - od dobića moga.

GOJA: Dobar dan, Bogde, po dušu moju, sam te svej slišala od ovde. Ča se čini? Kako ti se u novoga gospodara vikne?

⁹⁴ Goja prijeti da će promijeniti način svog odnosa, tj. da će se naljutiti.

⁹⁵ Dvornik je predstavnik gradske vlasti u Gdinju, Bogdanovu rodnom selu.

BOGDAN: Aj, Goje, nima kurbin sin boljega vrimenta od mene, da se ne bih denjal pomaknut s guzicom dvorniku od Zastrazišća. Samo mi jedna stvar manjka.

GOJA: Ča, dragi Bogde?

BOGDAN: Da mi ćeš ti dobra.

GOJA: U, ko ti ne bi dobra htíl, gdi si tako pjasivul. Hod', oh, nesrići, lipo mamiš ljudi! Lip si i bufalet u obrazu, kako ne znam ko.

BOGDAN: Sust del diavla⁹⁶, neka latinski reku. Veseliji sam da mi ć' dobra nego lotrice na mrtvi dan.

GOJA: A ne znaš li, on vlašćina Radoj, toliko sam napastovana od njega, da ne mogu ni putem projti s mirom; a ja ću t' reć, kako svomu mišćaninu: ži mi duša, ću reć gospodaru da mu odgovori da me se ostavi.

BOGDAN: Ter on poslenik vlašćki čini te bagatele okolo tebe? Po moći svete, neka mi se ne navraća da ga ne najde zla srića. Inverti ti ve cíc pošćenja da se ne bi nazad izvrnula s njim bagatelajućí; ne čekaj pak da te ja dvignu.

GOJA: Nimaj, Bogde, za to pameti! Meni 'e drago pošćenje koliko najpošten'joj kâ pod Svetim Markom stoji. Prosti, Bogde, grem tikom doma. Sama je kuća, ako gospodar dojde. Nuko se kom godir javi; još hranim onoga u pinjati.

BOGDAN: Hodi zbgom; vidit ćemo se. Doniti ću čagodir i ja u gaćah da użinamo. Potta de mio⁹⁷, ča gdi ju veće gljedam, to mi se ljudskija čini!

AT TRETI. ŠENA TRETA

MIKLETA i BOGDAN

MIKLETA: Penso sam i pripenso, i što već pensam; to mi 'e veći pensir⁹⁸ od ove moje udovičice.

BOGDAN: I pokle mi će tako dobra, a ja njoj, neto dobudu ča da se mogu projt, prvo lito oženih se.

MIKLETA: I pokle mi 'e tako velma u pensiru ili ću doteći njeje graciju, da bih vidio spendat quanto iman al mondo⁹⁹, ili ću se veriti njom. E, la!

BOGDAN: O, la!

MIKLETA: Kuda ideš?

BOGDAN: Gredih te najt. Hoć' mi ča zapovidat?

MIKLETA: Nigda došo bolje a tempo¹⁰⁰ kao sad, er bih otišao s mojim červelom toliko perspicace, da debotto¹⁰¹ ne znadih gdje sam, a da t' rečem, braće, kao vernom sluzi, tribuje da me pomožeš u jednoj radosti što mož'.

⁹⁶ **Sust del diavla** - Iskvarena latinska uzrečica: vidi vruga.

⁹⁷ **Potta de mio** (tal.) - skraćena vulgarna uzrečica (potta - ženski spolni organ)

⁹⁸ **Penso sam i pripenso, i što već pensam; to mi 'e veći pensir** - Razmišljao sam i premišljao, i što više razmišljam, to više mislim

⁹⁹ **quanto iman al mondo** (tal.-hrv.) - koliko imam na svijetu

BOGDAN: Dragi gospodaru, rad bih da me kušaš u svaku stvar, kako ć' me toliko verna najt koliko najpošten'jega trgovca srid galije.

MIKLETA: Braće, da t' spovijem, uzo sam jedan skiribiz u glavu^{100 101 102}, er sam zamirio jednu đentijelu personu, jednu udovicu ka me toliko deleta da o njom pensam giorno e te¹⁰³, ter te ovo molim, ako mi se kažeš fideo¹⁰⁴, kao imaš bit, da bi me postavio na ki go-di put, da bih mogo štogodi konkludati s njom; a ja ti promećavan toliko haran biti da budeš kuntenat sve dni tvoje.

BOGDAN: Prosti mi gospodine, rec' opet, zač ti¹⁰⁵ ne razumih; nikako vlastelski govoriš smišno.

MIKLETA: Ma što ću pasalirski. In breve¹⁰⁶ ću t' rijet: namurao sam se u jednu udovicu. Postavi me na dobar put doteci nje graciju.

BOGDAN: Ja ću te stavit na put ako ć' teći Oraciju¹⁰⁷, da u Stari Grad.

MIKLETA: Što praviš: teći k Oraciju! Salvatico!¹⁰⁸ Nauči me, da mi će dobra, da me ljubi.

BOGDAN: E, bogme, ja to ne znam.

MIKLETA: Bi li ti bastalo animo¹⁰⁹ ponit joj jednu knjigu od moje strane?

BOGDAN: A bolje neg da jednu knjigu mogu ponit. Prem ti me nejaka držiš!

MIKLETA: Znam da je ćeš moć ponit; para piza trista litara¹¹⁰. Valja vidit hoć' li 'e umit pridat u ruke s ceremonijami kao se pristoji, s jednom lijepom reverencijom profumatom¹¹¹; združiti 'e s jednim lipim govorenjem ciceronijanim¹¹², neka se znade da od ova-ka sudeta ide.

BOGDAN: Vira t' i duša, gospodine, ne zamir' mi, ni pol ne razumim nikako ča govoriš.

MIKLETA: In effetto, ja vidu¹¹³ da si ti kao i ostali servituri, da tribuje nama družim bekat cervello¹¹⁴ da vas naučimo štogodi civilo, a poslija kad naučite, pravite: me recomando¹¹⁵, ne vikne mi se. Orsuso, u dvije beside, da ti konkludam rabotu. Ovu sam knjigu upisao u veras da tu nijemaju što činiti spjevaoci dubrovaški ni hvarski. Hoću da joj ju

¹⁰⁰ **Nigda došo bolje a tempo** - nikada nisi došao u bolji čas

¹⁰¹ **er bih otišao s mojim črvelom toliko perspicace, da debotto** - jer bih s mojim razumom tako duboko zašao, da skoro

¹⁰² **uzo sam jedan skiribiz u glavu** - ušla mi je jedna mušica u glavu (tj. jedan hir, želja)

¹⁰³ **giorno e notte** (tal.) - danju i noću

¹⁰⁴ **ako mi se kažeš fideo** - ako mi se pokažeš vjeran

¹⁰⁵ **zač ti** - jer te

¹⁰⁶ **In breve** (tal.) - ukratko

¹⁰⁷ **Oracije** - vjerojatno neka publici poznata osoba iz Starigrada, čiji je spomen izazivao smijeh

¹⁰⁸ **Salvatico!** (tal.) - divljače!

¹⁰⁹ **Bi li ti bastalo animo** - bi li imao snage

¹¹⁰ **litra** - mjera za težinu (oko 3,6 kg)

¹¹¹ **reverencijom profumatom** - otmjenim naklonom

¹¹² **ciceronijanim** - na način Cicerona, glasovitog starorimskog govornika

¹¹³ **vidu** - vidim

¹¹⁴ **da tribuje nama družim bekat cervello** - da treba nama drugima, tj. gosparima, razbijati glavu

¹¹⁵ **me recomando** (tal.) - preporučam se

poneseš i da rečeš ovako, nu pameti dobro: "Gospode, vrh svih gospoja ljepša, vridnija i uzvišenija! Ovo ti šalje moj gospodar Mikleta de Giorgi koji rad tvoje ljepote uzdiše, sahanne, blijedi, ne ji, ne spi, ne hodi, ne sidi, ne stoji, ne leži, da o tebi ne misli!" Nu, kako ćeš rijet?

BOGDAN: Do moje duše, si toliko napatral da bi triba jimat glavu koliko badanj ako ću to pametiti. Nuko opet, da pomanje.

MIKLETA: Ovako, vilane grosolani¹¹⁶, ne valjaš četr mjed, ako ć' taki bit. Nu opet za mnom, ponavolju, da te instrujim; tribuje mi taku fatigu činit: "Gospoje vrh svih gospoja, imperatriče srca moga gospara Miklete de Giorgi aliti Juraševića!" Nu reci!

BOGDAN: Gospoje vrh svih Goja, ni pera striče jarca; moga gospodara Miklete de Rozzi aliti Jarčevića.

MIKLETA: Ah, ah, ah, kurvin pjanče, uvješti se bolje! - "Koj rad tvoje ljepote jaoh gori, da je već kao klas konkvasan na suncu".

BOGDAN: Ki rad tvoje pote ča gori, da je peć kao kvas uskvašen na suncu.

MIKLETA: Aj, kurvin salvatico,¹¹⁷ tako li bi me servao! Naopako, iura vegia¹¹⁸, bi me ruinao.

BOGDAN: Daj govor', jeda se naučim ono: ne ji, ne spi, ne sije, ne kopa, ne ore, ne kuha, ne misli, ne tke, ne prede, još ono pu, u, u.

MIKLETA: Idi otole, animalu bestijalski! Čija sam žena da predem? Orsuso, da ju finimo¹¹⁹, pođi mi nađi jednu ženu da je gospodski platim da mi to opravi.

BOGDAN: Ja, gospodine, znam ovdi jednu ženu vlahinju, moju prijateljicu kâ je u ovom gradu vele vrimenta i gre po dovolje kuć poslujući, ka bi za dobru plaću svako zlo učinila a navlastito nagovorit jednu ludu ženu nima protive.

MIKLETA: Da, da, Bogde, da ju introduškamo da me serva u ovu rabotu, kao se ima, jeda bi 'e voltala na moj način¹²⁰; in vero¹²¹ joj ću učinit toliko dobro da će se vijeku mentovati. Nu veće pođi po nju.

BOGDAN: Ja ću pojti, da bolje bi s otima kako i k avokatu.

MIKLETA: Namora l'avarizia!¹²² Eto tu pet škuda nepromijenjenih, a na oto dvije perpere, golja' ih za me, i hodi colla buona ventura.¹²³

BOGDAN: Iđoh, gospodaru! Ne bih rad prominjevat i ovo ča mi da. Jeda imaš jedan osmak, dal bih jednoj siromašici za dušu.

MIKLETA: Na, evo ti libra neprominjena, spediškaj se.

BOGDAN: Dobro, kako vam drago; li ako imahote daj jedan grošić, za neprominjevat ni ovu libru.

¹¹⁶ vilane grosolani - divlji seljače

¹¹⁷ salvatico (tal.) - divljače

¹¹⁸ iura vegia (lat.) - zakletva: kunem ti se

¹¹⁹ Orsuso, da ju finimo - Hajde, daj da završimo posao

¹²⁰ jeda bi 'e voltala na moj način - ne bi li je skrenula pravcem koji ja želim

¹²¹ in vero (tal.) - doista

¹²² l'avarizia (tal.) - pohlepa

¹²³ golja' ih za me, i hodi colla buona ventura - potroši ih za me i odlazi s dobrom srećom

MIKLETA: Spendao sam svu munitu; nâ to što iman. Hodi već, biti ću ovdi blizu.

BOGDAN: Dobro, dobro, idoh. O, ne htijaše se jino za me, po jedinoga mene! Došlo je maški salo u zube. Ako ne budu umit ovu stvar vodit, moja škoda. Potta de mio, nisam nigdar bil gospodar od toliko pinez. Ček', dat joj ću jedan, a ostalo meni. Idoh, prem ću se počitat s njom malo.

AT TRETI. ŠENA ČETVRTA

DOBRA i PERINA na vratih

DOBRA: Grem malo izajt ovde, hod'te i vi, Pere, kad nî gospe doma. I dosamlila sam, a mi ćemo sutra rano omisit, zač je kasno, da nam ne prikisne.¹²⁴ Nut, drazi, pogljedajte ove lipe mladosti.

PERINA: Ne ishajaj toliko, ča te ljudi reći.

DOBRA: Ja van još pače nisam rekla ča van je Karlo napovidal i molil me je da vas molim da mu učinite jednu milost.

PERINA: Nu rec' mi, draga.

DOBRA: Moli vas, ako mu ćete dobra, da van dvi riči reče od vas do njega.

PERINA: Aaaa! Ne govor' mi to, draga Dobre, ne bih toga učinila za koliko sam živa. Dovolje je ča se je učinilo, ti znaš kakovi su ovi mladi. Ako progovori sa mnom, neće mniti prija praviti¹²⁵ da se to izazna po svem gradu, ako jur dosad nî od ovoga ča mu si ponila.

DOBRA: Uh, nî on takav, ti mi živa!

PERINA: Kako mu drago, to mi ne govori.

DOBRA: Dakle ćete da se ubije al umre cića vas?

PERINA: To su riči. Kolikih si vidila da su umrli ali se ubili za ljubav? To ter čuješ gdi govore: Umrili ću, gospoje! i ostale; ne veruj klete riči!

DOBRA: O lipa odgovora od jedne divojke razumne! O lipa harnost od jedne plemenite kako ste vi! To ne bi odgovorila jedna selka al najgora divjakinja. U čem se poznaje jedna plemenita nego ljubiti ko ljubi, a navlastito onaka mladica, lipa, gizdava, naredna, kripo-sna, dobra i bogata. Dostojan bi jedne kraljice.

PERINA: Ti znaš, draga, da ga toliko ljubim s pravom ljubavju koliko ove zenice od očiju, i da bih mu rada u svakoj stvari zgoditi. Da s druge strane valja pomisliti na čast moju i svega roda. Ako ja s njim progovorim, take su ćudi današnjih mladih, da ne mogu inako neg se drugom pohvaliti. I ja sam ga vidila svej zajedno s onim mladim gostom ter mi se sve čini da o meni govore. I daj bog da se ovo ne izazna s velika zla našega. Zato, draga, odgovori mu kako najbolje znaš da mi prosti, da toga ne mogu učiniti, a svaku ostalu stvar častju da mi zapovi.¹²⁶

¹²⁴ da nam ne prikisne - da se ne pokvari (tijesto)

¹²⁵ neće mniti prija praviti - neće misliti prije nego što počne govoriti (ogovarati)

¹²⁶ a svaku ostalu stvar častju da mi zapovi - a svaku drugu stvar, slažem se, neka mi naredi

DOBRA: O moja mlada nerazumna, ja znam zač vi nećete, zač ste se uzoholili¹²⁷. Ča van će toliko dobra, da, moja draga Pere, vazmi moga svita¹²⁸, dočim moreš i uživaš, dočim si mlada, a brž ti će to srića biti. Ja bih mu ugodila, a on nî taki mladić da će pojti govoriti za koliko je živ. Nu ča mi rekoste, ča ću mu odgovoriti?

PERINA: Ja ne znam, čini ča ti drago, da nuko, ne pogubi mene i tebe, i hodi veće, draga, po majku, da ne psuju, zač je već noć.

DOBRA: Madona si¹²⁹, a ja ću pojti, a od ovoga se ne brinite. Ja ću s načinom¹³⁰ sve opravit. Idoh. Hoćete l' ča?

PERINA: Ne drugo; bud' mudra!

DOBRA: Vidiste, ne htijaše, a ne mnjaše prija. Vesel ti će Karlo biti kad mu glase donesu; a ovo je; žî mi t', nam neće vele trava porest okolo kuće.

AT TRETI. ŠENA PETA

KARLO i DOBRA

KARLO: Dobre, vazda me dobra srića staje, zač mi vazda dobre glase nosiš od mojega dobra.

DOBRA: A na moju veru, prem vam dobre nošu.¹³¹

KARLO: Dobra ne može neg dobro reći. Da nu mi reci, draga, jesam li milost po tvojoj milosti stekal da s mojom milošću milo progovorim.

DOBRA: A ko se ne bi smilil na vas, gdi take mile riči govorite! Rekla je da će učiniti sve ča vi hoćete, da pokle je odlučila ufati se u vas i postaviti čast i glavu svoju u stražu vašu, da se spomenete da svako zlo ili dobro od vas joj će dojt. A ja znam, gospodine, da ste vi taki človik da ćete imati na pamet dušu vašu. Toliko veće vas ja molim koliko sam ja uzrok za vašu ljubav od ovoga.

KARLO: Da bi, Dobre, mogla viditi srce moje, ne bi mi te riči govorila kojimi me moriš, da bih ja s nijednom himbom k onakoj mladici hotil govoriti, nego molim nebesa da ovu našu ljubav utvrde pravu i prez himbe do konca našega.

DOBRA: Ja znam, budući vi u svem razumni i u ovomu dilu najveće da ćete biti, ni ino čekam od vas. Dojti ćete večeraska ter ćete počekati dočim gospa zaspi, hoću vas ja u kuću upustiti. Idoh, veće znate ča imate učiniti.

KARLO: Sluga tvoj do smrti. O noći; noći blažena, hodi jure, srid koje će mi sunce sinuti od očiju moje pridrage Perine i zora isteći od lišca rumenoga, a ptičice žuberiti iz govora medenoga. Sakrij se veće, sunce, molim te, jer ćeš svitlinu izgubiti pri momu suncu. O zvizde, istecite tere združite božicu moju. Juvveni bože, podaj mi riči medene, da ustanovitim ljubav moju sridu srca njeje. Pojti ću veće pripravit se!

¹²⁷ **zač vi nećete, zač ste se uzoholili** - zašto vi nećete, jer ste se uzoholili

¹²⁸ **vazmi moga svita** - poslušaj moj savjet

¹²⁹ **Madona si** (tal.) - Gospodo, da

¹³⁰ **s načinom** - kako treba

¹³¹ **nošu** - nosim, donosim

AT TRETI. ŠENA ŠESTA

BARBARA vlahinja i BOGDAN

BARBARA: Ne bih to smila nikada, Bogde, uspomenu onakoj poštenoj i vridnoj ženi za koliko mi 'e nos na obrazu. Ti znaš brže koje je kuće i roda! Da bi se to po nesrići uzaznalo, ne bi mi uteklo fruštanoj biti. Pod starost da ja grem rufijavat, uh ukloni bog!

BOGDAN: Ter ča j' za to? Čul sam da se inbasaduru nigdar glava ne siče, kakono se reče. Al ako bi te fruštali, ča j' za to, živi su i druzi. To nis' nigdar na tovaru jahala? Samo je deferencija rep za uzdu držat. Al ako bi te za piaser u brlinu stavili, nasidila bi se za beč ljudi gljedajući.

BARBARA: Oto mi veće vrh toga ne govori, zašto neću toga učinit za ništo.

BOGDAN: Da ko bi te dobro platil, ne bi l' opravila? Vidiš jih, ovako se paližaju¹³² ko dobro služi.

BARBARA: A, što je to žalosna! Nu, daj da vidim!

BOGDAN: Ča, nebogo, budeš umit, blago tebi!

BARBARA: Ja ću t' reći, sinko, jednu besidu ako sam ufana.

BOGDAN: Pa mož', koliko na trgu.

BARBARA: Što mniš da bi t' ja smila onakim ženam govoriti? Nikada; nije to najmena goduljina!¹³³ Ali što mniš da je sve isto što ljudem ludin govoru. Bože, bože, čim je puna tobolina, dotle je laž kako istina. Da hoć' da t' rečem što bi tebi da ga napitamo lažnih riči, a on nas dobrih jasprica. Neka i ti što doma poneseš; nećeš ni u njega vik učiniti, a deri kozu čim je topla; a tamo se Gojom ženiš, neka imaš, ludjače, kom i stanovati. Prosti mi er ti ovako oblovice rih¹³⁴, a sve meu nami.

BOGDAN: Ču li, Barbara, dobru razumniku malo besid potribuje, da u to dilo, listo mi napomeni, dovolje si razumin. Domisli se listo ti, a neka meni pri njemu. Jur sam zakočijal čin ćemo obrok zaulit¹³⁵. I ti ć' dobar dilak imat, da listo čini da se ne domisli, da ne izgubimo hotinjem.

BARBARA: Jednoć ufanja nije, kako t' rekoh, od te vladike. Da mi pođemo doma u mene, ter ćemo naredit što imamo učinit da mu izmamimo i nauživamo i napečemo, a njemu da damo razumiti¹³⁶. Ako mu ja ne iskinju, da blago meni, zašto sam razumila da je mnogo bogata ta stara svinja, er tako valja činiti tima starim prespametnim kilavcem kad su u ljubavi, što nije za njih kak za svinju srebro.

BOGDAN: Pi, vrag mu pamet vazmi!

BARBARA: Da nut, to da hranim¹³⁷, da ne bi izgubija.

BOGDAN: Čekaj, brače, polako se u Rim gre. Hodmo se dogovorit.

BARBARA: Hod' za mnom, jiman lipa vina s jednoga mista.

¹³² **ovako se paližaju** - ovako se zgrću (novci)

¹³³ **najmena goduljina** - sluškinja godišnica u najmu

¹³⁴ **er ti ovako oblovice rih** - jer ti ovako bez uvijanja rekoh

¹³⁵ **Jur sam zakočijal čin ćemo obrok zaulit** - Već sam zgrabio čim ćemo ručak začiniti

¹³⁶ **damo razumiti** - obmanimo

¹³⁷ **hranim** - čuvam

BOGDAN: A, a, to i hoću ja, apunto¹³⁸ t' mi 'e vrime da se pokripim.

AT TRETI. ŠENA SEDMA

MIKLETA i NIKOLA

MIKLETA: Mene je, signor Niko, toliko veoma ova ljubav sotto mećala¹³⁹, da već ne mogu dalje. I znam er mi se nekako ne konveniška niente de mancho¹⁴⁰, ne mogu inako. A ja tebi, signor, zavidim er si ti toga slobodan zašto imaš mladu i lijepu domaću; i da bih bio kako ti, ti imprometto¹⁴¹, bih veseo bio giornalmente¹⁴², a ne tako malinconico i saturno kao si ti.¹⁴³

NIKOLA: E, gospodne, vi imate dobro vrime; ja vijū: tko nima žene, rad bi 'e se dobavit, a tko ju ima, rad bi se izbavit. To mene čini zlovoljna svaki čas.

MIKLETA: Dakle se zlovoljaš er imaš lijepu ženu, a ja bih o tom veseo bio.

NIKOLA: To mene, rekoh vam, čini žalosna, zač, kako vam sam i prî rekal, da prî nego se u zal čas po me oženih ovom, mogah imati onu udovicu koju vam pravih; toliko bogata i blago bi meni bilo da to budiše, zač bih imal ženu zrilu i razumnū, stočnu i umiteljnu, ustrpljenu i bogomoljnu, a sada jiman ovu moju nesriću. Sve naopako, kako bi se htילו: prva rič¹⁴⁴ i kripost¹⁴⁵ nje je jedan jazik, da bi dosegal na Vis, naoštren nada sve tržne jazike; korisnu i stočnu da čini da joj se obed u postelju nosi; razumnū da na poništri u košulji sidi; ustrpljenu da me komgod i bije. Najrazumnija i ponjivija na gizde i taščine dan trati ovako: spi do obida, obidva u postelji, po obidu dvi ure okol rudim¹⁴⁶, tolikimi gostaricami, susurkami, vodami, smolami, ulji, masti i toliko čini da pasaje depenture¹⁴⁷, pak ovo mi pridržujući se divojke od kume do suside do noći, a za vječerom neće progovoriti sa mnom. A, prostitute mi, u postelji pleća obrnuvši, govori mi: ne tič' me se, i ostale take stvari toliko da sam ja nesrićniji¹⁴⁸ človik od moje vrsti.

MIKLETA: Što se valja, gospodaru, po šteti kajat? Prosti mi, sada većma leđeru pamet kažeš¹⁴⁹ nego kad si se vjerio njom, er si znao da si ti star kao tremontana, a ona mlada; i

¹³⁸ **apunto** (tal.) - upravo, baš

¹³⁹ **sotto mećala** - stavila ispod, tj. savladala, uništila

¹⁴⁰ **er mi se nekako ne konveniška niente de mancho** - jer mi nekako ne odgovara da odustanem

¹⁴¹ **ti imprometto** (tal.) - obećavam ti

¹⁴² **giornalmente** (tal.) - svaki dan

¹⁴³ **malinconico i saturno kao si ti** - a ne tako tužan i mrk kao što si ti

¹⁴⁴ **rič** - stvar

¹⁴⁵ **kripost** - moć, snaga

¹⁴⁶ **rudim** - crvenim

¹⁴⁷ **da pasaje depenture** - da nadmašuje slikare

¹⁴⁸ **nesrićniji** - najnesretniji

¹⁴⁹ **leđeru pamet kažeš** - laganiju (manju) pamet pokazuješ

vidio si sve u štetu je; e fatta¹⁵⁰. Neg budi ustrpljen. Svak pravi: za belec u si se oženio, a ti sad uživaj; pravi proverbio: Altro ci vole.¹⁵¹

NIKOLA: Svemu bih se ustrpil i ugodil joj, da strah me je od časti moje, vidivši 'u onako prezsrannu, užganu, a ja malo moćan i nelagodan.

MIKLETA: Ter što zato ako ulizeš u fratilju¹⁵², nećeš sam bit, a nijesi ni tōko star, eto ideš dritto kako luk.

NIKOLA: Valja pravo reći, gospodine, sedam križi pasaju.¹⁵³

MIKLETA: Ter što zato! Njekako smo vrsnici, da zato bih otišo jedanput u blato. Iman, signor, despjaćer od tih rabota¹⁵⁴; što se ženi, tribuje igrati, kao se reče, na slipušu¹⁵⁵, namaknub beretu na oči, kao se reče: o oro, o merda¹⁵⁶. Prosti mi i s tizim te ostavlju. Hoć mi što zapovijet?

NIKOLA: Ja sam vaš, gospodine, namor se grem i ja spravit u selo pojti do na bašćinu.

AT TRETI. ŠENA OSMA

DOBRA sama

DOBRA: Jur sam ovo dva puta učinila zaludu po gospodaricu; da zasve mi 'e to drago, zač, kakono se reče, gdi nî maške, miši skaču. Tako će i nam s Perinom doteći, a ovo će Karlovo dilo biti, da ga ću moć slobodno upustiti. Uzdrža se mi gospodarica, večeras neće doma, ni manje sutra do k večeru, zač će tamo nikamo na zavit pojti. Neka t' onim našim gospodaricom po piazerih, a udovice najveće. Veće jim je kapa omrznula, namisto nje frunkjele na glavu kladu. Netom obudove, dojdú tuste kao jalovice od žalosti. Da neka se i nam dati dobru vrimenu. Reći ću Perini da spravimo gosposku večeru kad nî gospe, a gosti nam te dojtí. Ča tovarica ne izgoni, a divojka u tujoj kući ne izi, sve je izgubljeno. Idoh.

AT TRETI. ŠENA DEVETA

GOJA sama

GOJA: Grem tikom, gospodar me šalje po gospodaricu zač gre u Stari Grad pojahat. Tamó će li stati ovu osam dan, a ni mojoj gospođi dražega glasa nego kad joj to reku. Ne

¹⁵⁰ e fatta (tal.) - i dosta, i gotovo

¹⁵¹ pravi proverbio: Altro ci vole - kaže poslovice: Drugo nam se hoće

¹⁵² ako ulizeš u fratilju - ako stekneš društvo (tj. postaneš rogonja)

¹⁵³ sedam križi pasaju - imam preko sedamdeset godina

¹⁵⁴ Iman, signor, despjaćer od tih rabota - Ne sviđaju mi se, gospodine, takve stvari

¹⁵⁵ slipuša - dječja igra, slijepi miševi

¹⁵⁶ o oro, o merda (tal.) - ili zlato ili govno

more ga viditi koliko nepodobu, a ona ti će se toviti i žiriti kako prasica jedna. Remende vuče od tolike misli stan guvernati¹⁵⁷. Na moju veru, ne znam ko je od njih dviju nesreć-niji; al on s njom onako ludom, al ona s njim onako starim? Grem, već je kasno.

AT TRETI. ŠENA DESETA

MIKLETA i BOGDAN

MIKLETA: Na svijetu nije mučnije fatigue nego čekati koju drago stvar. Koliko jur brijeme da sam poslo ovoga tamnjaka za onu stvar, a ne bi ga jošte.

BOGDAN: O lipo t' smo se dogovorili s Barbarom kako ćemo kolo vodit. A, evo ga!

MIKLETA: Aj kurvina ovna, što me čini čekat!

BOGDAN: Jeda mene, gospodaru? Namor mi se još to pristoji, kako magarcu. Ne bih ovo činil za jarca oca ča sam za te. To t' meni za dobre glase ke t' nošah.

MIKLETA: To si tu! Ne vijah te. Ma što ćeš, nimah što ino rijet. To u nas ide kao mjedeni-ca po placi¹⁵⁸. Da nu, brače, ki su dobri glasi?

BOGDAN: Tukaj mi 'u najpri.

MIKLETA: Ako je malo ruku, na ti noge. Da nu, što je?

BOGDAN: Blago tebi, vas je svit tvoj.

MIKLETA: Nut, već izreci, hljepće mi srce.

BOGDAN: Učinil sam jednu stvar ka će ti dražja biti neg da si dvornik na Gdinju.

MIKLETA: A! Ha debotto te incago i s dvorništvom!¹⁵⁹ Rec' mi već.

BOGDAN: Drago će t' bit, gospodaru, kad ti reku, e.

MIKLETA: Veće me si stornio coj le tue parole.¹⁶⁰ Hoć' li reć?

BOGDAN: A, bi li se domislil, dragi gospodaru, ča ću t' reć?

MIKLETA: Uuu, idi, idi, daj mi škude, su!

BOGDAN: Polako! Nisi nigdar bolje pinezi stratil. Udovica je tvoja.

MIKLETA: A je li, brače, molim te, umrih!

BOGDAN: Tako je, moj lipi gospodaru! Neka znaš da imaš verna slugu. Ča ć' drugo nego da sam čekal domom staricu dočim pojde i vrati se od nje. I govorila je da ti će veće dobra neg ti njoj, zač smo te nahvalili kako hromu hćer mati kad će ju odat, i stavili smo red da kad godir je tebi drago, pojdeš u nje, makar večeras.

MIKLETA: A! Miser dio dato¹⁶¹, moja služice verna, za ta dobar glas ti daju najstarije moje bječve od svile. Dakle ste konkludali da dođem?

¹⁵⁷ **Remende vuče od tolike misli stan guvernati** - podrugljivo kao da puno radi. (remenda - ramenda (?) = krpa)

¹⁵⁸ **kao mjedenica po placi** - kao sitan novac na trgu, tj. lako

¹⁵⁹ **Ha debotto te incago i s dvorništvom!** - Da te poserem s dvorništvom!

¹⁶⁰ **Veće me si stornio coj le tue parole** - već si me ubio (odbacio) tvojim riječima

¹⁶¹ **Miser dio dato** (tal.) - Gospodin bog dao

BOGDAN: Tako je, ča t' Bogdan govori.

MIKLETA: A, 'e li, brače?

BOGDAN: Ala, hoć' da t' se zakunu četveronožjem?

MIKLETA: Da, da, da, grem! Bježi, da ne gubim brijeme.

BOGDAN: Polako, gospodaru, nisam ti još sve rekao.

MIKLETA: O, ovo je druga fredda¹⁶². Nu što će biti?

BOGDAN: Ti znaš koliko je ona dobra roda i poštena. Ne bi rada i ne bi pravo bilo ponijedanput da te tko vidi pojti k njoj.

MIKLETA: Dobro, poći ćemo kad se inbruniška.

BOGDAN: Kad se obruška, ča?

MIKLETA: Moja è sette¹⁶³; kad noć bude, razumiješ.

BOGDAN: U dobri čas! Da ne valja cić susistva.

MIKLETA: Date le me de maggio¹⁶⁴ s timi dobrimi glasi. Hod' kad ti drago, a sad se ne može.

BOGDAN: Hoć' da t' reku, ne valja. Duga je noć i razumij mi dobro dočim ti sve reku. Naredili smo ovako; za neka je smirnije, da se tko ne domisli ali vidi, da te stavimo u jednu vriću, paka da te ja ponesu u nje. Ako tko i vidi, reći će: ništogo je poslano.

MIKLETA: Kao vraga u jednu vreću! Gdi ću moći tako moje posle činiti ako me doje apetit?

BOGDAN: A to ćeš uvijek u njoj stati, pa će biti dobro i mizu spraviti! Ne brini se, čuješ, u dva stupaja ću te ja ponit.

MIKLETA: Bježi, da mi 'e učinit jednu levatu, aliti cavrijolu od veselja.¹⁶⁵

BOGDAN: Ah, ah, ah! A ti, kako Bogdan Vantasanić, ki reče: naše se sestre odaju, sa' ću veću levadu učinit. Tako on, ter nosom u gomilu.

MIKLETA: V' imprometto mi dohodi jedan kapric da se obučem u zeleno. Da nu, kada ćemo poći?

BOGDAN: Ja bih rekao da je najbolje dobro večeravši. Na četire smo ure naredili da te ponesu, ter ako večeras ne pirujemo, ja ne znam kada ćemo, a do me duše je studen komin.

MIKLETA: Na ti, brače, ovu mošnjicu. Tu je munite pet škuda. Podi, spendaj na tvoj način, da se banketa. Čini da je svega gospodski: kupi kokoša, pulastra, gusaka, pataka, golubica, kosovića, jarebica. Čini da je vedeletta, lonzu praščevu, kobasica. Čini da su torte dopo pasto¹⁶⁶. Veće načina nađi ko se dalakta lijepo spremnjevati; i hodi veće se ne obziraj i donesi što ti ostane.

BOGDAN: Li ti s' napatral na tvoj način; hoć' ča drugo, neka meni. Idoh.

MIKLETA: Nu se spediškaj ubrzo, skoro je noć, a četire ure ubrzo minu. Ma se meni paru jure četiri godišta. Otidoh te čekati domon.

¹⁶² **fredda** (tal.) - hladna, tj. neugodna vijest

¹⁶³ **Moja è sette** - Kod mene je sedam, tj. rekao sam sedam, rekao sam jedno a ti čuješ drugo

¹⁶⁴ **Date le me de maggio** (tal.) - Javlajte mi nešto (podrugljivo)

¹⁶⁵ Htio je od veselja poskočiti.

¹⁶⁶ **dopo pasto** (tal.) - iza jela

BOGDAN: U dobar! Ovako se čini. Ko ne umi, njegova škoda. Ova ni gora od današnje. Neka nam se i trbuhe vesele, a jur mi criva roroću, ur, ur, ur, ter govore: blaguj, blaguj, i javit ću se toverni. Gredem.

AT TRETI. ŠENA JEDANAESTA

IZABELA i GOJA

IZABELA: Draga Goje, ja ne mogu bolje prigode jimati neg sada opraviti moje dilo. Znam da mi ćeš verna biti i da me nećeš izdati, a vira ti moja, najliplju suknu od mekoga sukna, ku jiman, na tvoju je zapovid, osim ča ti mislim škrinju napunit, akobogda, kad te odamo.

GOJA: Draga gospe, ja ću sve učiniti ča mi zapovite. Za vašu ljubav bih izgorila, i to će biti po meni, koliko da biste kamiku živomu rekli; da mi se prija nazad izvuče¹⁶⁷ nego ta stvar po meni se izazna.

IZABELA: Da neto me si dopeljala do na vrata i poj udilje k toj ženi, i na ti ugrin; dat joj ga ćeš i zapelji joj da smo skrovite, i reci joj, neto nam se otke sukno, da joj ću suknu iz peče urizati i u svake nje potrebe da se poufa u me kako doma.

GOJA: Bolje bi prija gospodina opraviti nego ja tamo pojdu.

IZABELA: Bolje je da sada pojdeš, ja ću ga otpravit unevrate, a neka se vrime ne gubi da se to sjutra opravi, zač će se on starčetina tamo malo zastati. Hodi već, evo smo doma; i nuko mudro!

GOJA: Idoh. Hod'te vi u kuću. Nuti, nuti, čuda vrhu čuda, gdi ženu užganu ne mogu oči upaziti, ni veruge uzdržati, kada ča napremi ludo učiniti! Namor se svak vara, ali otac ali muž, ki misli hćeri ali ženi staviti stražu ali uze da ne čini ča hoće, ni da bi 'oj sve zaklope na vrata stavil. Nuti moje gospodarice! Pojte se ženiti stari s mladimi ženami ovako spametnimi, neka ulizete u brašćinu¹⁶⁸. Teško svitu da bi ovakove bile, prem da je dobrota. Vazda veži luk lukom, a cuk cukom¹⁶⁹. Zač se za žalost vele čini i ove ti kraljice od dobrote mogu se kruniti ke podnesu pomanjkanje svojih muži i hvale se njimi, jere je to dobrotu njihova zapravo reć. Da moja t' me gospa mudrica šalje k jednoj starici Krajinkan-ki, da ju stavi u prijazan s jednim mladićem, drugom moga mladoga gospodara. A pravo se reče: gdi su ugate obisne, odreni mlado pulenje¹⁷⁰. A to ti bi rada zgodit s častju i poš-tenjem, dočim gospodar dojde opet. Da ovo se li za me čini. Reče se: gdi 'e gospoja obis-nica, i tot je sluzi tusta guzica! Prosti, tko me čuje.

¹⁶⁷ da mi se prija nazad izvuče - da me se prije natraške izvuče iz kuće, tj. da prije umrem

¹⁶⁸ neka ulizete u brašćinu - neka steknete društvo (tj. postanete rogonje; usp. gore, ako ulizeš u fratilju)

¹⁶⁹ a cuk cukom - a tikvu tikvom, tj. svatko sa svojim društvom, staležom

¹⁷⁰ gdi su ugate obisne, odreni mlado pulenje - gdje su magarice bijesne, ukloni mladu magarad

AT ČETVRTI. ŠENA PRVA

NIKOLA i IZABELA

NIKOLA: Izabela, vladaj se dobro i imaj pomnju od kuće, a najveće, ne čini da ti ljudi zamiraju. Čuvaj se ponistre! Ne pristoji se, znaš sama, dobrim ženam, kad nisu muži doma, da jih živ duh vidi. Ja ću dojt ova tri dni neka samo vidim ča se čini od mojih posal, kako nam težaci vinograde teže, jesu li dosle obrabili. Zbogom!

IZABELA: Pojte zbogom! Ne brinite se. Kad se vratite, najti ćete svaku stvar na misto; guvernajte se. Hod' unevrate, da bi te već nigdar oči moji ne vidili, neg te nenadinja našla! Gljedajte, ljudi, u ki me grob živu ukopaše; sad se prinemogoh gljedajuć ga!

AT ČETVRTI. ŠENA DRUGA

GOJA sama

GOJA: Draže mi 'e da sam se saznala s ovom staricom, nego gdo bi mi lip dar daroval. Naučila me je tisuća stvari ča nisam znala, i drago mi jih je znati ne samo za onu pokarvazu ku joj sam od mene dala, da za najliplju suknju. Rekla joj sam od Bogdana da ćemo se dobro. Naučila me je da ako ću da se mami za mnom, da vazmu ognja u jednu pinjatu ka nî kuhala, i da vazmu livom rukom iz priko sebe sedam zrn boba, da zgrizu i stavim u tu pinjatu na on oganj, pak da ju sedamkrat kroz noge pronesu, a osmon popišam i da to stavim kad priko praga projde, da neće moći hipa prez mene biti. Naučila me je još čin te kose naresti i dlaka pasti s čela, da već ne narestu, zač sam vidila gdi si moja gospodarica guli obrve i čelo, da joj se suze miču, a pak joj do malo dan šćetine porestu kako prascu; to t' joj sve zaludu! I naučila me je za zaći dol s čela maće¹⁷¹: da vazmu puži golac i da jih svarim u svojoj vodi dočim se razvare, pak procidit kroz peču. Kad ostine, stavit četire bilanka od jaj i za orih živoga japna, da stavin u gostaru dvadeset dan na sunce, da će kako rukom odnit. Da moja gospodarica pokrije sve maće, zač stavi prst debelu mast bilu ku stavi u ružatu vodu močit, pak jednom pečom maže se svud, nego ča joj se samo žutilo pod vlasi vidi, i ne smi ni k ognju, ni na buru, zač ostane lustrana kako riba. Ne smi se useknut, da joj nos crn ne ostane! Kuha pak surčila u lušiji i moći skrlatnih pečic, ter učini crljenila s malo aluma, ter daj u čem ležaje, najpri po licih pak po bradi, malo ušiju, pak usta, da ne smi jih oblizat; da mene je bolje naučila, zač ove zube šćete da njim su kako staru tovaru. O bidna se ja zagovorila, saj na gren joj reć da se bolje napalma, zač joj će drazi dojt. Išla je starica opravit tu trgovinu. Sad ju čekam, a on te bi' lud da ne bi vazel ko mu ča daje.

¹⁷¹ zaći dol s čela maće - skinuti s čela mrlje, pjege

AT ČETVRTI, ŠENA TRETA

BOGDAN sam, priobučen u rubinu

BOGDAN: Svak slišaj, veliku nesriću ča mi se j' dogodila. Posla me gospodar s tobolcem kupiti večeru, a ja bidan idoh po put u tovernu. To t' ondi niki na karte igraju, ter jaše okol mene da zajedno pijemo. Kad bî vino platit, ugljedaše u mene tobolinu i počeše silom da me te naučit na karte. I pustiše me dobit dvi volte, a ja bidan za lakomiju daj još. Tako stav po vele, niko zvaše ovo, niko ono, a ja on veli bat nesrićni komu god dojde po glavi. Tako izgubih ča god mi biše gospodar dal i još moju mučnicu, pak stavih kolet jeda bih se refal. Tako i pratež ostavih i da bi se oštarica na me ne smilovala zajat mi ovu rubinu u č' sam se zamotal da mi se tilo ne vidi, tribovalo bi mi голу proteć, a sad ne znam kimi očima gospodaru dojti, ni kako mu dati razumiti, ni ča večeri pripraviti.

AT ČETVRTI. ŠENA ČETVRTA

GOJA i BOGDAN

GOJA: Jedva sam prag od kuće pristupila, da me je opet ova užganica poslala k Barbari da do nje dojde. Još nisu moje noge ustale danas. Je l' ovo Bogdan?

BOGDAN: Aj, bidni i nesrićni Bogdane, udilj me će izagnat, neto izazna!

GOJA: Bog daj, Bogde, ča je to? U č' si se obukal?

BOGDAN: Zdrava, Goje! Ovo sam se strametil, za buduć poklade. Eda bi znala, lipo bi me plakala.

GOJA: Jeda ti 'e tko umr'?

BOGDAN: Je, did, još lani. Žî mi t', se ti već ne činiš ni vidit? Ču sam da si se obećala već onomu vlahu, da, do me duše, bi još moglo inako projt.

GOJA: Jeda to viruješ, ko ti je rekal? Prî bih za Turčina, nut da bi mi u modrini hodit i heveljicu nosit.

BOGDAN: Ja ne znam nišće, da ako se stanem s njim, vidit ćemo komu ćeš bit. Dubitan da će malo trave tlačit, ter mu basta još mi popričevat¹⁷². A evo je!

GOJA: O dragi Bogde, poj tja da se ča ne zgodi cić mene. Vele ti bih grišna bila! Za moju ljubav poj doma; grem i ja na jedan posal. Jeda mu se mož protiviti, jednoć sam ja tvoja!

BOGDAN: Dobro, to mi 'e dovolje. Človik se za rog veže, a govedo za jazik. Ne brini se, cić tvoje ljubavi ostavit ću tu bagatelu, da se vidimo; ču li. Grem stat ovde poslušat ča će ov vlah reći.

¹⁷² ter mu basta još mi popričevat - kad se usuđuje da mi još smeta

AT ČETVRTI. ŠENA PETA

RADOJ, BOGDAN i MIKLETA

RADOJ: Što j' ovo, vele jadovan Radoje? Na što s' došao? Ko bi mogal znati koju bol iman u srcu? Jaoh, čini mi se da bih zubi gvozd grizao od nikoga čemera radi ove žalosne Goje. Ona m' oće, razumio sam, dobra onomu Bogdanu, planskom¹⁷³ lupežu.

BOGDAN: Nut ja tebi! Ne protiv' mu se! Nuko, još rec' ča!

RADOJ: A ja sam nesrićan, ah Bogdane, Bogdane, gdi ve si da ti srce izvadim.

BOGDAN: Poj vadi želadiju od jutropašca¹⁷⁴, ča je tvoja meštija. Ovo sam, vlašetina smrdeći, ča ć' od mene?

RADOJ: Što ću od tebe? Da me se ostaviš i moga dila, zašto inako će bit ili meni ili tebi.

BOGDAN: To ti meni pritiš, kozje rilo, ptuuuu! Brave, u plot! Konjino od gonjenja, mniš da me je strah od tebe! Samarino ošlja.

RADOJ: Što sprdaš, bastasino, kozokrajče! Veće s' ukrea neg biše prodal na pazaru, obrazino ošlja!

BOGDAN: Lažeš kako svinja, sramotnjače! Nisu ti Turci drob kozji za lupeštvo na glavu rasplatili?

RADOJ: Aj, tako mi hliba, osramoti! Na đidijo, što t' se mni od ove?

BOGDAN: Ah, ubi me, poturice obrizana! Na tebi u rilo!

RADOJ: Tako li se ljudske brade sramote? Ja ću te, ne boj se!

BOGDAN: Ne pod oči! Šulacan se s tobom. Ček, malo, gaćnik mi puče, ne udiraj!

RADOJ: Ja ti ću dat zle tamaše.

BOGDAN: Orsu, Radoe, jeda mož', jao, jao, jao!

MIKLETA: O što van je, kurvini pjanci? Idite, što ćete se živi izjest? Ustante otole!

RADOJ: Ja ću te, kurvo, nać gdi te nitkor ne može otet. Ne boj se!

BOGDAN: Dobro, bogme si se rodil danas, da t' nisan činil ovudaj pluća vući, vlašje govneni!

RADOJ: Moli boga za vlastelina, bi vidio!

MIKLETA: O što van je, da vas psi izjedu! Ribaodi od nijene vjere!

RADOJ: Ono mi mami djevojku, gdi se ženim.

BOGDAN: Ako mi će dobra, a ne tebi.

RADOJ: Hoću da je se ostaviš, er te ću zadavit.

BOGDAN: Ti mene? Poj govna davi, ča su t' stariji činili.

MIKLETA: Moja, moja, ako budete tako stornivat, mi 'e nećemo finit večeras. Idi ti otole!

RADOJ: Poslušaj, tvoje gospodstvo, i sudi molim ti se.

MIKLETA: Ja to, nebore, sve znam kao ide rabota. Jeste li kontenti obadva što ja učinju?

RADOJ: Ja hoću, gospodine, što je tvojoj milosti drago po pravdi.

¹⁷³ planskom - iz Plama

¹⁷⁴ želadiju od jutropašca - iznutricu od stoke

MIKLETA: Neka divojka obire koga će, a drugi imaj pacijenciju, a ne se tu po ulicah biti; i pođi veće, zašto imamo mi posta.

RADOJ: Tako mi hliba, ti gospodski reče! Da bude, i zbogom.

BOGDAN: Ča mi ga ote iz ruk, gospodaru; zadavljah ga!

MIKLETA: Po vjeru božu, te ubijaše, da ne dojem na brijeme! Kurvini mahnici, pasaliri smrdeći, bijete se i koljete! Ma te ja, kurvin animalu, šaljem na posao, a ti se ideš po ulicah opijati. Nu gdi 'e što s' kupio za večeru? Što s' tako? Gdi su ti haljine?

BOGDAN: Namor ću t' ja reći istinu, zač ni pravo lagat gospodaru. Ha, tako, ha, nî pravo; ha, tako je!

MIKLETA: Što mi magarče, tu cambuljaš? Ha ovako, tako; izrijeci gdje su ti haljine?

BOGDAN: A ono gospodaru, ha, pojdoh pod arsenal¹⁷⁵, a tako mi se opuze noga po onom drvu, ter se zabodoh u more. Ha, i smočil sam se, tako, ha, prostrl sam moje nigdi onamo, a ovim sam se ogrnul do doma.

MIKLETA: Da nu, gdje je što s' kupio večeri? Da se već spremi, zašto je ura da oni poso opravimo.

BOGDAN: Ono nošah jaj puno krilo, tako mi se razbiše kad padoh.

MIKLETA: Da kokote i ini volatile¹⁷⁶, jes' li primio?

BOGDAN: Utopiše se do jedne, sve, sve!

MIKLETA: Da, jes' li ih onako utopljenih prinio da se spremi?

BOGDAN: Ha, ono smrjahu, tako jih vrgoh tja!

MIKLETA: Kao vraga, u malo brjemena su se usmrdile! Ti mi čavrljaš justo!

BOGDAN: Ha, ono bihu prokinuli, prosti mi, drovine¹⁷⁷, gdi padoh i namor se sam in-fangacah, a nut me ovonjaj.

MIKLETA: Aj, bestijo salvatika, ja li ću te privonjavat s tijeziem jaraćim đebeton? Nebo-re, što mi daješ razumiti kao detetu¹⁷⁸

BOGDAN: Je po to sveto četveronožje, kô na tebi činju!¹⁷⁹

MIKLETA: Što mi ćeš, pjanče, oči iznet; kuda manedaš rukami pred oči, ter me krstiš? para sam spiritan?¹⁸⁰ Ti se uzdaš meni sve novele činit, er iman potribu od tebe, je li? Ma će tvoji trbusi znati; hod' u kuću da što izijemo er je noć, da se spravlja na oni put.

¹⁷⁵ **arsinal** - čuveni hvarski arsenal, u sklopu kojega se nalazi kazalište

¹⁷⁶ **Da kokote i ini volatile** - A kokoši i druga živad

¹⁷⁷ **drovine** - vjerojatno treba drobine

¹⁷⁸ **što mi daješ razumiti kao detetu** - što me obmanjuješ kao dijete

¹⁷⁹ Akademijin rječnik tumači četveronožje kao četveronožne životinje, međutim, ovdje se misli na četiri mjesta (čelo, srce, lijevo i desno rame) koja se dotiču kad se čini znak križa. Bogdan se dakle zaklinje i čini znakove križa oko gosparove glave.

¹⁸⁰ **para sam spiritan?** - kao da sam obuzet zlim duhovima?

AT ČETVRTI. ŠENA ŠESTA

BARBARA i GOJA

BARBARA: Pođi, ružo, i pripravi večeru i meni dar. Reci gospodi er joj ću dobre glase dati. Pođi, idem udilj za tobom, samo čin vodu pušću.

GOJA: Ne smin prez tebe pojť. Ne kasni se, draga Bare, a tebi će sve pripravno bit kako se pristoji. Znati ćeš komu činiš, i hodi smino; nî gospodina ovdi. Idoh ja, ću li?

BARBARA: Hodi, hodi, sad sam s vami. Nigdar se čovik nima zapustiti u nevoljah, zašto večekrat dođe srića otkud joj se ne nadiješ kakono i meni. Kolici ludi mnidu er sam vile-nica, da mogu i znam što mi 'e drago, kakono i ova luda avokatica mlada za starim, ka mi posla ugrin da ju sprijaznim s jednim mladićem, a on mi 'e dao dva, zašto mu rih da ga ću postaviti u odar s lipljom ženom ner je je ovde. Nuti, što bi mahnit ne vaze! Toliko, da mi po dva puta dođe srjeća otkuda ne mnjah. A sestre, što već valja od onoga stara paripa Dubrovčanina; i kad mi pride na pamet, grem jim se javiti jesu li spravili da ga večeras stavimo u vrjeću kako pravo ludjaka. Stavili smo red na četiri ure da tu mahniju učinimo, istom da mu pinez izvučemo. A ja ti sam hodila tužiti se pravdi da mi 'e ukre-dena jedna vrića puna haljin i da sam izaznala da se ima ponit onude na četire ure da bi pošli općeni ljudi vazet je. Toliko da su rekli da hoće. Istom samo da tim zamažemo dati staru razumiti¹⁸¹. Bože, jesu li doma? Tik, tik, tik.

AT ČETVRTI. ŠENA SEDMA

BOGDAN, BARBARA i MIKLETA

BOGDAN: Zdravo Bare, hod' naprid, ovo i gospodin.

BARBARA: Niman kad, sinko, samo se javih. Recı gospodinu da se pripravite za ovi po-sal.

MIKLETA: Dobri došli, sestrice, denjajte se vidit nam alođament.

BOGDAN: Sad sam s vami, gospodine. Pođoh na jedan posal; meuto se pripravite do četire ure, a evo je jur jedna minula.

MIKLETA: Komodajte se, brajo, ma te čekam ovde domon, da učinimo prem penitenci-ju¹⁸² zajedno.

BARBARA: Ne starajte se time, sada iden. Otvorila je vrata Goja. Grem desnom stupit.

¹⁸¹ dati razumiti - obmanuti

¹⁸² penitencija (lat.) - pokajanje, tj. da se pripremi za "opasni" pothvat

AT ČETVRTI. ŠENA OSMA

MIKLETA i BOGDAN

MIKLETA: Ja bih reko, Bogdane, dočim dođu četire ure, da učinimo jednu stvar sinjorilu.

BOGDAN: Učinimo ča ti drago, ja sam ovo.

MIKLETA: Ja hoću da idemo učiniti jednu serenatu pod fonistru udovici.

BOGDAN: Nemoj gospodaru! Sramota je tooooo!

MIKLETA: A što ti znaš, pastirino, što civili ljudi čine. Ja hoću da svakako to opravimo. Da ovo mi reci, bi l' bolje pod leut ali pod što drugo?

BOGDAN: Namor, kad to misliš učiniti, bolje je pojt pod leut¹⁸³ na škver neg njoj pod ponistru.

MIKLETA: Što ću na škvar, ser bestija, i ne njoj pod fonistru? Što ću kalafatom serenate činit?

BOGDAN: Ja ne znam, gospodaru, jes' ovde pratik, zač u nas ni sramotnije stvari neg se komu usrat pod ponistru. Prosti mi!

MIKLETA: Aj, kurvin injoranti animalaku¹⁸⁴, sve li mi naopako privraćaš! Ja pravlju: serenatu aliti matinatu, da joj versamo kao se u nas reče, a serenata je ljepše rijet, er se čini de sera.¹⁸⁵

BOGDAN: O, tako mi govori, zač ja te vaše sere ni sesere ne razumin neg na naš način. Da hodmo kad ti drago.

MIKLETA: Da hodmo vazet u kuću instrumenat i da te oružan.

BOGDAN: Hodi, sad joj ću pojt instrumente štit.¹⁸⁶

AT ČETVRTI. ŠENA DEVETA

KARLO sam

KARLO: O noći blažena koju sam jedva dočekał, koja mi ćeš veće prosjati nego sunce sridu vedra neba! Ljubavi, molim ti se, dopusti mi riči medene da po tebi mogu dobiti dobro moje, milost moje božice, i užezi tolikoje srce njeje da se združì zauvik s mojim. Izašal sam prija vrìmena narejenoga. Volim ja počekati nego ostavši izgubiti ovu prigodu ku vele brzo ne bih jimal. Grem stati ovdi blizu vrat, ako bi Dobra izašla, neka me vidi. Da bolje je da stanu ovdi u skrovito, prošadši ko putem da me ne vidi.

¹⁸³ leut - znači i lutnja (žičano glazbalo) i leut (vrsta broda)

¹⁸⁴ injoranti animalaku - neznalačka životinjo

¹⁸⁵ de sera (tal.) - uvečer; usp. "Ljubovnici", drugi čin, prvi prizor

¹⁸⁶ instrument - osim glazbalo, znači i spis, isprava, pa otuda još jedan nesporazum

AT ČETVRTI. ŠENA DESETA

MIKLETA, BOGDAN, KARLO i DOBRA

MIKLETA: Hod' amo naprid, Bogdane! Znam da si vitez po naravi i po tragu, ako bude potreba, kacaj mano de longo, nimaj tu respeta od njikoga.¹⁸⁷

BOGDAN: Bogme ne bi tovar gonil ovo oružje, ni znam kamo ću s njim.

MIKLETA: Tu imaš spatu moju gospodsku, lama je pizana¹⁸⁸; tu imaš broker, čelatu, faget, manopolu. Veće ti nješto ne manjka, nego do potrebe, da se nosiš da valentomo¹⁸⁹. Giura dio, ću te činit stavit za barabanta neto dojemmo u Grad.

BOGDAN: Ne daj bog potrebe, ja iman bolje oružje!

MIKLETA: Što imaš pištolu?

BOGDAN: Ja ne znam te pizdole, ja iman obonožnjak.

MIKLETA: To hoć' reć' oborušnjak, što se dvjema rukama maneda.

BOGDAN: Ja t' govoru: obonožnjak, ča se obima nogama biži.

MIKLETA: Ah, poltronaccio¹⁹⁰; tako li dobri soldati govore! Kako to oružje nosiš?

BOGDAN: Ovo ovako. A kako se bolje nosi neg na ramenu?

MIKLETA: Ovako, svinjo da niente¹⁹¹; stavi čelatu na glavu, tu manopolu na ruku, broker pri bedro.

BOGDAN: Na, hoć' ovako?

MIKLETA: Hodi kao god, dio la mandi bona¹⁹²; evo smo veće prema kući. All'erta¹⁹³, hoću da i ti dvije riči rečeš.

BOGDAN: Ja ću joj reć' bugarščicu od Petra Rešetine,¹⁹⁴ neka meni!

KARLO: O, ne verovah dosada mahnitost ovoga starca! Nuto vodi li ga nesrića sada kad ne bih rad da ćuh vitra proleti ovude.

MIKLETA: Veće smo super locum¹⁹⁵. Neka mi najprvo malo poudarat jednu cicilianu.¹⁹⁶

KARLO: Ni nigda ovo učinil, neg sada, mojom nesrićom!

MIKLETA: Bogdane, čin ja rečem jednu, misli ti drugu.

KARLO: Ovi misle ovde stat, da ja neću toga.

¹⁸⁷ **kacaj mano de longo, nimaj tu respeta od njikoga** - udaraj dobro rukom bez obzira prema ikome

¹⁸⁸ **lama je pizana** - oštrica je napravljena u Pisi

¹⁸⁹ **da se nosiš da valentomo** - da se držiš kao junak

¹⁹⁰ **poltronaccio** (tal.) - lijenčino

¹⁹¹ **da niente** (tal.) - za ništa

¹⁹² **dio la mandi bona** (tal.) - bog nam bio na pomoći

¹⁹³ **All'erta** (tal.) - pazi

¹⁹⁴ "Poput Hektorovićevih ribara i Bogdan bi znao bugarščicu što je ponovno dokaz da je taj oblik narodne pjesme bio omiljen na otoku Hvaru." (R. Bogišić)

¹⁹⁵ **super locum** (lat.) - na mjestu

¹⁹⁶ **poudarat jednu cicilianu** - zasvirat jednu sicilijansku pjesmu

BOGDAN: Udri, gospodaru, meni 'e već na paru.¹⁹⁷

MIKLETA:

 Anđelski tvoj ures, mila udovice,
 Mikletu stravil jes, moja grličice,
 Da ne može jesti, ni piti, ni spati,
 Ni hodit, ni sestiti, ni leći, ni stati.

KARLO: Ovi ne dospiše ako jih ne otiram. Tif, tif, tif, tif!

MIKLETA: Aiuto, signor, amici su¹⁹⁸; ajme Bogdane!

BOGDAN: A Bogdan ter ovamo!

KARLO: Ah, ah, ah! Pobigoše. Nut ovdje oružja! Bolje ga 'e skupit. Ovamo ga ću hranit dočim doma pojdu.

MIKLETA: Bogdane, kamo si, a sto modo¹⁹⁹; an, tko to biše? Nismo sikuri u mjestih od Sinjorije²⁰⁰. Je li tko ovde? Nî nikoga! Što ovo biše, Bogdane, ola! Tako pođi se ufaj u neka.²⁰¹ Što, bestija salvatika, pobiže. Certo²⁰² nam je kogodi za novelu²⁰³ ovo učinio. Ma evo Bogdana! Grem se činit mrtav, što će rijet. Al ako je udovica čula, biti će na propozit.²⁰⁴

BOGDAN: Gospodaru, fio, fio, fio! Gospodaru, ala, žî mi t', ne bi ga: evo je, leži! Jaoh, up, up, up. Gospodaru, up, up, up. Gospodaru, up, up, up. Ubiše ga, jaoh, up, up, up. Mrtav je, ne valja već govoriti, up, up, up. Da ča ću se ni ja desperat za to, brž je meni bolje pojt ovo skupit po kući pri neg se izazna i odnit sobom ča mogu. Bit ću do dne na Viklju doću.²⁰⁵ A dubitan da je pineza. Pratež ću raskrit²⁰⁶, nut sriće, gdi ću obogatit. Hod' već ludjače, ča činiš!

MIKLETA: Što t' se para, što mu mnogo žalost došla? An orsus, idem za njim, stati ću za vrata da vidim što će učinit. Kurvinoga lupeža, činio bih ga stavit na kare²⁰⁷, iura dio, da bi mi ne bilo da mu po ruke²⁰⁸ idem radi ove rabote. Teško meni bez mene, reče se. Grem stat ovde.

DOBRA: Hod'te, či, či, či, polako! Da vas tko nî vidil?

KARLO: Muči, nî.

¹⁹⁷ **meni 'e već na paru** - meni je već smalaksala snaga

¹⁹⁸ **Aiuto, signor, amici su** (tal.) - Pomoć, gospodine, prijatelji ovamo!

¹⁹⁹ **a sto modo** (tal.) - na ovakav način

²⁰⁰ **u mjestih od Sinjorije** - u mjestima gdje vladaju Mlečani.

²⁰¹ **u neka** - vjerojatno: u nekoga

²⁰² **certo** (tal.) - sigurno

²⁰³ **za novelu** - za šalu

²⁰⁴ **na propozit** - u pravi čas; tj. nastat će velike neprilike

²⁰⁵ Sigurno neka lokacija izvan grada.

²⁰⁶ **raskrit** - posakrivati

²⁰⁷ **staviti na kare** - staviti na stup sramote (naziv dolazi od tal. carro, jer su se u nekim mjestima u Italiji za istu svrhu koristila kola, za koja bi se privezao krivac i vozio okolo kako bi ga se izvrglo sramoti)

²⁰⁸ **po ruke** - na ruku

AT ČETVRTI. ŠENA JEDANAESTA

BARBARA, MIKLETA i BOGDAN

BARBARA: Do sada stvari moje idu, još ufam u sriću naknaditi moje nevolje i izaći iz duga.

MIKLETA: Gljedajte, je li malicije super malitia rusticorum?²⁰⁹

BARBARA: Zašto mi 'e dala ova avokatovica užganica dobrih pinez? Haj, haj, bisne kobile, a, ži mi t', će udarit u obisna paripa. Još ufam da mi će ova svrepčina založiti toliko da ću naknaditi svu štetu ku sam nikad imila i da ću gladit ove brke što mi su od starosti probile, ter ću se i ja jošte pomladiti u dobru. Veće idem reći Fabriciju što smo red stavili s onom užganicom, da se on priobrazi zajutra na seljansku tere da pođe mimo kuću. Ako bi ga vidiya tko, dnevi su pokladnji, čine se nike mahije; ovdí u Latinih²¹⁰ stave nike obrazine ter ti idu. Njega tko vidivši reći će da je od tizih. Neka tako pođe k njoj. Meuto večeraske udilj idem k ovom starcu Dubrovčaninu, da i njega ogulimo i da mu damo razumiti kao pravo slipu. Ma ovo nitko za vrati od kuće! Čto čini jadovan onde? Dobar večer; tko 'e to?

MIKLETA: Muči, sestro, stani tu, molim te, u ulicu. Sad sam s tobom da mi 'e viditi jedan poso.

BARBARA: Da bude, gospodine. Ma li 'e brime jure rad onoga, da ona vladika ne čeka?

MIKLETA: Muči, muči, brače!

BARBARA: Žalosna, što će biti?

BOGDAN: Ovako se čini, ži mi t'. Tko ne umi, njegova škoda, i ko držeću pusti, smokven hlib mu u usti. Naprtih se viteški, a tovaru bit za svoju korist nî zamirno.

MIKLETA: A kamo, pasji lupežu, tako li se čini, je li?

BOGDAN: Aaaa, bu, bu, bu. Zaklinam te, ne učini mi zlo, ni meni, ni momu rodu.

MIKLETA: Kurvin nevirni latronaccio²¹¹, ke su to beside?

BOGDAN: Poj, dušo, otkud si došla. Nimaš u meni ulove; još onom liti sam se ispovidil.

MIKLETA: Ček' malo, amo i ti, dobra ženo, da ga vežemo!

BARBARA: Nemo', gospodine! Što je to, žalosna!

BOGDAN: Jes' tot, Barbara? Ne govor' s njim! Dušina je. Zakuni je da ne zamukneš!

MIKLETA: Kurvin bestinski magarče, nijesam umro! Fingao sam za vidit što ć' učinit.

BARBARA: Što je to, rec'te mi, molin vas!

MIKLETA: Htiše me kurvin lupež asasinat, gdje mi sve vuciše iz kuće.

BOGDAN: Zaklinam te, ako s' duša moga gospodara, vrati se na tvoje misto!

BARBARA: Još te, bidna, ne razumim.

MIKLETA: Hodmo u kuću, sve ću t' rijet. Kamo htijaše s ovizim, reci mi, smrdeći ribao-de?

²⁰⁹ je li malicije super malitia rusticorum (lat.) - ima li zlobe veće od zlobe seljaka?

²¹⁰ u Latinih - u krajevima kojima vladaju Talijani, tj. Venecija

²¹¹ latronaccio (tal.) - lupežino

BOGDAN: Ono htih hranit, da ne bi pokrali dočim te sprovodimo. Da tako bolje za te, da si zdrav.

MIKLETA: Muči, muči!

BARBARA: Da, gospodine, ostavi to! Prosti mu ako je što zagrubio. Da t' rečem na uho, ne možemo ništa prez njega.

MIKLETA: Znam i ja, brače, zato i ne hajem.

BARBARA: Da, da se već ide, gdi 'e vrića?

MIKLETA: U kući 'e, brače, sve spravno. Hod' u sreću²¹², Bogdane, da ovo opravimo.

BOGDAN: Ja grem moju sriću iskat. Lipo me plaća za dobro činjenje.

MIKLETA: Hodi, nebore, isto sam se plakirao s tobom. Ja ću sve naknadit. Donesi opet to u kuću.

BARBARA: Hodi, Bogdane, ne učini inoga za moju ljubav! Znam ja što će ov vlastelin, tko ga verno služi.

BOGDAN: Hod, hod'! Neću tvoga zla gledat.

BARBARA: Da već doska nije? Počni se svlačit.

MIKLETA: Na, amo ti, dobra ženo, primi halju.

AT ČETVRTI. ŠENA DVANADESTA

KAVALER²¹³ i PLACAR²¹⁴

KAVALER: Hodi ga ovamo ti, Placaro, hodi ga stati qua²¹⁵! Ako bude ga ko passar²¹⁶ ovde, e²¹⁷ ako bude ga nosila una²¹⁸ vrića, ti me zove, ja ću stati de là, perchè²¹⁹ je ga hodiła jedna vecchia²²⁰, da gospodino, da su ga robada questa²²¹ vrića, e de qua²²² hoće ga nositi questi ladri²²³. Zato varda²²⁴ dobro da ga i mi gvadanjamo za da spender²²⁵.

²¹² u sreću - u rkp. u séću

²¹³ kavalier - predstavnik mletačke vlasti, nadglednik redara

²¹⁴ placar - ulični redar

²¹⁵ qua (tal.) - ovdje

²¹⁶ passar (tal.) - proći

²¹⁷ e (tal.) - i

²¹⁸ una (tal.) - jedna

²¹⁹ de là, perchè (tal.) - tamo, jer

²²⁰ vecchia (tal.) - stara

²²¹ robada questa (tal.) - ukrali ovu

²²² e de qua (tal.) - i ovuda

²²³ questi ladri (tal.) - ovi lopovi

²²⁴ varda (tal.) - gledaj

²²⁵ da spender (tal.) - za potrošiti

PLACAR: Pače prem nimah ča sutra za pit, a obećal sam se Dinaričiću sega jutra po prvoj misi, zač da bih ovde ne bil, pomogal bih mu noćas dvi ali tri poste²²⁶ izvuć do dne; tribuje mi i ovamo i onamo ako ću se hranit pošteno, zač od Komore ne može se ni beča jimat, a iz nje jî svak tko i ne trudi a mi se bedni sve obziremo i poslušamo, hoće li zvonac zabreknut²²⁷, a nimamo ni beča, a za pozove²²⁸ se ne može nišće jimit od onih ki se najveć pravdaju neg još i psuju, a nigdo govori: na Božić si kolač jimal! Ter jim još i poste čini! Namor pravo ona proverbija govori: Chi serva comuna, serva nissuna.²²⁹

AT ČETVRTI. ŠENA TRINADESTA

BARBARA, BOGDAN, MIKLETA, KAVALER i PLACAR

BARBARA: Hodi već, znaš kuda imaš poći!

BOGDAN: Znam, znam, neka meni.

MIKLETA: Čeka', brače, da nješto reku.

BOGDAN: Govor' brzo, zač mi 'e teško.

MIKLETA: Nuko, s pomnjom zaklopi kuću.

BARBARA: Ne brini, gospodine, evo ja utvrdih i dah Bogdanu ključ; i zautra te rano čekam u mene; hoću ti dohraniti toplih jajac. Ovo odnih i tvoju halju.

MIKLETA: Nuko, nebore, bolje bi stavit jedan matarac poda me, zač me utiskuje.

BOGDAN: Trpi za ljubav; ja već grem, ne mogu stat.

BARBARA: Pojte u dobri čas! Eto ljudi tamo naprid. Idoh domon, da me ne vide s vami.

MIKLETA: Ču li, Bogde?

BOGDAN: Muči, ne govori', evo ljudi!

PLACAR: Miser Kavalier, evo človik vriću nosi.

KAVALER: Ne lassaj passar; neka se ferma; chi è là?²³⁰

BOGDAN: Ja kilav²³¹? Da bi tako ti zdrav!

KAVALER: A lupežo, dove²³² nosi tu vriću, an?

BOGDAN: Pusti me, dim²³³, s mirom, nuti človika!

KAVALER: Čekaj, sada ga ćeš vidit, ladron! Passe qua²³⁴ vi Placaro, butajte ju doli.

²²⁶ **posta** (tal.) - ribarska mreža

²²⁷ Vjerojatno misli na zvono koje je pozivalo redare na uzbunu.

²²⁸ Vjerojatno sudski pozivi.

²²⁹ **Chi serva comuna, serva nissuna** (tal.) - Tko služi zajednici, ne služi nikome, tj. Tko je u državnoj službi, jedno prolazi.

²³⁰ **Ne lassaj passar; neka se ferma; chi è là?** - Ne daj da prođe; neka stane; tko je tamo?

²³¹ **kilav** - nesporazum i igra riječima s chi e la

²³² **dove** (tal.) - gdje

²³³ **dim** - kažem

²³⁴ **ladron! Passe qua** (tal.) - lupež! Prođi ovamo

PLACAR: Fatte²³⁵, neka meni!²³⁶

MIKLETA: Haaaaaaa.

BOGDAN: Nut ja tebi? Dobro, jeste li mi nič razbili unutra?

KAVALER: Kamo ga nosila to vrića? Ki te la dala?²³⁷ Ča je nutra? Govori presto, perchè²³⁸ te sad ofertah!

BOGDAN: Eto nišće tot! Stojte, din²³⁹, s mirom, dragi meštre! Nuko ti tako piasirajuć, da me ne posičeš tim kosirom nikim.

KAVALER: Hoće ti ga dati ben piaseri, pialo ti²⁴⁰, vodi ga ju tamnicu.

PLACAR: Ovamo, ti lupežino! U galiju ć' sega puta, ne boj se, al na sohe!²⁴¹

BOGDAN: Uh, uh, uh, u, u! Nemoj dragi meštre!

KAVALER: Ko ti ga dala ovu vrićo? Govori, di ga krata!

BOGDAN: Dâ mi ju je, uh, u, u, jedan vlastelin, da ju ponesu na brod ki gre na Vis.

KAVALER: Ki 'e ta vlastelina?

BOGDAN: Ho, ho! Zove se gospodin, a gospodin, a pomoste mi ga reći.

KAVALER: A villan cornudo!²⁴²

BOGDAN: A, a, nemoj!

KAVALER: Ti me soiage²⁴³, vodi ga tamnico, desligaj to vrićo!²⁴⁴

PLACAR: Neka meni! A, a, človik je unutra! Ča je ovo?

KAVALER: Ke ze²⁴⁵ človiko, je l' morto?²⁴⁶

PLACAR: Ča je ovo, je l' mrtav? Govor' ti!

BOGDAN: Ma doma si malo prije umr'.

PLACAR: Da kamo ga nosaše?

BOGDAN: Gredih ga vrc' u more, zač ni jimal pratiku²⁴⁷. Od suspeta je²⁴⁸, ne tič'te ga se, da se ne dobavite.

MIKLETA: Kurvina bestijo, mene li ćeš u more vrc'?

PLACAR: Živ je, živ je; da se veže!

²³⁵ **Fatte** (tal.) - činite, zapovijedajte, raspoložite sa mnom

²³⁶ **neka meni** - prepustite to meni

²³⁷ **Ki te la dala?** - Tko ti ju je dao

²³⁸ **presto, perchè** (tal.) - brzo, jer

²³⁹ **din** - kažem

²⁴⁰ **ben piaseri, pialo** (tal.) - prave zabave, vodi ga ti

²⁴¹ **na sohe** - na vješala

²⁴² **A villan cornudo!** (tal.) - A seljače rogati!

²⁴³ **Ti me soiage** (tal.) - Dosađuješ mi

²⁴⁴ **desligaj to vrićo** - odriješi tu vreću!

²⁴⁵ **Ke ze** (tal.) - što je

²⁴⁶ **morto** (tal.) - mrtav

²⁴⁷ **ni jimal pratiku** - nije mu bio svećenik na smrti

²⁴⁸ **od suspeta je** - sumnjiv je (da je umro od zarazne bolesti)

KAVALER: Placaro, da se apika.

MIKLETA: Nemojte, braćice draga.

PLACAR: Nemoj, ja ću t' boja bit, ne boj se.

BOGDAN: Î ćerati koze.²⁴⁹

MIKLETA: Ne bi li se moglo, brače, to napraviti, da vam darujem beverac?

KAVALER: Miser nò, miser nò²⁵⁰; ovo je caso²⁵¹ veliko, de importancia. Orsù²⁵², da se vodi obisiti, altramente²⁵³ ćemo mi in pena kaskati.²⁵⁴

MIKLETA: Na vam, braćice, tu je dvajset cekina di oro, in oro²⁵⁵, i ta dva prstena od dvajset škuda, a pustite me per vostra fe.²⁵⁶

KAVALER: Non se poi²⁵⁷ to činit, perchè ki bi htilo končati bisogna²⁵⁸ platiti ga pena cinque cento lire²⁵⁹, a nam donati dieze cechini per homo; horsù, mena lo²⁶⁰ kaminaj.

MIKLETA: Non fate, per vita vostra, signor²⁶¹ gosparu, nemote me karceravati radi sramote. Vazmite to mjedi i te prstene za večeras, a zautra a rivedersi²⁶², hoću vi kontentat i obligan ostat.

KAVALER: Orsù, vazmimo ovo a bon conto. Doman²⁶³ će ga dati resto²⁶⁴, ma varde²⁶⁵ da ne govorili nikomur questo, perchè²⁶⁶ oboj vami, nu osići glava ve.

BOGDAN: Nemoj, dragi meštrec, ja neću nišće reć.

KAVALER: Horsù, me recomando.²⁶⁷

MIKLETA: Pođite in pace²⁶⁸.

BOGDAN: In mal hora.²⁶⁹

²⁴⁹ Î ćerati koze - Idi tjerati koze, tj. Idi k vragu.

²⁵⁰ miser nò (tal.) - ne, gospodine

²⁵¹ caso (tal.) - slučaj

²⁵² de importancia. Orsù (tal.) - od važnosti. Hajdemo

²⁵³ altramente (tal.) -

²⁵⁴ in pena kaskati (tal.) - potpasti pod kaznu (tal. cascare - upasti)

²⁵⁵ di oro, in oro (tal.) - od zlata, u zlatu

²⁵⁶ per vostra fe (tal.) - tako vam vaše vjere

²⁵⁷ Non se poi (tal.) - ne može se

²⁵⁸ bisogna (tal.) - treba

²⁵⁹ pena cinque cento lire (tal.) - kazna pet stotina lira

²⁶⁰ dieze cechini per homo; horsù, mena lo (tal.) - deset cekina na čovjeka, ajdemo, vodi ga

²⁶¹ Non fate, per vita vostra, signor (tal.) - Ne činite, tako vam života, gospodine

²⁶² a rivedersi (tal.) - do viđenja

²⁶³ Orsù, vazmimo ovo a bon conto. Doman (tal.-hrv.) - Ajdemo, uzmimo ovo na račun. Sutra

²⁶⁴ resto (tal.) - ostatak

²⁶⁵ varde (tal.) - gledaj

²⁶⁶ questo, perchè (tal.) - ovo, jer

²⁶⁷ Horsù, me recomando (tal.) - Hajdemo, preporučam se

²⁶⁸ in pace (tal.) - u miru

²⁶⁹ In mal hora (tal.) - u zao čas

MIKLETA: O bijedni i nesrićni Mikleta, rovinaše me! Plači sa mnom, Bogdane.

BOGDAN: Pri bih se smijal s tobom, da bih lačan ne bil. Ee, da mučaše, gospodaru, lipo ti nam projaše.

MIKLETA: U zô čas pojoše meni cekini i prsteni.

BOGDAN: Jesi li jim ki škaras apetal?²⁷⁰

MIKLETA: Nemoj me jedit. Pođimo tja da me tko ne vidi ovako u đupetu. Podi naprid i vazmi moju čohu u Barbare.

BARBARA: Lele meni, vele žalosni! Lele, što ću crna!

MIKLETA: Barbara, što ti 'e reko ovu moju desgraciju, ter se tako boliš.

BARBARA: Tužna vele, gospodine! Pođoh u zal čas van kuće jednim poslom tvojim, do te vladike, čin vas bihu uhitili, da se ne bi rasrčila da ne doje. I meuto su došli, jaoh, lupeži, ter mi su ukreli guberinu jedinu što imah na odru, da jaoh, što mi 'e i žao veće, odniše s njom i tvoju haljicu.

MIKLETA: Kao vraga, moju čohu, moju vestu, moju halju! Ala otišo sam veće conquascabit²⁷¹, ma gore meritam, ja kao bestija vami se dat u vrjeću stavit. Ja sam na priliku onoga koji od doma pođaše, a k domu ne dohodaše. Žao mi 'e veoma veće, er niman druge čohu ovde sa mnom, ni mjedi. Questo tribuje mi jedno kanbio učinit.²⁷²

BARBARA: Ništo mi se, gospodine, suze vrtaju od milosti; podložni smo pod nesriće. Ufam jošće da ćeš sve to refat. Hodimo da nas tko ne sriti u se doba!

MIKLETA: Orsuso²⁷³, pođi! Dobra ženo, zbogom! Ljubav vele može!

BARBARA: Tako je, gospodine, sutra ćemo dati red, jeda srićniji budemo.

MIKLETA: Ne ovake kojonarije na ovi način.

BOGDAN: Ha, kurbe sinu, gospodaru, da nam proj daše, blago ti bi tebi bilo! Da, ži mi t', drugu voltu umit ćemo se vladat. Orben²⁷⁴, hodmo, gospodaru, lačan sam!

MIKLETA: Na, poždriti ćeš što s' kupio.

BOGDAN: Hoćemo i skupa.

²⁷⁰ ki škaras apetal - koji nevrijedni podvalio

²⁷¹ conquascabit - netočno latinski; vjerojatno prema tal. glagolu conquassare - uzdrmati, razbiti; dakle: razbijen, smrvljen

²⁷² Questo tribuje mi jedno kanbio učinit - Ovo mi treba promijeniti.

²⁷³ Orsuso (tal.) - Ajde

²⁷⁴ Orben (tal.) - dobro sad

AT PETI. ŠENA PRVA

FABRICIO sam

FABRICIO: O misli naša razlikova i nepokojna i navlastito u mladoj pameti! Ja koji sve dni moje dosada vodih u posluhu, podložan pod zapovid drugih, i do sada u meni ljubav nimaše stana zač ne smijah priko puta nijednu stvar učiniti. A sada, u slobodi budući, ne nadijući se, naskočila me je ova ljubav nevirna, da niman pokoja, otkad mi je jedna žena u glavu stavila i nahvalila da me će staviti u ruke liplje gospoje nego ičije u ovomu gradu. I užgal sam se toliko u tu misal, ne znajući ni za kim, do sada dočin mi nî rekla. Za ku stvar sam žalosniji u pameti, nego sam mnogo vrimenta bio, zač mi 'e stavila u pamet ljubav i lipost jedne od kuće kojoj sam želil poštenje koliko sam sebi, za ljubav moga prijatelja i druga Karla, a to jest, od maćehe njegove. Toliko da u mojoj pameti boj biju: ili ću zgoditi misli mojoj nepokojnoj ili ću prijazan gljedati, navlastito gdi sam moljen. Tribovalo bi mi biti od mramora, a ne od puti nevoljne i vrabeće, a ujistinu, kako mi 'e ona žena rekla, da je toliko užgana ta mladica, za starim budući; da ako ne bi moju prijazan jimala, da bi družih jiskala koji bi 'u brže očitovali. Idem se dakle pripraviti, preobući na seljansku, kako mi su naredili. Videći me tko, neka mnide da sam se preobrazio za budući ovi pokladnji dnevi, ter ću tako k njima ulisti.

AT PETI. ŠENA DRUGA

IZABELA, GOJA i BOGDAN

IZABELA: Goje, izlizi malo vanka vrat i gljedaj jeda vidiš onoga prijatelja da k nama gre. Neka vrata otvorena stoje da može u hip ulisti, da ga tko ne vidi.

GOJA: Ja ću vodi biti, ne brin'te se; pojte vi u kuću.

IZABELA: Draga Goje, ča nam je rekla ona žena, hoćemo li 'oj verovati? Jeda mu nî govorila?

GOJA: U, ne bi inako učinila!

IZABELA: Rekal je on starčetina da se neće vratit do tri dni. Toliko da ću molit onega prijatelja da danas i sutra ne ishodi iz kuće. Ima gdi stat ako k nam dojde, a prid Karlom ću ga o gornju komoru zaklopit, a on se malo obraća doma, a starčetina došal kad i moj did!

GOJA: Ako se sad ne date dobru vrimenu, kad ćete?

IZABELA: Draga Goje, niman li prav?

GOJA: Hod'te u kuću, ovo niko gre.

IZABELA: Gdi 'e? Nî to on? Pritvor' vrata čin projde

BOGDAN: Dosad smo spali. Da ne, moj gospodar svu noć je uzdihal za pinezi i za ferežom ter sad nima u čen van izajti, i šalje me u gospodina avokata da mu za danas zajme njegovu dočin se njemu nova učini. Žî mi ti, Barbara viteški provede ov tanac. Lipo li ti

projde, da gdi mu još ferežu pohljibila, ter kako se plakaše, rekal bi zapravo. Aj žene, žene, pune ti ste suz, a najveće kad ste krive: nažmete oči, koliko i spuge. Tribovalo bi mi pojt do Barbare, zač hoću moj dil one haljine. I još on kilavac misli napridovat u tu ljubav. Neće se ostavit, dočim dlake ne ostavi. Grem mu ovo opravit neka može van izajt, a ja se pojt dogovorit grem, prem ću Goju vidit.

IZABELA: Ova nesrića k nam gre. Nut gljedaj da Fabricij izajde!

BOGDAN: Grem poklapat. Tik, tok.

IZABELA: Ko je tamo?

BOGDAN: Ja sam, gospe. Dvi riči po poštenju.

IZABELA: Ča ćeš?

BOGDAN: Posla me gospodar k vašemu gospodinu da bi mu zajali jednu njihovu ferežu samo za danas.

IZABELA: Ni, brače, gospodina ovd. Išal je učer u selo, a ja prez njih ne smin, i poj mi zbogom.

BOGDAN: Čekaj, draga gospe, kako vam mlajši; ča j' od Goje?

IZABELA: Išla je u njive rano; ako je ćeš vidit, poj suproč njoj.

BOGDAN: Namor joj je nič naporučeno po moje ruke iz doma?²⁷⁵ Popočekat ću ovde. Smi li se naprid?

IZABELA: Ne, ne, braje, imamo oprave, ne smimo ni progovorit u kući, nemoćnika jiamam. Poj zbogom, poj!

BOGDAN: Ko vam je to nemoćan?

IZABELA: Mati moja; nut nesriće; hodi već, ne zaglušaj!

BOGDAN: Vele je da je nemoćna?

IZABELA: O, bidan došal! Tri dni su - u - u, hodi tja!

BOGDAN: Ah neboga žena, ka joj je nemoć, milo t' mi je je.

IZABELA: Držim da matra²⁷⁶. Hod' tja, da te ne psuje gospodar ča s' toliko stal.

BOGDAN: Dobar je, neće! Da ča joj činite? Nigda biše mojoj pokojnici tako.

IZABELA: Kadimo ju, muči, dragi! Poj zbogom, zač je malo zaspala. Ne bih rada da se probudi.

BOGDAN: Nuko, da joj gore spanje ne učini. Da ko ju liči?

IZABELA: Nut napasti danas od ovoga človika! Likar ju liči. Majde, ću ja pojti, kad ti neće! Žî mi duša, te oblih²⁷⁷, hod' otuda!

BOGDAN: Znaš ča joj ćeš učinit? Nakadi 'u na stare postoline i na pečine. Vidil sam to još odavna od pokojne Stoje Liguškove.

IZABELA: Hod' otuda, tamnjačino. Ja ću t' gospodaru reć, ne boj se, da ne zaglušáš ovde.

BOGDAN: To t' sam ja dobil nauk vaš drugoč. Horsù grem malo ovde pribrojtit kad ni nikogar, ča sam uparil iz gać gospodaru: jedan, dva, tri, četire, pet etc.

²⁷⁵ Nosi joj poruku od kuće.

²⁷⁶ **matra** - maternica

²⁷⁷ **te oblih** - prolit ću te

AT PETI. ŠENA TRETA

FABRICIO, priobučen na seljansku, BOGDAN i IZABELA

FABRICIO: Izašal sam van kuće ovako obučen, zašto da bi svita redovnika činila, kako se reče, moglo bi se reć da sam ja jedan seljanin. Scinim me neće nikor poznati; dali u ovomu stoji stvar, da ne izgubim trud; je li jisto, što mi 'e rekla ona starica da me će ona gospoja pustiti u kuću i dočekati na vratih. Tribuje da iman veliku pomnju. Ma vidim vrata otvorena. Scinju radi mene. Gdo j' on človik ki prima kući sidi. Ustaje se. Bolje je ovdi stat dočim projde.

BOGDAN: Da bi ovako svaki dan rodilo, vrlo ti bih obogatil, i ako udugo bude hodit ova srića, to t' ja prvi bogatac. Evo jedan človik! Namor mi na pamet pride rad one pravde moga oca; kad ni avokata ovdi, ne bih rad da ga sekvencijaju. Grem pitat, hoće l' bit nadvencija²⁷⁸ se nedilje.

FABRICIO: Ov divjak k meni gre. To je dobro da ga ne poznajem ni on mene.

BOGDAN: Zdrav, pobratime, otkle, ako ti drago, jes' li ti od ovde?

FABRICIO: Ja sam Rćanin²⁷⁹. A što je?

BOGDAN: Da, tukaj mi 'u. Oo, pet a šest, jedanaest. Znaš mi pokojnoga oca?

FABRICIO: Ni znam tebe ni oca, ti, poj zbogom!

BOGDAN: Umiš mi reć, hoće l' bit abedijencija se nedilje?

FABRICIO: Ja ne znam, brate, ni što govoriš.

BOGDAN: Advencija, pravda, znaš!

FABRICIO: Hod' od mene, človiče, da mi 'e poslom mojim pojt.

BOGDAN: Jeda li si ripe dovel, al ke ine trgovine?

FABRICIO: Nisam ničesar dovel, ostavi me se! Imaš li što činit?

BOGDAN: Namor, brate, ne drugo, nego se ovo s tobom saznat. Jes' iz Trpnja al Briste?

FABRICIO: Ja ne znam otkud sam, odavna sam iz Pelišca; navigan od diteta.²⁸⁰

BOGDAN: Da to s' mornar; jes' s kim drivom?

FABRICIO: Jesam, nu zbogom!

BOGDAN: Čekaj malo, neć tamo dokle se ne napijemo zaedno.

FABRICIO: Hvala, hvala! Neću, iman oprave!

BOGDAN: Da otkle sad tako, ako ti 'e drago?

FABRICIO: Ostavi me se, človiče, tako ti Krista! Iz Napule nu!

BOGDAN: Jeste l' koja vitovarija²⁸¹ doveli?

FABRICIO: Pođi, brače, svoja dila činit, drugoč ćemo se vidit.

IZABELA: Aj, tamnjače, još li si toti, je l'? Ja ću gospodinu naporučit. Neć se ostavit od ovde, da mi ne zaglušáš nemoćnika, je l'? Ja ću te, ne boj se!

²⁷⁸ **nadvencija** - saslušanje (audijencija)

²⁷⁹ **Rćanin** - Pelješanin

²⁸⁰ **navigan od diteta** - plovim otkad sam bio dijete

²⁸¹ **vitovarija** (tal.) - živežnih namirnica

BOGDAN: Fastidijuza ti 'e, braje. Ne hod' ni ti ovda, pobre! Vidiš kako na me više. Horsù, zbogom, prijatelju!

FABRICIO: Hodi, brate, vidit ćemo se. Hvala nesrići ka ga odni.

BOGDAN: Ala, brate, zabih te pitat kako je tvoje ime, prosti mi.

FABRICIO: Jime mi 'e Bažikula.

BOGDAN: Žamikula, dobro, čigović?

FABRICIO: Stongolović.

BOGDAN: Dobro, dobro, idoh.

FABRICIO: U kuse²⁸², kurvin pasaliru, o, o, ka nesrića ga izni.

IZABELA: Či, či, či. Hod'te slobodno prî neg ko već izajde.

FABRICIO: Vašem gospodstvu da bude.

BOGDAN: Ala, žî mi t', ulize. Dubitam, da će matru ličit, a ne daju se znat ovi likari. Idoh domon, da me ne čeka gospodar; jima namor još niku ferletavu ferežu.

AT PETI. ŠENA ČETVRTA

DOBRA sama

DOBRA: Ovi moji ljubovnici su se obasnili. Do polnoč smo mahnitali, tako smo pak svi zaspali. To je dobro da gospa neće doma do k večeru, a naša ti dobra Perinica, ka toliko sramežljica biše, dogovorila se je signor Karlom da ju obuče na mušku, da bi rada pojti s njim viditi stanje i njegove komore kad njoj nî matere ni njemu oca doma, a maćeha Karlova pose stoji. I molila jih sam i primolila da to ne čini da se ne bi izaznalo, a oni su svakojako odlučili dočim gospa dojde, i šalju me u onoga mladića frustira²⁸³ Fabricija, od Karlove strane, da nam zajme jednu prominu prateži njegove u č' će se Perina obući. Grem najbrže, pokle su to odlučili, da jur oprave, neka se može pak Perina doma vratit prî neg gospa dojde. O, o, pameti, dobri družu.

AT PETI. ŠENA PETA

MIKLETA, BARBARA i BOGDAN

MIKLETA: In vero 'e pravo i lijepo rekao Marin Držić u "Tireni"; naš dobri spivalovac pravi:

²⁸² **kusa** - kusasta žena; pogrdan naziv

²⁸³ **frustir** - stranac (jamačno od furestijer)

Ljubavi nemila, dotle ti čoecka
dovodiš, jaoh, mila, da mu je smrt preča.²⁸⁴

No, ta što 'e meni intravenjalo sinoća, da bi mi se svaki prijatelj kondoleško. Niš ne manje i driva se razbiju; i ne ovo prima²⁸⁵ ku sam imao. I veruj mi svak, kako bih kontenat za tolikoje štete, da se ne bi udovica rasrčila da je sam privario. Ma što mi 'e Barbara rekla da me je hodila skojati s njom i reć joj impedimenat zač nijesam došo. Poći ću do ove starice da mi 'e vidit što je odgovorila; je li još od opiniononi da dođem do nje. I ako je rekla de si²⁸⁶, ne haju za svu štetu. Poslo sam Bogdana da spremi objed, a izaša sam u ovoj čošici, što mi 'e per villa²⁸⁷. Neću vele po placi hodit dočim skrojim drugu. Ma evo Barbara! Vardate la sorte²⁸⁸. Bare, kako si?

BARBARA: Poklon moj, gospodine! Evo namor mnogo žalosno radi sinoćne nesriće, er mi se čini ča ćeš sve na me pokriviti.

MIKLETA: Neka sve to ide. Što bî, bî! To su najmanje što sam u moje dni imao, da bi u tom i svršile. Ma, nu mi reci, brače, kako sam ja in gratia od moje viduvele?²⁸⁹

BARBARA: Aj, gospodine, pravo veliš: vele! Da bi me to žalosnu ne obveselilo, ne bi me jur žive bilo.

MIKLETA: Nu mi reci, draga.

BARBARA: Nisam ti ga ja noćas spala radi tebe misleći, i neto mi 'e dan počel biliti, potekla sam do nje i evo prem te gredih jiskati. Haj, haj, gospodine, što je suza prida mnom prolila za tobom, brinući se što se je dogodilo sinojka, pokle joj sam rekla da su te bili cafi uhitili.

MIKLETA: Ja sam čoeck, Barbara, poznan: to je meni vješto a što je meni spendati tisuća škuda za nje ljubav. Ma nu mi reci je li od umora²⁹⁰ da dođem k njoj?

BARBARA: Ah, da li nî, pače te je molila da svakako danaske po vas dan doješ k njoj.

MIKLETA: Aj, Barbara, tebi donativo²⁹¹, na po vjeru moju, goljaj to za me!

BARBARA: Uh, gospodine; nemoj, ne gljedan ja toga s tobom. Ma ću ti ovako na našku reći, i neka znaš, naredili smo na jedan način, ako budeš htiti, da se priobraziš i k njoj dođeš.

MIKLETA: Da ninfa, iura dio²⁹², mi 'e drago, lijepo mi će stat!

BARBARA: Dogovorismo se da se priobučeš na jejubašku, u rjave haljine. Tako ćeš projti mimo nje kuću, vapijući gargaše i grebene, a ona će te zovnuti u kuću da joj bravu napraviš.

²⁸⁴ Tirena, I. čin, I. prizor; zadnja riječ u rkp. je bretča; u Držića: "Ljubavi nemila, dotle li človika / dovodiš, jaoh, mila da mu je smrt prika"

²⁸⁵ **prima** (tal.) - prije

²⁸⁶ **de si** (tal.) - da, tj. ako je odgovorila potvrdno

²⁸⁷ **per villa** (tal.) - za selo

²⁸⁸ **Vardate la sorte** (tal.) - gledajte sudbine

²⁸⁹ **kako sam ja in gratia od moje viduvele?** - koliko sam u milosti moje udovičice?

²⁹⁰ **je li od umora** - je li raspoložena (prema humor)

²⁹¹ **donativo** (tal.) - dar

²⁹² **Da ninfa, iura dio** (tal.) - U odjeću nimfe, tako mi boga

MIKLETA: Ah, ah, ah! Ma me tako ne delekta.

BARBARA: Ma inako ne valja, gospodine, jer su ovde jejupci, tako će reć gdo te vidi da je jedan od njih. Ja ću ti halje zajati, a lipo obraz užgavši slamice pomastiti da mi se mož' lipo opet odniti.

MIKLETA: Dakle ću pojt onako omrčen prid moju gospoju, Dio vardi²⁹³, i onako odrt, što ću parat pse e-e-e-e?!

BARBARA: A što se neć' poslija u nje prioblačit u tvoje lipe svione haljinice i odniti²⁹⁴ što ti bude na obrazu? Ona mi će te lipo, gospodine, napraviti kako svoga, a veće smo tako naredili, ja se u te ufajući. Što ćeš, dočim bih opet s njome besidila, dan će minuti jer je kratak a veće te čeka; a budući u lipo oblačen kogod bi se domislila i obrnuja za tobom. Ako li to sad ne učini, već sasvin reć' će da se špotamo. Ne bih joj posli na oči pošla za moje dni.

MIKLETA: Daj za vjeru, vlahušino, čini što ti drago. Jednoć sam deliberao dati personu u nje i tvoje ruke. Ma ne bi li bolje objedovati prvo? Ma nî ni još ovi vilan spremio!

BARBARA: Pođi mi ti, gospodine, u mene doma. Ja ću ti najti toplih jajac u jedan čas i lipa vinca. I pođi me čekati; najti ćeš moju unučicu domon. Oprosti ako bude gnusno rad kokoša; meuto ti ja hoću pojti halje doniti u što ćeš se oblačiti.

MIKLETA: Kontent sam što 'e tebi drago. Ma ću i ja pojti mejuto do u barbira da se izlišan i profuman moškatom, vodicom i đibetom i ostalimi da gentilhomo.²⁹⁵

BARBARA: Ne gubi vrimenta, gospodine; jednoć se imaš brijati i posli umivati.

MIKLETA: Tako je in vero, da, da! U tisućih dobrih ventura pođi i potezaj se²⁹⁶! Otidoħ te čekat u tebe. Me recomando.

BARBARA: Sad sam tvoja, ne brini se. Hodi tamo, vrći ćeš jaram, ne brin' se. Mniš pojti pasti, kilavče, a ti ćeš orati. A, evo Bogdan na vratih! Grem riti što smo naredili.

BOGDAN: Bare, moj dil haljinice sinoćne.

BARBARA: Muči, nebore, u shrani 'e. Ma sam liplju opravila.

BOGDAN: Reci mi, ne ubilo te!

BARBARA: Da se oblači na jejubašku i da omrči rilo, tere da pođe vapijući mimo nje kuću: ko će napraviti grebene. I dah mu razumiti da ga će udovica zovnuti. Ah, ah, ah, ah!

BOGDAN: Ah, ah, ah, ah! I pojti će?

BARBARA: Poći, not poći!

BOGDAN: Da kako će posli projt, kad tamo bude?

BARBARA: Ne staraj se tizin, sinko! Neka meni, umiti ću provesti.

BOGDAN: Da jeda ti 'e ča već dal?

BARBARA: A ne bih ti rekla od prve. Nisam ja s tobom nevirna. Ma već otidoħ er me čeka u mene čin dođem haljinami. Ne čini ti se s njim toga znati.

BOGDAN: Ne staraj se, ča sam dite? Ide, je li? Mogaše se napit.

²⁹³ **Dio vardi** (tal.) - sačuvaj bože

²⁹⁴ **odniti** - skinuti

²⁹⁵ **da gentilhomo** - kao otmjen čovjek, kako se pristoji otmjenom čovjeku

²⁹⁶ **potezaj se** - požuri se

AT PETI. ŠENA ŠESTA

DOBRA, PERINA i KARLO

DOBRA: Hodila sam onomu mladiću i nisam ga našla doma, neg jednu staricu kâ s njim stoji. Dala mi 'e ovu prominu neto sam rekla od Karlove strane, a rekla mi 'e da se je Fabricij strametil i da je išal na tanac nikamo. Gljedajte ljubav na č' dovodi! Ne htih ja toliko ugusto da nî trudnije nego počet. Evo Perina na vratih! Brž mene čeka.

PERINA: Hodi brzo, Dobre, da činimo ča imamo dokle nas vrime služi, prî neg majka dojde, da se mogu zaran vratiti. Ostani ovde na vratih i ne čini da nitkor tudaj stoji, neka nas ko ne vidi kad iz kuće izajdemo. Sad ću se opraviti. Vidiš da sam se jur svukla otkad si išla.

DOBRA: Hod'te, ne brinite se, sad nimate potribu da vas ja opravljam. O bidne i nesrićne žene, pod kolika zla jesmo podložne kad smo u ljubavi. Evo Perina, kâ toliko razumna, dobra i poštena biše, sad cíc ljubavi Karlove na č' se je stavila! Da ča ti 'oj ja prigovaram, buduć ju ja na ovo navela! Kakono se reče, oba su se mlada stala, oboj njima i obima²⁹⁷, da ži mi t', se neću ni sama zapustit. Najti ga ću kakova-takova, rekla je nika, samo da mi gaćetine kuću prohode. A ja, ako ne mogu u Gršku, a ja ću u Pelegrinsku²⁹⁸, kao se reče. Mi smo se zdričovole sada na bat vrgle. Neto smo od dvanajste godišć: daj nam muža! Teško svitu kad mi dica dicu rode. Govnene, proščem reć si, iz pelen to t' ni žene, a ne umimo pak mužem gaće zakrpat, neg tečemo po susidah jeda peče, jeda crnoga konca. I sve gizdave tako od sveca kako od petka urešene. Ne bismo se dinjale kalčetinami, svrnut gor cunjetami. Drazi, vidit će mi se noge kad niz škale stupim! Ne bismo manje noge uveski podvezale, neg sve nafirlipane. Ne bismo postole razdruške, neg sve to u mulah: Namor muži pak poznaju da od nezrila voća trnu zubi i od nas nespametnih zle koristi dočekaju. Da što ja vidim, dočin smo neodane²⁹⁹, dobro vrime imamo, pak kad dica potpadu, to t' mi dojdru druge govnušine, ospidal niče, a muž, kad ne najde ča gotovo, udri, turto, ča mi nis' dohranila. Da evo Perina signor Karlom. Hrlo ti 'u obuče. Gljedajte kakova je, jeda ti 'oj naredno ne stoji, uh, dobrosrićna mi družel!

PERINA: Dobre, da bih nimila viru i ufanje u te koliko u samu sebe, ne bih ovoga učinila. Da pokle me si pomogla stavit u tanac, pomozu mi ga dosvršiti. Čini da su vrata svej otvorena zač ću hrlo dojt, da ne čekam dočim otvoriš da me tko ne vidi a nî neg ovo priko puta. Neće me nikor poznat. Stoji li mi dobro?

DOBRA: Uh, Pere, lipši ditac neg ga sam nigdar vidila! Grih, da nič nimaš!

KARLO: Dobre, vidiš ča se mi ufamo prid tobom, gdi nam čast i život gre. I pokle znaš da smo ti toliko držani, učini nam svršno društvo. Jednoć gdi naš život bude, tot ćeš i ti.

DOBRA: Molim vas, imajte pomnju vrhu nje da ju je ko ne pozna. Prî vazmite mač i vazmite nam obima život. I opravite ta put ča prija možete; jur je pol dne, hrlo se gospi nadijemo.

KARLO: Nu vij, je l' ko tudaj?

²⁹⁷ oboj njima i obima - jao njima oboma

²⁹⁸ Pelegrinska - strana zemlja, tuđina, odnosno zemlja u koju idu hodočasnici (pelegrini); vjerojatno se misli na Rim ili Jeruzalem

²⁹⁹ neodane - neudate

DOBRA: Hod'te, hod'te, ni nikogar. Nuti ljubavi ča čini. Ko ljubav ne poznaje, ne zna ovoga svita. Smušen je on ko ne vazme dobro vrime kada može, zač nevolja, zlo vrime i tuga nigdar ne utiče i vazda su pripravní. Jednoć ona s mužem svojim gre, pokle su se obećali i viru jedan drugomu dali. Srićo, ti daj da njim sve u veselju dobrom projde! Grem veće u kuću užinat; znam da se još tako hrlo nete vratiti.

AT PETI. ŠENA SEDMA

MIKLETA, priobučen na jejubašku, i BARBARA

MIKLETA: Po vjeru, vlahušna, neće moći rijet sada da joj neću dobra. Eto, čini od mene što hoće. Što praviš, Barbara, bi li me poznao čoek?

BARBARA: Ah, ah, ah! Ne bih mi te ni ja poznala, toliko si vidit pravi jupak.

MIKLETA: Potta de mia mare³⁰⁰, dakle ću ovako poći prid moju gospoju!

BARBARA: Ter što zato? Poslija ćeš se u nje napravit lipo. Ah, koliko jo' će drago biti! Veće će znati da rad nje ljubavi učinio bi svaka.

MIKLETA: Nu što iman učiniti, reci mi, da već pojem.

BARBARA: Kada budeš blizu kuće, promini tvoj glas vlastelski, zavapij na jejubašku ovako: "Ko će, žene, grebene?"

MIKLETA: "Tko će, žene, grebene?" Ovako li?

BARBARA: Tako, žalosna, ne omrsi se³⁰¹, istom hodi već. Netom te čuje, oni čas će otvoriti. Eto te ostavih, zač ne valja da me tobom vide.

MIKLETA: Pođi, braće, neka meni, evo me već prema kući. Kupido, lijepo djetešce, pomozí! "Tko će, žene, grebene?"

BARBARA: Ah, ah, ah,! Crn ti obraz, lud ti ve si!

MIKLETA: Ali me ne čuje? Grem većma: "Tko će, žene, grebene? Hoće li koja ključanicu napraviti?"

BARBARA: Hodi tamo, a ja ću amo.

MIKLETA: Ni još ne izide niko! Ali se ne uzda rad ljudi? A nije nikoga; da li 'e kuća otvorena? Allegrezza iura veggia³⁰², ne vidih kad je otvoriše. Ja idem unutra, tere počekat ću doli dokle vidin mu³⁰³ danicu.

³⁰⁰ **Potta de mia mare** (tal.) - Pizda moje majke

³⁰¹ **ne omrsi se** - ne oklijevaj

³⁰² **Allegrezza iura veggia** (tal.) - Uzvik prijatnog iznenađenja, npr. Gle veselo bogami.

³⁰³ **mu** - moju

AT PETI. ŠENA OSMA

NIKOLA AVOKAT sam

NIKOLA: Kada čovik mni svoje dilo i potribu opraviti, tako kagodi stvar pripriči otkuda se ne nadije. Nisam dobro došal u Stari Grad, da je po me gospodin knez poslal da udilje dojdu radi nikih općenih potrib. Ah, sinu Karlo, da bi jure pamet stekal, kako bih i za tebe pokojil! Da mi tužni oci, kad mnimo iza sinov pokojati, tada veće trudimo uzdržat jih kako konja na uzdi. Odlučil sam ga oženiti jeda se ukroti kako i družu. Grem se već priobući, pak ću pojt do gospodina.

AT PETI. ŠENA DEVETA

KARLO, DOBRA i MIKLETA

KARLO: O, dobro ti ga projde, da me otac ne najde s Perinom u mojoj komori! Da ga ne vijah prid vrati govoriti, pogubili bismo se, neg najbrže nimajući kamo, zazvah maćehu i uzmolih ju da Perinu shrani otkrivši joj sve ča je meu nami. Ja scinju da neće ocu odsvaditi, zač mi će dobra. Mejuto sam izašal, dočim otac vanka pojde, viditi je li Dobra doma, da udilje Perinu povedu prî nego joj mati dojde. Da kâ je ovo buka u Perine u kući? Jeda joj je mati došla? Fio, fio, fio.

DOBRA: Ajme, ajme! Je li tko? Pomozi!

KARLO: Ča je, ča je, Dobra, jeda je gospa došla?

DOBRA: Ajme, gospodine, umrih, umrih!

KARLO: Ča ti 'e, ča vičeš, muči!

DOBRA: Hudoba nam je u kući.

KARLO: Hudoba vam je u kući? Ča govoriš!

DOBRA: Je, gospodine, i popade me malo za mišicu, jedva utekoh! Crn je vas. Jedva dušom pihću od straha.

KARLO: Ah, ah, ah! Tebi se tlapi! Ča će vrag u vašoj kući?

DOBRA: Ja ne znam ča će. Meni se ne tlapi, zač sam ga vidila ovima očima.

KARLO: Kakov biše, gdi 'e?

DOBRA: Ja ga nimah vrime gljedat. Dosta crn i grub. Tot je doli za škalami, vuciše se uz škale.

KARLO: Grem ja malo vidit ko 'e.

DOBRA: Ne hod'te da vam ča ne bude. Jesu l' moći pri vas?

KARLO: Hod' za mnom, ne boj se!

DOBRA: Neću, tot je za vratih.

KARLO: Evo, je lupež, je mavar! Van brzo, nevirni lupežu! Tako se u ljudske kuće gre krasti, je l'? Tif, tif, tof, tif, tof.

MIKLETA: Jaoh meni, nijesam došao za nijedno zlo.

DOBRA: Udrite toga psa nečistoga!

KARLO: Tif, tof, na, na! Dojdi drugoč krasti.

MIKLETA: Jao, jao, je li tko, pomози! Tako, je li? Molju vi³⁰⁴, almanco mi vratite grebene da nisam dužan!

KARLO: Da bih ne gljedal da nisi dostojan da se moje oružje umete u krv tvoju, sad bi ti obrizal nos i uši, ma ću te ja činit vrc u galiju, ne boj se!

MIKLETA: Nije za ovake ljudi galija, prem da me vidiš ovako niš ne manje.

KARLO: Još imaš riči, an, ček' malo! Uteče, je li? Ja ću te činit vijat, neka meni!

DOBRA: Neka ga, dragi, u tisuću zlih srić, nu zaboga, ča je od Perine? Ne čin'te da se pogubimo, dovedite ju doma! Gdi 'e ostala?

KARLO: Ne brini se s njom, u dobroj je shrani. Došal sam zato viditi jes' li doma i je l' kuća otvorena, da ju doma dovedu. Otac mi 'e došal, doma je, čekam samo dočim vanka pojde, udilj ju ću dopeljati.

DOBRA: Da ju ne bi vidil, za Rimski Puti?³⁰⁵

KARLO: Ne brini se, ne! Ja ju sam zaklopil. Pojdi, čekaj doma, meuto grem jedan posal opraviti. Sad ću dojt.

DOBRA: Hod'te brzo, imajte pomnju, molin vas. Idoh ja u kuću. Jaoh meni, jošće se tresu, bidan bi!

AT PETI. ŠENA DESETA

MIKLETA i BOGDAN

MIKLETA: A, dezgracija mojih! Kurvin pas, ubi me, da za sve drugo mi 'e, er me nije pozno, radi časti moje. Aj, lijepo ti mi 'e ova rufijana ribaoda smrdeća kala³⁰⁶; ja ju ću smrdećicu činit stavit na kare. Ma za rijet in verita³⁰⁷, nije ona kriva, zašto ne bješe, para, udovice domon; ali 'e otišla kamo ne nadijući mi se, što smo tako indođali, a ona me goduljina smrdeća ne poznaše tere poče vapiti. Ne bi me ni vidila da stah na mjestu, ma se malo ne sofigah od smrada er se petao bih polak nekoga đestra. Pođi se uzdaj u žene! Sve su himbene. Ma idem već domom, er ako otidoh onoj rufijani, neću se moći držat da joj koji arlas ne učinu. To t' sam ja pak u noveli po svem gradu. Con bona patientia³⁰⁸, poslati ću Bogdana po halje. Ma što će on rijet kad me vidi ovakoga?

BOGDAN: Čuh gospodara govoreći, a nî ga. Tko 'e ovo? A, a, a, ovo j' on ružan! U č' ga je Barbara uplela! Činit ga ću se ne poznavat.

MIKLETA: Što si tu, Bogde? Vidiš li me kakov sam? Hodmo u kuću!

BOGDAN: Hodmo u kuću? Polako, mavre, ne gre se tako u kuću!

MIKLETA: Hodi, hodi amo za mnom u kuću da t' povim dezgraciju.

BOGDAN: Ti s' pjan, čoviče! Kud vrviš? Ti išćeš čagod?

³⁰⁴ molju vi - molim vas

³⁰⁵ za Rimski Puti - tako ti Kumove slame, Mliječnog puta (zakletva)

³⁰⁶ kala - kal, blato, prljavština

³⁰⁷ in verita (tal.) - po istini

³⁰⁸ con bona patientia (tal.) - s dobrom strpljivošću

MIKLETA: Ova je lijepa; što me ne poznaješ?

BOGDAN: Ja te ne znam, ako te nisam prî vidil.

MIKLETA: Ja sam ti, nebore, gospar!

BOGDAN: Ti s' meni gospar? Kurbin lupežu, meni li su cingani zapovidali? Otkidaj se otle, dim ti!³⁰⁹

MIKLETA: Bogdane, ma ja sam Mikleta, hodmo u kuću, hoć' me poznat, a nut me bolje pogledaj.

BOGDAN: Sad ću t' ja činit probavit vino, ne boj se! Ja ću t' dat zla Miklete, ča sam slip?

MIKLETA: Ovo je, braće, ugalj crno, što mi 'e obraz omrčio, i ove haljine, ter me ne poznaješ.

BOGDAN: Hod' otle, govoru, zač da vazmu jedan suk, ideš se kriveć.

MIKLETA: O nevoljni desventurato Mikleta, na što s' došo! Učini jednu stvar, braće, neka ulizem u kuću, da se umijem prid tobom; i ako ne budu tvoj gospar, čini što umiješ gore.

BOGDAN: Zaisto mi se činiš nikako njegova glasa, da ne rilice. Ča može bit, al se tebi al meni sni? Hod', i to ću učinit, da invertaj³¹⁰, ja se bojim, zač vi mavri umite lipih činit. Da stavit ćeš na rizik škinu, hod, hod!

MIKLETA: Još biše to od potrebe, malo mi 'e napravljena, pacientia.

AT PETI. ŠENA JEDANADESTA

GOJA, BARBARA i DOBRA

GOJA: Jaoh meni, u, u, nesrićna, u, u, pocrnjena i kukava ja! O nesrićna moja gospodarića, kâ ćeš sada osramotjena i mrtva biti!

BARBARA: Izidoh viditi što čine ovi moji ljubovnici, jeda bi me jošte založili?³¹¹

GOJA: Da ona bidna mladost Fabricijeva, hoće ončas ubijen biti od bratje njeje.

BARBARA: Crna, što se ovo Goja plače? Goje, što 'e, jadovna?

GOJA: Jaoh, Bare, bidna gospa moja!

BARBARA: Što je, žalosna?

GOJA: Jaoh, sad sam mrtva, rasuti smo!

BARBARA: Spovij mi već vele tužni!

GOJA: Došal mi 'e gospodar i našal je Fabricija s gospodaricom iznenadinje, i zaklopil jih u komoru, i spravlja se po svâke da jih ubiju obadva ili k pravdi.

BARBARA: Lele meni, vele bidni, što mi reče! Na što ih dovedoh, crna što ne uteku!

GOJA: Jaoh, još oni i ne znaju zač mu se ne nadahu, a on došad, našadši zatvorenu komoru, proviril je i vidil i onako zaklopil.

³⁰⁹ dim ti - kažem ti

³¹⁰ da invertaj - ali se okreni

³¹¹ jeda bi me jošte založili - ne bi li mi još dali

BARBARA: Što jim ti ne reče, jadovna?

GOJA: Ja bih tužna u ognjišću i netom vidih da jih proviruje, ončas pobigoh. Nimah kada ni moju pratežinu vazeti, da se ne bi ča meni zgodilo.

BARBARA: Da kude misliš?

GOJA: Ja grem k Bogdanu, da zajedno utečemo.

BARBARA: Učini ovako: naći ćeš njegova gospodara domon i reci mu što se je dogodilo i postavi zaduštvo³¹² na njega da bi se otišao pomoliti za toga mladića, a on može mnogo pri tvomu gospodinu er su kako bratja. Jeda po ki način tu stvar napravi, da ne ide k pravdi ni k svâkom, a ja ću tolikoje pojti k nikim mojim prijateljem. Zato hodi veće, idoh i ja.

GOJA: Ja ću učiniti ča mogu, da strah me je i tamo kad je on doma. Grem se Dobri javit, mejuto jeda Bogdan sam izide.

DOBRA: Nuti ča učini ova naša Perina da još ne dojde, a sad gospodaricu čekam. O veliki ti bi rasap bil da izazna! Nič mi zlo srce daje. Ne znam je l' Karlo doma pošal? A evo Goja, grem ju pitat.

GOJA: Ča s' tot, Dobre? O da bi znala velu nesriću ka se je dogodila u našoj kući!

DOBRA: U, sad mi srce ispade, ča mi govoriš?

GOJA: Gospodin je došal malo prija iz Staroga Grada i našal je s gospom Fabricija u komori i onako jih je zaklopil. Oni i ne znaju. I otpravil se je k pravdi s bratom njeje da jih obadva ubiju.

DOBRA: Jaoh, Goje, ča govoriš?

GOJA: Tako je bidna, ja idoh tja!

DOBRA: Da Karlo je l' tot, jaoh?

GOJA: Ni njega doma.

DOBRA: Jaoh meni, jaoh, ča ću sad?

GOJA: Ča je zato tebi, kako meni, bidni.

DOBRA: Da li ni, život mi gre! Idoh, ča ću kukavica!

GOJA: Evo Bogdanov gospodar iz kuće! Grem se uklonit dočim projde. Drago mi 'e da će sam Bogdan bit.

AT PETI. ŠENA DVANADESTA

MIKLETA, NIKOLA i GOJA

MIKLETA: Ovo su dvije, ma se po vjeru Vlahovu ne dah infenocat od treće. Ma sam ja jedna bestija: pojti se inpačati s vilani i rofijanami i po ovih ribaodi ruke hoditi k onakoj personi. Veće neću indođati. Otići ću govoriti s gospodinom Nikolom i moliti ga da bi stavio malo beside meu nami, da bi konkludao s njom da se vjerimo kako se hoće juski, a da ne perikolam ovako personom. Ne znam je li doma. Tik, tok.

³¹² postavi zaduštvo - zdušno ga zamoli

GOJA: O, prem će na vrime dojt, jeda im ča bidnim pomože! Tif, tko 'e tamo?

MIKLETA: Ja sam, signor. Bongiorno.

NIKOLA: O, hod'te gori, molin vas, bit mi ćete, dobri ljudi, za svidoka.

GOJA: Grem Bogdanu, da činimo ča mislimo; sad je vrime.

AT PETI. ŠENA TRINADESTA

DOBRA sama

DOBRA: Oboj meni nesrićnici, ovo je on vidil Perinu u Fabricijevi prateži priobučenu ter mni da je on. Sada će dojt vas Hvar na ovu buku i izaznati se. Uh, u velik ti se zal čas ovo učini! Pocrnjena ja, da ča činju, bidna? Grem iskati Karla da to načini kako je i razumil, jeda bismo meju nami to zatajali, a da Perina s mirom doma dojde prî matere. Da gdi ga će, tužna, najti! Ne smin za nj pitati. Ča ga ne bi! Jaoh, grem ovdaj, jeda se srićom namirim gdi na nj.

AT PETI. ŠENA ČETRNADESTA

NIKOLA i MIKLETA

NIKOLA: Ovo je, ča mi vazda srce davaše ve. Ča t' se vidi, ah ovo su nje hojenja od kume do suside dajuć mi razumiti crno za bilo, han. Sada, sada hoću da pozna psica ko sam ja. Ona meni tu sramotu pod starost učiniti, han. Sada, sada će biti nauk svim od nje vrsti!

MIKLETA: Što ćeš, signor Niko moj dragi, mlados je mlados. Ako i mi stari drugovja činimo stvari bestijalske i ke se ne konveniškaju, zašto nećeš da mladi komgodir prođu mesuru. Ma se to može sve napraviti s dobrom pacientiom.

NIKOLA: Dakle hoćete da mi se ova sramota čini i da se muči i ne pravlja?

MIKLETA: Miser si, da uzmučiš zaradi sramote da se ne znade.

NIKOLA: Ne bi me od toga vas svit odvratil, da neću učiniti osvetu taku da će se uvik pripovidati.

MIKLETA: Nemo', signor, toga činiti, per quanto³¹³ imaš caro³¹⁴ tvoju čas. Zašto, ako htit budeš, neće nitko znati već ti i ja.

NIKOLA: Vrh toga veće nitkor ne govori, ko mi 'e prijatelj! Grem u dilje k pravdi da mi dâ općeni ljudi da ih možemo ubit, jer su dobro³¹⁵ ubijeni kad se najdu u dilu.

MIKLETA: Čini što gore znadeš kada neć' moga konselja, Ja te ne mogu per forza³¹⁶ uzdržat. Gledajte, ljudi, koja pamet za ovake stvari k pravdi hodit, descoprendo³¹⁷ svoju sramotu svijetu. Pojti ću legermente³¹⁸ za njime da vidim svrhu.

³¹³ per quanto (tal.) - ukoliko

³¹⁴ caro (tal.) - drag; ukoliko ti je draga tvoja čas

³¹⁵ dobro - pravedno

AT PETI. ŠENA PETNADESTA

FABRICIO sam

FABRICIO: Za koliku malu radost koliku sam tugu i strah prijal, osim pogibili na koj sam bil budući u ovoj kući. Da srića je hotila da starac malo posta u kući i da me nî vidî. Toliko kad sam vidil da izajde van kuće, oni čas jesam skočil niz jedan visok prozor ovamo s druge strane od kuće. Nisam htî čekati dočim gospoja k meni dojde. Kada me ne najde, hoće se začuditi zač me je bila u skrovito zaklopila. Grem veće se priobući, da me ljudi ovako ne vide.

AT PETI. ŠENA ŠESNADESTA

KARLO, DOBRA i IZABELA s ponistre

KARLO: Ne brini se time. Da bih vidil svako zlo učiniti i da ću glavu izgubiti, izvaditi ću Perinu i dovesti doma prî neg joj mati dojde. Pojdi, jimaj pomnju i čekaj me na vratih.

DOBRA: Molim vas, ako ćete život nje i moj, dovedite ju u saj čas.

KARLO: A, nesrićo, da ne može projti ovo dobro prez gorkosti. Tik, tok, fio, fio.

IZABELA: A, Karlo, ja cić tebe sramotna i da glavu izgubim? Ne mogu ti ni otvoriti, zaklopljena sam kako u tamnici od tvoga oca. I zval je ljudi u kuću ne davši mi ni pravi reći ni mi otvorivši. Išal je k pravdi mneći da je kâ muška glava sa mnom. Tako li 'e pravo?

KARLO: Ja ću, ja, sve to napraviti i otvoriti, a prem ću oca čekati cića časti vaše. Truf.

AT PETI. ŠENA SEDAMNADESTA

POLONIJA sama

POLONIJA: Toliko sam čekala ovu našu divojku, u zal čas po nje glavu, da sam se sama otpravila doma dojtî ča nisam brž nikadar. A nič mi srce daje da su zle koristi učinili prez mene. Jaoh, ča su vrata otvorena? * * *

³¹⁶ **per forza** (tal.) - silom

³¹⁷ **descoprendo** (tal.) - otkrivajući

³¹⁸ **legermente** (tal.) - lagano

AT PETI. ŠENA OSAMNADESTA

NIKOLA, IZABELA, KAVALER, KARLO, MIKLETA,
DVA SVAKA NIKOLINA ka ne govore

NIKOLA: Vodim vas, svâci moji, da vidite sami sramotu ku je sestra vaša meni i van učinila. Ako vam je čast draga, sada ću viditi da mene i sebe osvetite. Da gljedajte malo gdi 'e izašla na ponistru. Jeda ju je sran, koliko da bi dobila kugodire čast. To li si ti huda ženo? Jimaš obraz čekati znajući sramotu ku mi si učinila nebogu starcu? Ne znan ko me će sada uzdržati da ti neću život vazeti. Da prvo ću hotnika koga si sakrila, na tvojij očiju pogubiti, a pak s mojimi rukami tebi oči izneti, prezsravnice! Truf, truf! Otvori ovo, psi-ce, zatvorila si se, mniš shranjena biti. Tof, truf.

IZABELA: Tako li je pravo, je li, meni čast vazeti i svemu momu rodu? Ah, ovo li ću podniti? Ah, bratjo moja, osvetite me!

NIKOLA: Aj, prezočnice, još li riči jimaš? Kako da bismo ne znali! Nisam li vidil očima ovima koga si sakrila? Otvor' ova vrata. Tif, truf. Kavalere, razbij jih.

KAVALER: Lasse far a mi^{319 320 321 322}, otvorite! Ja od strane gospodino knezo, perchč hoću razbiti.

KARLO: A, dragi gospodine, kâ je to buka prez potrebe? Čudim vam se, počekajte, grem ja otvoriti.

NIKOLA: I ti li si toti, nevirnjače, koji trpiš ocu staru sramotu!

MIKLETA: Nemo', signor Nicolo tu na ulici, za vjeru Vlahovu! Sramota 'e tu buku činiti da se grad kupi.

KARLO: Ka je to buka, ča je? Hod'te u kuću ter vijte. Da neka vam reku, dragi gospodine, ne sumnjite na nijedno zlo. Hoćete viditi da vam sramota nijedna nî učinjena zač bih ja glavu za to stavil.

NIKOLA: A, pse nevirni, dakle hoćeš mene zaslipiti ki sam vidil, a druga sramotnoga pokriti. Hod' mu glavu vazmi, inako ću ja tebi!

KAVALER: No, vo io³²⁰, iman ordine³²¹ od gospodina, che ga menaj in preson.³²²

NIKOLA: Pustite me, govoru, čekaj ti, psičino, sad ćeš vidit.

IZABELA: Tako, bratjo moja, pušćate me sramotiti! Hod'te ter učinite osvetu ko bude kriv. Up, up, up.

NIKOLA: Ne valjaju suze ovde, hod'te unutra svi!

KARLO: Hod'te, hod'te.

³¹⁹ **Lasse far a mi** (tal.) - prepusti to meni

³²⁰ **No, vo io** (tal.) - Ne, idem ja

³²¹ **ordine** (tal.) - zapovijed

³²² **che ga menaj in preson** - da ga vodiš u zatvor

AT PETI. ŠENA DEVETNADESTA

POLONIJA i DOBRA

POLONIJA: Oboj meni, oboj, ča ju nisam prija mrtvu nasrid kuće našla, raspe naš! Oboj tebi, kukavice, ča sam doškala!³²³ Ah, Perina, ča učini, ča te prija naredna smrt ne umori, ča te prija kuga ne pomete! Liše³²⁴ mira krstjanskoga, ča te prija trisk ne ubi, raspe kuće naše! Up, up, up!

DOBRA: Gospe, ne valja sada plakati, nego viditi ča se može častju kom našom učiniti da ju Karlo prstenuje, zač je on dobar ditac; učiniti će sve kako se pristoji, samo da mu otac potvrdi.

POLONIJA: Na ovo li 'u ti, Dobra, navede? Ti si, psičino, u kući bila i sve znala!

DOBRA: U, gospe, da bih bidnija i raspenija hodila neg nijedna kukavica i da bi me još bnetaškoga burdela dopalo, da sam ja znala; ni čula, ni vidila nego dočim sam ja na vodu išla, to se je zgodilo.

POLONIJA: Ča ću pocrnjena sada? Ja nimam kamo nego k pravdi pojti se tužiti da ne smimo u kućah stati s mirom divojke i ljudske hćere radi ovih trišćenjakov.

DOBRA: Bolje bi, gospe, dozvat koga prijatelja prî neg se po gradu izazna, da bi se to stisnulo.

POLONIJA: Hod' u kuću, pusti stane po glavici Perinini.³²⁵ Up, up, up.

DOBRA: Up, up, up. Ne mogu ja od žalosti!

AT PETI. ŠENA DVADESETA

MIKLETA, NIKOLA, KAVALER, KARLO i DOBRA

MIKLETA: O lijepa novela koja se dogodi; in vero za stavit je u komediju. S kolicimi furijami idahu, para se svijet oraše! Što nije najoše namurata³²⁶ Izabelina: jednu djevojčicu na junašku oblačenu, hćer ove viduvele zlatne za kojom ja fatigajući dnijeve trajem. Ma nut sada sriće moje, kada se fortuna stavi persegvitat čoecka ali favoriškat. Iđah moliti gospara Nikolu da bi me oženija s njom, a ovo srića da se je dogodilo ovo, da sam persvadio signor Nikolu da dopusti vazeti ovu mladicu Karlu sinu za virenicu. S ovim načinom da govori nje materi ako hoće mene za virenika, toliko signor, da io credo pirovati svakako³²⁷. Udovi idu na dvor.

NIKOLA: Ovo su sini kî oci ne poslušaju. Ča t' se vidi, an? Pravo bi bilo da te izagnam i odrenu u život i smrt od svega moga dobra, tamnjače jedan, ki si se toliko uzdal ticati u

³²³ doškala - dočekala

³²⁴ Liše - propasti (vok. od lih)

³²⁵ pusti stane po glavici Perinini - pusta kućo zbog glave Perinine

³²⁶ Što nije najoše namurata - što nisu našli ljubavnika

³²⁷ io credo pirovati svakako - imam svakako namjeru da se ženim

čast ovako poštene kuće. I da bi mi ne bilo radi časti moje, neka znadu ljudi da mi 'e draga toliko jer da ju želim svakoj poštenoj kući, činil bih da moga nigdar konca ne uživaš.

KARLO: Gospodine i ćaćko moj, znam da sam sagrišil bogu i ljudem, a vam najveće i ovoj poštenoj kući; nišće ne manje evo život moj za podniti svaku pokoru. Da molin vas, pomislite na mladost vašu i vaše dneve, i pomilujte nas zač ja nju nisam ljubil s nijednom himbom. I ako se je ovo dogodilo, sve možemo napraviti ako vi hoćete, a vidit ćete unapridak kako vam ću poslušan i sužanj biti.

NIKOLA: Tamnjače, tamnjače, imaš lipe riči sada, je li?

KAVALER: Orsuso, me piase³²⁸, da ga je dobro bilo. Questo³²⁹, ča pensa homo de mal³³⁰, ja hoću ga andar via³³¹ zač niman ča veće činiti ga qua. Me recomando, hoćete mi komandati qualcosa³³²?

NIKOLA: Misser Kavalier, ja sam vaš, prostite mi, da vas smo trudili. Hoću da znate s vrimenom komu ste učinili društvo. Priporučite me gospodinu i recite da ću ja s njihovom milošću govoriti da je stvar dobro pošla, i zapovijte mi.

MIKLETA: Signor Nicolo da činimo čin brijeme serva³³³ ³³⁴ i dokle stvari nadalje ne otidu. Ako je drago što smo govorili, pođi ti do udovice i govori 'oj, kako ti se najbolje para i da sam ti priporučen. Eto mi život u tvojih rukah stoji! Reci joj partikular da će imat jednu venturu, da ju sama prosi ne bi moglo bolje; giura veggia, ju ću karecat ljepše od svijeta³³⁴.

NIKOLA: Ovako kako sam obećal, sve ću ispuniti za njeje i vašu; počekajte me u mene. Ublizu smo, sad sam s vami!

MIKLETA: U dobri čas, sada mogu rijeti, kako to bude Anibalom oni veras:

Veće ću biti blag neg Vuku despotu
I caru koji je drag.³³⁵

NIKOLA: Tik, tok, tik.

DOBRA: Tko je doli, gospodine, vi li ste?

NIKOLA: Reci gospoји Poloniji da bih joj rad dvi beside reć.

DOBRA: Gospe, dobri glasi! Gospodin Mikula došal je da vam govori. Hod'te naprid, gospodine, da vam je priporučeno; vi ste vazda, gospodine, dobri i časni i duhovni bili!

³²⁸ Orsuso, me piase (tal.) - Ajde, sviđa mi se,

³²⁹ Questo (tal.) - ovo

³³⁰ Questo, ča pensa homo de mal - ono, što misli krivac

³³¹ andar via (tal.) - otići

³³² qualcosa (tal.) - štogod

³³³ čin brijeme serva - što vrijeme (situacija) traži

³³⁴ ljepše od svijeta - najljepše na svijetu

³³⁵ "Biti ću vesel već, veće ću biti blag, / Veće ću dobro steć neg caru tko je drag (Hanibal Lucić, pjesma Ako si mislila tako mi ne dati, stih 13-14); "I veća porodi slava mu se totu / Neg Janku vojvodi i Vuku despotu" (Robinja, Skazan'je drugo)

AT PETI. ŠENA DVADESET I JEDNA

BOGDAN i GOJA

BOGDAN: O, sad nas ne razveže ni gospodin Frinkarij³³⁶ kad smo učinili meju nami ča jimamo. Kako se čuješ ti, Goja, je l' ti drago?

GOJA: Ovako je najbolje, taknut jedan drugomu, neka smo daj ufani.

BOGDAN: Rec' malo, mi mislimo pojt od gospodari. Nosiš li ča? Je l' te namiril?

GOJA: Ne, da ne, još je malo dobra pri njemu ostalo, da ja ne smin sad k njemu. Rekla sam ti ča se je zgodilo. Hodmo mi uskupno, ča već čekamo prigode.

BOGDAN: Ja bih rekao da pojemo u Barbare. Hoćemo postat onde jeda bismo mogli s dobrimi³³⁷ to tvoje imati, a toliko je ja ću momu gospodaru reć da me već namiri, zač, ako jidosmo, kad ćeš već škodit?³³⁸

GOJA: Čini ča ti drago, da ja ga k njemu neću na oči.

BOGDAN: Ne boj se, hod' za mnom, ja ću činit da moj gospodar sve to napravi. Mejuto ćeš moć čagod dobit. I u Barbare jima vazda oprave, a navlastito kad su galije. Dobra žena vrlo, a jur ju znaš!

GOJA: Hodmo kud mislimo; ne stojmo na putu da ne bi izašal.

BOGDAN: Hod, za mnom, neka meni!

AT PETI. ŠENA DVADESET I DVI

NIKOLA, POLONIJA, MIKLETA, KARLO, PERINA, BARBARA, IZABELA, FABRICIJ,
DOBRA, GOJA, BOGDAN i RADOJ

NIKOLA: Pokle se je stvar dogodila, meni 'e, gospe, vele žal; nič ne manje neka znate da vam sam prijatelj i da želin čast vašu koliko i moju, hoću da to ispravimo.

POLONIJA: Ja nisam nigdar mnila ovo dočekat od vaše kuće ni imati ovu sramotu, i ne mogu se nego boliti i plakati na vas. I da bi mi ne bilo radi vaše prijazni, činila bih da je velika nesrića meu nami. Nišće ne manje ljudi ste vridni, učinite kako najbolje znate.

NIKOLA: Gospe Polonija, ne brin'te se! Vidite li da komgodi i zlo na dobro izajde. Da bi se ovo ne dogodilo, brž se i vi ne mnjahote odati, a sada da obadva pira učinimo. Ne gljedajte jer je sida brada, jer je toti i pameti i kruha, kakono se reče. Zato hod'te s dobre volje. A ovo prem gredu vanka. Dobar dan!

MIKLETA: Dobri došli mille volte³³⁹! Nu jesmo li što učinili?

NIKOLA: Sve dobro, ne starajte se.

³³⁶ Frinkarij - neka suvremena osoba, vjerojatno u crkvenoj hijerarhiji

³³⁷ s dobrimi - na lijep način

³³⁸ zač, ako jidosmo, kad ćeš već škodit - jer, ako idemo, nema vremena da se učini loše

³³⁹ mille volte (tal.) - tisuću puta

MIKLETA: Dobri došli, vaše gospodstvo, gospoje Polonija! Vjera van moja puti capte cvijetjem gdje tvoj pas³⁴⁰ stupa.

NIKOLA: Hodi ovamo, gdi si ti, Karlo?

KARLO: Evo sam, gospodine.

NIKOLA: Da učinimo udilje ča sam obećal gospoји Poloniji. Izvedi Perinu i obadva pitajte prošćenje ča ste učinili.

IZABELA: Evo ja vodim moga hotnika, o istino, ti me osveti! Hodi, sestre, za moju ljubav, ne budi te sran prid svimi pitati prošćenje u majke.

KARLO: Gospoje, molimo vas umiljeno s konopom na grlu, ne gljedajte naš grih koji smo vam učinili, da kako krvi i mesu svomu prostite nam, toliko veće koliko je bila ljubav naša prez himbe. Ne budući ja nju dvigal iz vaše kuće nego da mi se žena prava zove, i ona tolikoje došla kako s pravim mužem svojim, tolikoje i vam, ćaćko moj, obadva vam prošćenje i blagoslov prosimo i obitamo unaprid biti vam virni i poslušni.

PERINA: Up, up, up! Majko, evo nedostojna hći vaša, prostite mi, molin vas. Up, up, up!

NIKOLA: Ostavite plač na stranu, nî sada za to vrime. Karlo, podaj joj desnu ruku i viru i postavi prsten, dokle učinimo po naredbi kako se hoće.

KARLO: Vira je vazda meju nami bila, a evo joj prsten i desna ruka moja!

NIKOLA: Ja tebi sada, sinko, sve prašćam i blagoslovila te nebesa i podala ti dobar žitak s njom unaprid. Nu sada, gospa Polonija, prosti jim i daj blagoslov!

POLONIJA: Sve vam prošćeno i blagoslovljeno budi, zet i sin moj, koliko i ona draga hći.

DOBRA: Uh, uh, u me duša! Ne mnjah toga doškat.

MIKLETA: Bog vi dao u sve dobre venture, signor Nicolo, i vi, gospoje Polonija. Mnogo se alegavam s vami, da nu pravo bi da ni ja malinconico³⁴¹ ne stojim.

NIKOLA: Izabela, evo ti nevista, ljubite se kako sestre.

IZABELA: Ja sam njoj vele vesela. Bi, bi, bi.

BARBARA: Dobar mi vam danak, moja ve gospodo! Mnogo vam se veselim, a tebi najveće, moja ve gospo, da mi si ti čista ostala kako golubica, a reče se i o kralje³⁴².

IZABELA: Hvala ti, majko, vazda se dobar dobru veseli. Idosmo mi s Perinom u kuću.

MIKLETA: Dobra žena, poznaješ li me?

BARBARA: Prašćaj, moj gospodine, ne vijah mi te. Kako tvoje gospodstvo, a mnogo ti sam rada s tobom pobesiditi.

MIKLETA: Pobesiditi, an? Neću veće koljonarija, prosti tko razumi. E, e, da nijesam meju družbom ovde, orsusu, neka to ide! Gosparu Niko, znadeš li na što sam ja ovde? Što činimo?

NIKOLA: Gospoја Polonija, ja sam učinil ča se pristoji dobru človiku, dočin učinimo kako se ima. Da nu sada kako smo govorili meju nami, da i vi učinite. A prvo ću vam, gospodine Mikle, reći: ovde sam ja s dobrom srićom s vašom odlukom učinil da vazmete gospoју Poloniju za vašu pravu virenicu. Hoćete l' tako?

MIKLETA: Tako, braće, i pritako! Ja sam njoj priveseo. Hoću i prihoću!

³⁴⁰ pas (tal. passo) - korak

³⁴¹ malinconico (tal.) - tužan

³⁴² i o kralje - i o kraljevima

NIKOLA: Da vi, gospe, hoćete li tako?

POLONIJA: Ja sam evo, kako sam rekla, tomu sam vesela!

NIKOLA: Da podajte ruku i poljubite se.

MIKLETA: M' ajde. Fatte³⁴³, bi, bi. Uh, uh!! Smišah se od veselja.

NIKOLA: Poslija ćemo učiniti jedan i drugi pir s načinom.

MIKLETA: Ne mogu te puštati, moja virenice zlatna, srce moje, dušo moja, utočište moje, odru za počinuti ove moje trudne kosti. Ah, jednu pedeset godišta manje, što bih uživo!

BARBARA: Gospodine, mnogo vam se radujem, što je htilo biti poslija, da je sada. Sve sam to znala.

MIKLETA: Tako zdrava od fikata i jetre, ne čini me rijet ve.

FABRICIO: Dobar dan vašem gospostvu! Radujem se da su stvari vaše u veselje se obratile, a najveće vam, gospodine Karlo, da ćete smiriti pamet vašu i poslušni biti vašemu gospodinu i oni iza vas počinuti kako je pravo. I rad toga sam došal ovde i radi prijazni srčene naše i ljubavi koju vam nosim.

NIKOLA: Sinko, zahvaljam vašoj dobroti! To znam da ćete nam dobra i vazda mi 'e drago bilo društvo kô ste mojim sinom imali zač od takih kriposnih mladićev ne može se nego dobro ufati.

KARLO: Velika van hvala, gospodine Fabriciju. Znam ja dobro i ovo prid svimi govoru da vi meni ljubav nosite srčenu i da sam od vas vazda dobra nauka primal i zato s voljom vašom, gospodine, hoću da mi budu za kuma venčenoga.

FABRICIO: Glavom i životom ja sam na zapovid vašu.

MIKLETA: Signor Nicolo, a koji j' ovi đoven?

NIKOLA: Vridan mladić, gospodine, nî od ovoga mista.

MIKLETA: Da dove³⁴⁴, ako vi 'e drago? Paraš trgovčić od naših.

FABRICIO: Dubrovčanin sam, na zapovid vaše milosti.

MIKLETA: Dubrovčanin, iz Grada?

FABRICIO: Iz Grada, gospodine.

MIKLETA: Da čigović, ako vi e piacer?

FABRICIO: Ja, gospodine, za reći vam uprav, ne znam, zašto 'e vele vrimena da sam djetetom malim iz doma da ne bih umio svojih ni poznati. Znam da se zvahomo Jurasovići.

MIKLETA: O, da dâ bog, svoj³⁴⁵ mi si. Ma reci mi, brate, justo mi se srce otvora na te, nu mi kaži kad si otišo iz doma i gdi si bio?

FABRICIO: Dilil sam se iz doma malahnim djetetom od sedam godišta, i budući došal u Napulu, a iz Napule idući s drijevom put Ženove -

MIKLETA: Sliši, sreće! Tako -

FABRICIO: Tako na putu naskoči nas jedna srdžba od vitra i mora blizu Korzike. Drivo pogibe i svi do djeteta, a ja signor kapitanom kojemu bih priporučen vezavši se na jedan kus drijeva isplivasmo na Korziku gdi kapitan umri treći dan, a ja, bogu hvala, živ ostah.

³⁴³ **fatte** (tal.) - činite, radite, tj. ljubite se

³⁴⁴ **Da dove** (tal.) - odakle

³⁴⁵ **svoj** - rod, svojta

Tako se namirih na jednoga trgovca bnetaskoga pri komu sam dosada živio i učinil mi 'e dosta dobra. Sada evo nekoliko miseca da sam ovde došo da izuvidim je li ko živ od mojih. Ako l' ne bi bili, ne bih ni otišal doma od žalosti.

MIKLETA: O srićo, moja, ti mi ćeš sin biti! Kako 'e tvoje ime, rec' mi, umrijeh!

FABRICIO: Sada me su zvali Fabricio, ma 'e ime moje pravo Dživko.

MIKLETA: O, dragi sinko moj, ja mi te po oblištu poznajem. Ja ve sam otac tvoj Mikleta dovolje suza za te prolio, dušo ma! Bi, bi, bi!

FABRICIO: O srćeni ćaćko moj, srce mi davaše da mi si prid očima. Gdi 'e majka moja?

MIKLETA: Priminula je, huh, na bolji život, a ti mi, dušo, k njoj i prikladaš. Ma nemomo o tom veće! Eto ti namjesto sadašnja žena moja!

FABRICIO: Kada tako srića hoće, ja nju vazimam za majku moju.

NIKOLA: Gljedajte sreću kuda ima hoditi! Sada vam se, gospodine, sa svim srcem radujem!

KARLO: Ovo su stvari za stavit u pripovist, gospodine Fabricio; sada veselje vaše mene je dvojinom³⁴⁶ uzveselilo.

MIKLETA: O veselje moje neizmirno! Ali ja, bratice, vijem ovo umrijet ću, bojim se, od velike alegrece. Dajte veće da se veselimo, da se piruje, da se banketa, da se festina, neću gledat spenze nikakove.

BARBARA: Prostitute, moja gospodo, mogu li dvi beside riti.

NIKOLA: Reci i deset!

BARBARA: Majde ću prvo riti tvomu gospostvu. Jes' ovdika, moj gospodine, tvoja divojka³⁴⁷ koju si othranio. I bila je otišla ti iz doma i ne smi veće k tvojoj milosti. Mnila je da će se što zlo dogoditi i da ćeš ju pokriviti radi današnje dogode. Tako te molin, mili gospodine, daj joj testir može li dojt, er se ne uzda.

NIKOLA: Kad su stvari u veselje se obratile, hoću da se svi veselimo. Neka dojde slobodno, da toga ne spominjemo veće.

BARBARA: Sada molim tvoje gospodstvo, gospodine Mikle, tvoj ditić Bogdan bil je s njom dobihal zajedno u mene. Uzdržala ih sam obadva radi prijazni ter se ni on ne uzda k tvojoj milosti prez testira.

MIKLETA: Nebore, nijesam toga ni znao. Ali sad ali nikada da dođe, da se veselimo, da se faćenda za pirovati.

BARBARA: Hod'te ala! vele gospoda.

BOGDAN: Zdravi i pošteni, gospodine! U dobri čas našal ljubu i sina! Da bi s njimi pribival dosta let u veselju. I s vašim testirom i mi smo s Gojom zapečatili već društvo meu nami zauvik. Sad vas molimo, blagoslovite nas obidvih.

MIKLETA: Svi 'e vi mlikato, eto volom i kravam.³⁴⁸ Gljedaj pirova i veselja danaske! Jeste li konsomali matrimonio?

BOGDAN: Kostumali smo, nije malo.

³⁴⁶ **dvojinom** - dvostruko

³⁴⁷ **divojka** - sluškinja

³⁴⁸ **Svi 'e vi mlikato, eto volom i kravam** - Mlikato je (dobro, obilno, po volji) svima, muškarcima i ženama

NIKOLA: Tako ti prez mene, je li, Goja?

GOJA: Prostite mi, dragi gospodine, grih me je natental.

MIKLETA: Jes zaisto, put je mlohava.³⁴⁹

DOBRA: Raduju ti se, kumice, vele drago!

GOJA: Da bi se, Dobre, vazda radovala na svom stanu!

RADOJ: Dobra kob, čestita gospodo! Vašoj milosti poklon, gospodine Niko! Mnogo se veselim er sam razumio veselje u vašem čestitom stanu. Ma nu molim gospodstvo tvoje da bi učinija da se i ja, tvoj sluga, poveselim. Što mi veće odgovaraš? Ovo smo svi na skupu, eto divojka na sridi, reci veće koga ćeš?

BOGDAN: Hoć' da t' reku ja? Otrti se, neć se ovde infangacat.

NIKOLA: Ja ću t' reć, brate. Divojka je volila njega nego tebe; ustrpi se, još ćemo i s tobom opraviti.

RADOJ: Aj, tako mi soli i hliba, da bi mi ne bilo radi vas, da ne šćetim mira, kako bih činija da se pomenjiva uvik! Ma vidit ćemo se, haj, haj!

POLONIJA: Eto, učinite sa svim dobro: Ovdi 'e moja divojka, dobro 'e čeljade. Neka se svi od kuće odamo danas!

MIKLETA: Ah, ah, ah! O bono, po vjeru Duhovu, Rade brajo, nut je udari po mješici, odar će ti lijepo ploditi.

NIKOLA: Daj, brate, neka i ti vesel pojdeš! Hoćemo li to učinit?

RADOJ: Nič veće, udarite, da bude. Ne može neg dobro biti gdi me taka gospoda svituju.

NIKOLA: Je li ti ugodno?

RADOJ: Jes, u dobri čas.

NIKOLA: A tebi, kako ti 'e ime?

DOBRA: Hi, hi, hi! Sran me je reći.

BOGDAN: Sramežljiva kravica, rec', ako ć' udilj.

DOBRA: Hoću, ča van drago.

NIKOLA: Dajte ruku i poljubite se.

RADOJ: Majdet', da bude! Bi, bi, bi.

MIKLETA: Biše ti 'e sega godišta³⁵⁰, zašto su toliki maridazzi.

GOJA: Sve mi t', kumice, u dobri čas! Bi, bi, bi.

DOBRA: I tebi, kumice draga!

NIKOLA: Hod'te, da već gremo, sve bilo u dobri čas, da se ovde u mene veselimo.

MIKLETA: Signor, ako vas delekta, da pođemo u mene.

NIKOLA: Gospodine, pri mojoj smo kući, a biti će učinjena³⁵¹ i u vas.

MIKLETA: Kako vi plakira.

NIKOLA: U kuću svi u nas. Hod i ti, dobra ženol!

BARBARA: Blizu jesam, ne starajte se!

³⁴⁹ put je mlohava - tijelo je slabo

³⁵⁰ Biše ti 'e sega godišta - ima ga (ljubljenja) ove godine

³⁵¹ biti će učinjena - bit će pirovanja

Martin Benetović: Hvarkinja

BOGDAN: Izisti će tri kvarte misenja.

NIKOLA: Karlo, zahvali ovoj gospodi i zovi prijatelje na večeru.

BOGDAN: Kako, da ko bi jim pripravil?

NIKOLA: Hod'te naprid, gospodine Mikle.

MIKLETA: Volintijera³⁵², da poljubimo se, brače, prija ner uzlizemo! Bi, bi, bi.

BOGDAN: Da, žî mi t', ćemo i mi s Gojom! Bi, bi, bi.

RADOJ: Ma što su naša suha? Bi, bi, bi.

KARLO: Gospodo i gospoje poštovani. Od strane sve ove družbe zahvaljam na prijazni-
vu društvu, da nas ste drago i ljubeznivo slišali. Ovde ćemo u nas pirovati večeraske.
Ako te se gospodstva vaša dostojati, čekaju vas doma svih na večeru. I molimo vas, ako
vam smo ugodili ili neugodili, primite sve na dobro i skažite nam zlamenje od veselja,
kako se čini.

³⁵² Volintijera (tal.) - rado

RJEČNIK

- abokat** - v. **avokat**
akordati se, akurdati se (tal.) - nagoditi se; stupiti u službu
alegravati se (tal.) - veseliti se
alegreca (tal.) - veselje, radost
ali - ili
alodament (tal.) - prenoćište
alum (lat.) - stipsa, alaun
animao (gen. **animala**, tal.) - životinja, stoka
animo (tal.) - duh, duša; hrabrost, srce
apetati (tal. *appendere* - objesiti) - podvaliti
apikati (tal.) - objesiti
apunto (tal.) - upravo, baš
arganjati (tal. *organo* - orgulje) - svirati orgulje
artas (tal.) - vika, buka, nasilje
arsinal (tal.) - brodogradilište; misli se na glasoviti hvarski arsenal
asasinati (tal.) - ubiti
avokat - advokat, odvjetnik, javni bilježnik
at (tal.) - čin (u drami)
- bagatela** (tal.) - sitnica, malenkost, igrarija
bagatelati (tal.) - izvoditi igrarije, poigravati se
banda (tal.) - strana; **uz bandu** - u stranu
bandiraš (tal.) - zastavnik, barjaktar
banketati (tal.) - gostiti se, častiti se
barabant (mađ.) - pandur, stražar
barbir (tal.) - brijač
basil - bosiljak
bastasina (lat.) - augm. od *bastah*, sluga, nosač
bastati (tal.) - dostajati; **bastati animo** - imati dovoljno snage, duha, hrabrosti
baština - očevina, imanje, posjed, zemljište
bat - batina, štap, palica; udarac
- beč** (tal. *bezzo*) - novčić
beleca (tal.) - ljepota; ljepotica
berita (tal.) - kapa
bestijal (tal.) - životinjski, zvjerski, divlji
bestinski - životinjski
beverac (tal.) - napojnica, nagrada
bihote - bijaste
bikarija (tal.) - mesnica
bječve - čarape
bludjen - čuvan, pažen
bnetaški - mletački, venecijanski
bo - jer, naime
boliti se - žaliti, biti žao
bono (tal.) - dobro
brašance - hrana
braščina - bratovština, bratstvo (usp. **fratilja**)
brijeme, brime - vrijeme; **dati se dobru brjemenu** - uživati
brlina (tal. *berlina*) - stup srama
broker (tal.) - štit
brž, brže - pored danas uobičajenog značenja, znači još i: vjerojatno, valjda, možda, prije, skoro, radije i sl.
bufalet (tal. *paffutello*) - debeljuškast, bucmast
burdel (tal.) - javna kuća, bordel
busnuti (njem.) - poljubiti
butati (tal.) - baciti, oboriti, srušiti
- caf** (tal. *zaffo*) - pandur, policajac
cambuljati (tal.) - brbljati, trabunjati
captiti - cvjetati
cavrijola (tal.) - skok, salto
certo (tal.) - sigurno
cervello (tal.) - mozak, glava
cić, cića - zbog, radi
civilo (tal.) - na građanski način, uglađeno, uljudno
conti (tal.) - računi
cuk (tal. *zucca*) - tikva
cunjeta - nabor, čipka

č' - ča, što

čas - čast

čelata (tal.) - kaciga

čersa (tal.) - puder, bjelilo za lice

červeo (tal.) - mozak, razum

čas - kob, sudina, sreća

česa - čega

četrnadest - četrnaest

četveronožje - prema Akademijinom

rječniku: četveronožne životinje;

međutim, ovdje ("Je po to sveto

četveronožje, kô na tebi činju!") se misli

na četiri mjesta (čelo, srce, lijevo i desno

rame) koja se dotiču kad se čini znak

križa

čilovat - čio

čin - čim, dok

činjenje - djelo

čošica - dem. od čoha, vrsta tkanine

čto - što

čuti se - osjećati se

ć' - ćeš

da - a, ali, nego već (pored današnjih značenja)

daj - bar, barem

dalaktati se (tal.) - uživati

dali - ali

daž - dažd, kiša

debotto (mlet. tal.) - gotovo, skoro, zamalo

deferencija (tal.) - razlika, neslaganje, spor

delektati (tal.) - veseliti, radovati, obradovati

deletati - v. **delektati**

deliberati (tal.) - vijećati, odlučiti, zaključiti

delongo (tal.) - odmah, brzo

denjati se (tal.) - udostojati se, izvoljeti

desgracija, dezgracija (tal.) - nemilost, nesreća, zlo

desligati (tal.) - odriješiti, odvezati

despjaćer (tal.) - ne sviđati se, biti neugodan

desventurato (tal.) - nesretnik, jadnik

diliti se - otići

dinjati se - v. **denjati se**

diti (prez. **din, dim**) - kazati, reći, govoriti

ditić - djetić, momak, sluga

divnjina - djevojčica, djevojče

divojka - sluškinja (pored uobičajenog značenja)

dobiće - imovina, blago

dobudu - dobijem

dočin - dočim, dok, dokle

dojti (prez. **dojem**) - doći

domaća - žena, supruga

dospiti - završiti

dovolje - dovoljno

dramatan - neplodan, jalov

drijevo - brod, lađa

dritto (tal.) - ravno, pravo

drivo - brod, lađa

drugoč - drugi put

drugovja - drugi put

držan - obavezan

dubitati (tal.) - sumnjati

durati (tal.) - trajati

dvanadeste - dvanaest

dvizac (gen. **dvisca**) - ovan ili jarac od dvije godine

dvizati - dizati

dvoran - uljudan, plemenit

dvornik - upravitelj, upravnik

dvorništvo - služba dvornika (v.)

đebet - zadah, smrad; miris

đentijel (tal.) - gospodski, otmjen, plemenit, nježan

đestar (tal.) - zahod

đibet - v. **đebet**

đidija (tur.) - junak

đoven (tal.) - mladić

đupet (tur.) - donja ženska haljina

eskerica (tur.) - mlada ženska osoba

faccia (tal.) - lice

fačenda (tal.) - posao, rad; stvar

faget - vjerojatno fagot, zavežljaj, omot (kojim su se pri mačevanju omatale ruke za zaštitu), ili od tal. baccheta - batina

fastidijuz (tal.) - mučan, dosadan

fatiga (tal.) - trud, muka, napor; rad, posao
fatigati (tal.) - truditi se, mučiti se, raditi
favella (tal.) - govor, jezik
favoriškati (tal.) - pomagati, podupirati nekoga
fereža (tur.) - kabanica, ogrtač
ferletav - nakićen, išaran
fermati (se) (tal.) - zaustaviti (se)
festinati (tal.) - zabavljati se, bančiti
fikat (tal.) - jetra
fingati (tal.) - hiniti, pretvarati se, izmišljati
finiti (tal.) - završiti, dovršiti
fonistra (tal. **finestra**) - prozor
fratilja (tal.) - bratstvo
frunkjela (tal.) - svilena buba; iz toga i: svilena marama, svila
frustir (tal. forestiere) - stranac, došljak
fruštan (tal.) - izbičevan, išiban
fruštati (tal.) - izbičevati, išibati
furiya (lat.) - bijes, gnjev, naglost

gaćnik - konop koji drži hlače
gargaša - sprava za češljanje vune
gentil (tal.) - gospodski, otmjen, plemenit, nježan
gljedati - čekati, očekivati; gledati
godina - kiša, loše vrijeme
godišće - godina
godišnica - sluškinja, najčešće seoska djevojka, koja se unajmi na godinu dana
goduljina - augm. od **godišnica** (v.)
golac - golać; **puž golac** - puž golać
goljati (tal. gola - grlo) - grliti; propustiti kroz grlo, tj. popiti, potrošiti
gor - gore
gostara (novogrč.) - boca, staklenka
gostarica - dem. od **gostara** (v.)
gracija (tal.) - milost; sklonost, naklonost; ljupkost, dragost
greben - sprava za češljanje vune
grem, greš, gre... - v. **gresti**
gresti (prez. grem i **gredem**) - ići
guberina - gunj, deka, pokrivač
guvernati (tal.) - vladati, upravljati, voditi

gvadanjati (tal.) - dobiti, steći, zaraditi
gvozd - željezo; čavao, klin

haran - zahvalan
harnost - zahvalnost
hćí - kćí
heveljica - neki odjevni predmet, možda hovrljica, ženski rubac
hip - čas, trenutak
hoć' - hoćeš
hojenje - hođenje, hodanje
hote - hodite, hajte
hotinje - htjenje, želja
hotnik - bludnik
hovizati - oholiti se, razmetati se; možda od tal. avvizare - dosjećati se, dovijati se, umišljati
hraniti - čuvati (pored običnog značenja)
hrekati - hrakati

ijah - idah, išao sam
imanje - imovina
impedimenat (tal.) - prepreka
imperatriče (tal.) - carica
inako - drugačije
inbasadur (tal.) - poslanik
inbruniškati se (tal.) - potamnjeti, smrknuti se
indođati (tal.) - oklijevati, skanjivati se
infangacati se (tal.) - zablattiti se, ukaljati se
infenocati (tal.) - nasamariti, zaluditi
inkontrati (tal.) - susresti
inpačati se (tal.) - umiješati se, uplesti se
inportantia (tal.) - važnost, značaj
instrujiti (tal.) - poučiti, naučiti
instrumenat (lat.) - glazbalo; spis, isprava
intravenjati (tal.) - dogoditi se; događati se
introduškati (tal.) - uvesti, uputiti
invertiti (tal.) - okrenuti (se)
inJORant (tal. ignorante) - neznalica
isteći - izaći (zvijezde)
izlisti - izaći
izlišati se - ugladiti se, uljuditi se, urediti se
iznenadinje - iznenada

izrenuti - istjerati, odbaciti

izuviditi - izvidjeti, istražiti

japno - vapno

jasprica - dem. od jaspri, sitan novac, novac uopće

jaše - uzeše, stadođe (od gl. **jati**)

jazik - jezik

jeda - eda, da; da li, zar

jejubaški - ciganski

jejupak - Ciganin (zapravo Egipćanka, lat. Aegyptia, jer se vjerovalo da Cigani potiču iz Egipta)

jer - da

jŕ - jede

jimati - imati

jini (jina, jino) - ini, drugi

jino - ino, drugo

jiskati (prez. **jišču**) - tražiti, iskati

jisti - jesti

jistina - istina; **s jistinom** - uistinu, doista

jivo - jelo

jubveni - ljubavni; **jubveni bog** - bog ljubavi, Amor, Eros

junak - sluga, momak (pored običnog značenja)

jupak - v. **jejupak**

jur, jure - već

juski - ljudski

justo (tal.) - upravo, baš

jutropašac - govedo (koje ujutro pase)

juven (lat. juvenis) - mladić

južiljuz (tal. geloso) - ljubomorani

ka - koja

kacati (tal.) - udariti šakom

kagodi - koja god

kalafat (tal.) - brodograditelj

kalčetina (tal.) - augm. od kalčet, čarapa

kamik - kamen

kaminati (tal.) - ići, hodati

kao - kako

kara - stup sramote, (naziv dolazi od tal. carro, jer su se u nekim mjestima u Italiji za istu svrhu koristila kola, za koja bi se privezao krivac i vozio okolo kako bi ga se izvrglo sramoti)

karceravati (tal.) - uhapsiti

karecati (tal.) - milovati, maziti

kaskati (tal. cascare) - upasti, potpasti

kavaler (tal.) - konjanik, vitez; ovdje: predstavnik mletačke vlasti, nadglednik redara

ke - koje

ki - koji

klapati - kucati

klasti (prez. **kladem**) - staviti

knjiga - pismo, knjiga

knjižica - pisamce

ko - ako

kô - koje

kojonarija (tal.) - budalaština, glupost

kolet (tal.) - ogrlica, ovratnik

kolikrat - koliko puta

koljonarija - v. **kojonarija**

kom - kojom

komardar (grč.) - mesar

komora (tal.) - soba

kon - kojom

kondoleškati se (tal.) - izraziti sućut

konkludati (tal.) - zaključiti

konkvasati (tal.) - razbiti, upropastiti

konselj (tal. consiglio) - savjet, mišljenje, odluka

kansomati (tal.) - konzumirati, izvršiti

kontenat (tal.) - zadovoljan

kontentati (tal.) - zadovoljiti

konveniškati (tal.) - pristojati se, dolikovati

konjus - snažan čovjek (poput konja)

kopatva - kopanje

koristiti - zarađivati, privređivati (pored običnog značenja)

kostumati (tal.) - običavati, biti naviknut

kresti - krasti

krušiti - jesti kruh zajedno, živjeti zajedno

ku - koju

kugodir - koju god

kuntenat (tal.) - v. **kontenat**

kusa - kusasta žena; pogrdan naziv

kvarta (tal.) - mjera za žito

lačan - gladan

ladron (tal.) - lopov, lupež

lama (tal.) - oštrica
latinski - talijanski; katolički
lavel (tal.) - umivaonik, lavor
leđer (tal.) - lagan, hitar, okretan;
lakouman
legati (lat.-tal.) - čitati
leut - lutnja, žičano glazbalo; vrsta broda
levata, levada (tal.) - dizanje, ustajanje
li - ali, ta, a, pak, samo, zaista
libra (lat.) - vrsta vrijednog novca
lih (gen. liha, vok. liše) - zlo, propast
lipost - ljepota
listo - samo
liše - v. lih
litra - mjera za težinu (oko 3,8 kg)
lonza (tal.) - pečenica, karmenadla
lotrica - ljenivica; bludnica
luč - svjetlost
lustran (tal.) - uglačan, uglađen,
poljepšan
lušija - lug, pepeo

ljubi - ljubav, draga

maća (tal.) - mrlja, pjega
mahija - magija, čarolija
mahnija - mahnitost, ludost (ili možda isto što i mahija, v.)
manedati (tal.) - rukovati, baratati, biti vješt
mangura (tur.) - sitan novac; sitnica
manopola (tal.) - zaštitna rukavica za mačevanje
marcel (tal.) - mletački kovani novac
maridazzo (tal.) - vjenčanje, svatovi
matarac (tal.) - jastuk, madrac
matinata (tal.) - jutarnja priredba, prijepodnevi koncert
matra - maternica
matrimonio (tal.) - brak
mavar - maur, crnac
mećati - bacati
mentovati (tal.) - spominjati
meritati (tal.) - zaslužiti, biti dostojan nečega
mesura (tal.) - mjera
meštrija - majstorija, zanat
meu - među

meuto - međutim
mih - mijeh
misenje - miješanje, miješenje; kolač
miser (tal.) - gospodin; **miser si** - da, gospodine
miza (tal. mensa) - stol; objed, gozba
mjed - sitan novac; novac uopće; **ne valjaš četir mjed** - ne vrijediš ni prebijene pare
mjedenica - sitan novac (usp. mjed)
mlačće - udaranje, kopanje, rad
modrina - vrsta modre ženske haljine
moškat (tal.) - vrsta mirisa, mošus, muškat
mošnjica - kesica (za novac)
mož' - možeš
mučati - šutjeti
muče - šutke
mučnica - zaradica, zaslužbica, ono što se dobije zbog muke, truda
mula - vrsta finih cipela
munita (tal.) - novac

nadijati se - nadati se
nadjusnica - brčići
nafirlipan - napirlitan
najam - najamni rad; **pojti u najam** - raditi kao najamni radnik
najbrže - odmah, žurno
najveće - najviše
nalip - otrov
naliza - naljeza, našašće, nalaz
namor, namora - zbilja, baš
namurati se (tal. innnamorarsi) - zaljubiti se
napalmati - urediti, udesiti
napatrati - nabrbljati, nabrojiti
napitati - nahraniti
naplicati - smetati, napadati, dosadivati
napraviti - riješiti, popraviti, urediti
Napula - Napulj
naredan - naređen, uređen; lijep, prikladan, zgodan
narediti - prirediti, pripremiti
naredno - lijepo, dobro, valjano, prikladno, zgodno
narejen - v. naredan
naresti - narasti

nasvurnati se - napiti se, nalokati se
natura (lat.) - priroda; prirodna boja lica
naviljati - vilama nabacati, nagomilati
nebog - jadan; vok. **nebo**
neć - nećeš
nemoćan - bolestan
nemoćnik - bolesnik
nenadinja - nenadano zlo, neočekivani događaj
nepodoba - vrag; zloća, nepodopština
nepratik - nespretan, neiskusani
ner - nego
nete - neće
neuzmožno - nemoguće, nedostiživo
nî - nije
nič - nešto; ništa
nidra - njedra
nikako - nekako
niko - netko
nimiti - nemati
nišće - ništa
ništogo - nešto
nitko - netko
nobijel - v. **nobil**
nobil (tal.) - plemenit, plemićki
not - nut, no
novela (tal.) - šala
nuko - nu, nuder, deder
numih - ne umih
nunav - drhtav, nesiguran (u hodu)

nje - njezin
njeje - njezin

obid - objed, ručak
obitati - obećati
oblast - vlast
obligan (tal.) - obvezan, prisiljen
oblište - oblik, obličje, izgled
oblovice - bez uvijanja, oblo, zaokruženo
oboj - uzvik: jao!
oborušnjak - oružje za dvije ruke
obruškati - riječ bez značenja (Bogdan ne razumije riječ inbruniškati)
odar - krevet
odati - udati
odivati - odjevati
odniti - skinuti (pored drugih značenja)

odrenuti - otjerati, ukloniti
odsvaditi - razvaditi, prestati se srditi
ofertati (tal.) - žrtvovati, ubiti
ohajati se - ostaviti se, okaniti se
omisiti - zamijesiti (kruh i sl.)
omrsiti se - smesti se, zabuniti se, oklijevati
on - onaj
onžinja - oženja, mladoženja, momak spreman za ženidbu
općen - javan, općinski; **općeni ljudi** - javni službenici, općinski namještenici
opinion (tal.) - mišljenje
oprava - posao
opraviti - učiniti, obaviti; otpremiti, otpraviti
oputen - otvrdnuo kao oputa, koža
orben (tal.) - u dobar čas, dakle, tako
orih - orah
orsu (tal.) - hajde, neka, deder
orsuso - v. **orsu**
osik - osijek, obor, tor
osmak - novac od osam jedinica
ospidal (tal.) - bolnica; ubožnica
ošavši - ostavivši (od gl. **ojti**)
ošlji - magareći
oštarica - krčmarica, gostioničarka
ov - ovaj
ovcna - ovolišna
ovda, ovdaj - ovuda
ovo - evo
oto - eto

pacijencija, pacientia (tal.) - strpljivost
paiz (tal.) - zemlja, kraj; selo
paližati (tal.) - lopatom grabiti, zgrtati
parati (tal.) - činiti se
parip (grč.) - konj, kljuse
partikular (tal.) - posebno, napose, osobito
pas (tal. passo) - korak
pasalir (tal.) - nestašnik, objesnik
pasalirski (tal.) - objesno
pasati (tal.) - proći
peča - komad; krpa
penganje (tal.) - slikanje
pengatur (tal.) - slikar
penitencija (lat. poenitentia) - pokora,

- okajavanje grijeha
pensati (tal.) - misliti, razmišljati
pensir (tal.) - misao
penjati (tal.) - potrošiti
perducati - micati se tamo-amo
perikolati (tal.) - biti u opasnosti, izvrgavati opasnosti; poigravati se
perpera (grč.) - vrsta novca
persegvitati (tal.) - progoniti, tjerati
persona (lat.-tal.) - osoba
perspicace (tal.) - duboko, pronicljivo, bisto
persvaditi (tal.) - uvjeriti, nagovoriti
petati se (vjerojatno od tal. pestare) - ugaziti
piaser (tal.) - užitak, zadovoljstvo, zabava
piasirati se (tal.) - uživati, zabavljati se
piazer (tal.) - v. **piaser**
pihati (prez. **pihću**) - disati, drhtati
pinezi - novci
pinjata (tal.) - lonac
pitati - hraniti
pivo - piće
pizan - iz talijanskog grada Pise
pizati (tal.) - težiti
pjasivul (tal.) - ugodan, zabavan
placa (tal.) - trg; **Placa** - glavna ulica u Dubrovniku, Stradun
placar (tal.) - ulični redar
plakir (tal.) - užitak
plakirati (tal.) - veseliti, zabavljati
pljućina - velika pluća
počitati se - počastiti se
podvezati - obvezati; svezati
pohljibiti - zadobiti; izmamiti
pohojati - odlaziti
pokle - pošto, nakon što, jer, budući da
pomanje - polakše
pomenjivati - spominjati
pomnja - pažnja; marljivost
ponavolju - polako
poništra (tal. finestra) - prozor
ponjiv - pažljiv
popeljati - povesti, otpratiti
popričevati - priječiti, smetati
pose - posebno, napose
poslenik - radnik, sluga; magarac
posta (tal.) - pošta, ribarsko lovište; ribarska mreža
postati - stajati, proboraviti, zadržati se
postolina - augm. od postola, cipela
pošten - poštovan
pota (tal.) - žensko spolovilo
potežiti se - požuriti se
poufati se - povjeriti se, pouzdati se
poviti (prez. **povim**) - reći, kazati
pratež - roba, prtljaga; blago, imovina; odjeća
pratežina - augm. od **pratež** (v.)
pratik (tal.) - vješt, iskusan, snalažljiv
prav - pravo, pravda; opravdanje, istina
pravda - sud, suđenje
pravdanje - suđenje
praviti (prez. **pravlju**) - govoriti, kazati
prem - premda; upravo, baš, doista, osobito, sasvim, zaista i sl.
preposit (tal.) - nakana, odluka; predmet, stvar; **na prepozit** - u pravi čas, kao naručeno
prespametan - bez pameti, glup
prez - bez
prezočan - bezočan
prî - prije
prihinjen - prevaren, zaluđen, zaveden
prihيران - lukav, himben, hirovit
prijat - primljen
prijati - primiti
prikladati - nalikovati, sličiti
prilika - oblik, lik; primjer, uzor
prima - prema
prima (tal.) - prvo
prinemoći se - onesvijestiti se
ripensati (tal.) - premišljati
pristupiti - preći
priša (tal.) - žurba, hitnja
pritako - više nego tako
profuman (tal.) - namirisani
profumato (tal.) - namirisani; uglađeni
promaćavati (tal. promettere) - obećavati
promina - promjena, preobuka
propozit - v. **preposit**
proteći - protrčati
protiva - osoba naprotiv sebi, ravnopravna prilika
proverbio (tal.) - poslovice

provrći se - prometnuti se, provući se;

provrste se - provucite se

prvanji - prethodni

prvo - prije

psica - kuja, kučka

pulastar (tal.) - pile, mlad kokot

pulenje - mlada magarad

put - tijelo

rakomandati se (tal.) - preporučiti se

raskriti - posakrivati

rasplatiti - raširiti, rasjeći, raskoliti

rasrčiti se - rasrditi se

rasuta - "(obično samo u ženskom rodu), kao neka uzrečica kojom ženska osoba sama za sebe kaže da je zaboravljiva, rastresena, jadna, bijedna, nepažljiva" (B. Klaić)

razdruške - vrsta seljačkih cipela

razgovor - utjeha, nada, spas; radost, slast; šala, zabava (pored drugih značenja)

razlikov - različit

razlog - razum

red - zakon, naredba, nalog; **staviti red** - urediti, dogovoriti

refati (tal.) - nadoknaditi, nadomjestiti;

refati se - oporaviti se, nadoknaditi sebi štetu

reverencija (lat.) - štovanje, poklonstvo; naklon

ribalad (gen. **ribaoda**, tal.) - lopov, hulja, nevaljalac

rič - riječ; stvar

rih - rekoh

rilo - gubica, njuška

Rimski puti - Mliječni put, Kumova slama (sazviježđe)

ripa - repa

riti - reći

rjav - rđav, slab, trošan

rofijana (tal.) - svodnica

rorotati (prez. **roroćem**) - onomatopejski izraz za krčanje crijeva

rovinati (tal.) - upropastiti, uništiti

rub - komad tkanine

rubina - košulja; veo

rufijana (tal.) - v. **rofijana**

rufijavati (tal.) - podvoditi

rug - sramota, ruglo, izrugivanje; šala

ruinati - v. **rovinati**

ružan - ružin

saj - sad; **saj na** - evo sad, isti čas

salvatik (tal.) - divlji

samahan - sam, osamljen

saznati se - upoznati se

sciniti - misliti, smatrati

se - to, ovo

sega - toga, ovoga

sekreto (tal.) - tajno, skriveno

sekvencijati - vjerojatno treba sekvestirati (tal.) - plijeniti, staviti u zatvor, progoniti i sl. (Bogdan netočno izgovara strane riječi)

selka - seljakinja

serenata (tal.) - serenada, podoknica, pjesma koja se pjeva pod prozorom voljene žene

servati (tal.) - služiti

servicijal (tal.) - posluživanje, služenje

servitur (tal.) - sluga

shrana - spremište; zaštita, obrana; u

dobroj je shrani - na sigurnom je **shraniti** - sakriti, sačuvati, spremiti, spasiti

sić (tal.) - posuda za vodu, vjedro

sid - sijed

signor (tal.) - gospodin

sikur (tal.) - siguran

sinjal (tal.) - znak, signal

sinjoril (grč.) - gospodski, otmjen

sipati - sopiti, teško disati

sirćenica - kisela juha; surutka

skiribiz (tal. ghiribizzo) - hir, mušica

skojati - izmiriti, poravnati spor

skvara - mast

slaji - slađi

slipuša - dječja igra, igra slijepih miševa

slobod - sloboda

smaman - lud, mahnit, pomaman

smino - smiono, hrabro

smišati se - smijati se; smesti se

sofigati (tal.) - zagušiti

soha - drvo; vješala

sotto (tal.) - ispod

spata (tal.) - sablja, mač
spediškati se (tal.) - požuriti se, poći;
obaviti
spendati (tal.) - potrošiti
spenza (tal.) - trošak, izdatak; novac
spirit (lat.) - duh; duhovitost,
raspoloženje; **u dobar spirit** - s dobrim
raspoloženjem, sa srećom
spiritan (lat.) - opsjednut zlim duhom
spiriti - potpiniti, potjerati, dokrajčiti
spivalovac - pjesnik
spjevalac - pjesnik, pjevač
spuga - spužva
srčen - srdačan, drag, iskren
stanovit - siguran, čvrst, stalan
stati se - sastati se
stočan - "koji umije stjecati svojom
marljivošću" (Akad. rj.)
stornivati - dolazi ili od storniti (tal.
stornare) - poništiti, uništiti, ili od tal.
torneare - boriti se na turniru, svađati se
strametiti se (tal. trasmettere) - presvući
se, prurušiti se, maskirati se
straviti - začarati, opčarati
stupaj - korak
stvorenje - stvaranje
suđet (tal. soggetto) - predmet, sadržaj,
subjekt; osoba
suk - cjepanica
surčilo (tur.) - arsenovo bjelilo
(upotrebljava se za spravljanje pudera)
surla (tur.) - svirala, frula
susurka (tal.) - posudica (?)
svâk - ženin brat
svaka - sve
svej - sveđ, uvijek
sverepčina - svirepčina, divljak
svinjak - svinjac
svit - savjet
svrha - kraj

šćetine - čekinje, dlake
šena (tal.) - prizor (u drami)
škale (tal.) - stepenice, skale
škaras (tal. scarso) - oskudan, nevrijedan,
krivotvoren
škina (tal.) - leđa
škuda - vrsta vrijednog novca

škver, škvar - brodogradilište
špotati se (njem.) - šaliti se, rugati se
štiti - čitati
šulacati se (tal.) - šaliti se

ta - taj
tamaša - šala
tamnjak - čovjek tamne pameti, glupan
taščina - taština
te - će
teći - trčati
teg - rad, trud, napor
testir (tur.) - dopuštenje
tik - tijek, trk; **tikom** - trkom, žurno
tobolina - augm. od **tobolac**, kesa,
novčarka
tolikoje - također
tot, toti - ovdje, tu
toverna (tal.) - krčma, gostionica
tratiti - gubiti
treman (tal.) - drhtav, kolebljiv
tremontana (tal.) - sjeverni vjetar,
tramontana
treći - treći
trisak, trisk - grom
trišćenjak - vjetrogonja, nasilnik
trud - muka, napor
trudan - umoran
tuji - tuđi
tukati - udariti
turta - veliki hljeb; u prenes. značenju:
velika, nespretna stvar; lijenčina

učer - jučer
udilj, udilje - odmah
ufan - pouzdan, vjeran
ugota - magarica
ugrin - vrsta novca, ugarski, mađarski
dukat
ujati se - ukloniti se, osloboditi se
ukrop - juha od rasola
ulisti (prez. ulizem) - ući
umiteljan - pametan, razuman, uman;
vješt, umještan, spretnan, koji umije
umor - humor, raspoloženje
umrli - smrtan
upariti - ukrasti, zdipiti
upaziti - opaziti, vidjeti

upengati (lat. pingere) - naslikati
uprašati - upitati
ureha - nakit, ures
uskupno - zajedno
ustanoviti (prez. ustanovitim) - učvrstiti
ustinuti - ohladiti, smrznuti
užati (tal. usare) - običavati
užganica - uspaljenica

vagižati se (tal.) - očijukati, udvarati
valahe (tal.) - tako mi boga (a i: do vraga)
vapiti - vikati
vas - sav
ve - rječica s najrazličitijim značenjima:
li, ded, daj, baš
već, veće - više
većekrat - više puta
velut (tal.) - baršun
ventura (tal.) - sreća, sudbina
veras (lat.-tal.) - stih
versati (tal.) - sastavljati stihove, govoriti u stihovima
veruge - verige, okovi
vestit (tal.) - odijelo
vičernja - večernja, popodnevna služba božja
viditi se - činiti se
viduvela (tal.) - udovičica
vijah - vidjeh; **ne vijah te** - ne vidjeh te
vijati - progoniti
vijeku - uvijek
vijen - viđen
viju - vidim
viknuti se - sviđati se
vilan (tal.) - seljak; neotesanac, prostak
vilenica - v. **vilan**
vitovarija (tal. vitto - hrana) - živežne namirnice, hrana
vjeriti se - ženiti se
vladika - gospođa, plemkinja
vlah - seljak
vlašetina - augm. od vlah (v.)
voće - plod
voja - volja

volta (tal.) - put, krat; **dvi volte** - dvaput
voltati (tal.) - okrenuti, obratiti
vragut - cigli, nikakav, vražji
vrći (prez. vrgnem) - baciti
vrh, vrhu - iznad, ponad; na; o

zabiti - zaboraviti
zač - zašto; jer
začeti - zapjevati
zaduštvo - zadužbina; **postaviti zaduštvo** - staviti kome na dušu
zaglušati - zaglušavati; dosadivati, smetati, uznemiravati
zajati (prez. zajmem) - posuditi
zajutra - sutra
zakočijati - zgrabiti
zamiriti - opaziti (pored drugih značenja)
zaoblica - pečenica
zapeljiti - živo preporučiti, naložiti
zastati se - zadržati se
zasve - unatoč tome što, ipak, iako, premda
zašto - zašto; jer
zauliti - zauljiti, začiniti
zautra - sutra
zdričovole (tal. sdruciolevole) - klizak
zgobiškati se (tal.) - zgrbiti se
zgoditi - ugoditi
zgvard (tal.) - pogled, izraz
zlorušan - loše odjeven
zô - zao
zorno (tal. giorno) - dan
zrak - pogled

želadija - iznutrica
žî - živ; **žî mi t'** - živio mi ti, života ti; **žî mi duša** - duše mi
žiriti se - hraniti se žirom
žitak - život
živo - stoka, blago
žrvno - mlin
žužen - žuđen